

Izhaja ob 4 jutraj.
Stane mesečno 12-50 Din
za inozemstvo 25.—
reobvezne
Oglaš po tarifu.
Uredništvo:
Miklošičeva cesta št. 16/1
Telefon št. 72

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko

Današnja številka obsega šestnajst strani in velja dva dinarja.
Vložite priloge drugo v drugo.

Ljubljana, 8. septembra.
Nulla dies sine linea. Ni dneva, da bi se radikalski vladni režim ne odlikoval s kakim ukrepom, ki navdaja ljudstvo s strahom in skrbjo.

Nečutenim določbam nove službene pragmatike za nekatere kategorije državnih namestnikov, sledi vsak dan bolj vnebovpijoče »reduciranje«
uradništva. Najposlednejši činovniki, ki bi lahko služili vsaki državi v ponos in zaslobo, se vselej brezglavo in zlohotno na cesto, da pridobi režim njihova izpraznjena mesta za razne »simpatizerje«
ali pa da se nad njimi maščuje. Opuščajo se najboljši strokovnjaki pri vojaštvu, žandarmeriji, pri železnici, na cesto se postavljajo v masah uslužbenec pri upravnih oblastih. Brezsrčni je radikalski režim do skrajnosti. Ni se ne ozira niti na zvestobo in vrlino, niti na število v službi prebitih letih. Niti najmanjšega opra nima niti na družini, niti na nepreskrbljeno dečo. Dobesedno uničiti ter pogubiti hoče na stotine in če mu bo po volji tudi na tisoče rodov.

Zadnji teden se režim ni vrgel le kaj posebej na uradništvo oddelka za socialno politiko, kjer je 53 uslužbencev na proskribirani listi za odpust, marveč se je lotil tudi same te socialne institucije, kjer gospodarji kakor vsaj deloma ugodni socialnim in neobhodnim zahtevam modernega časa, uvedla, hoče radikalski režim uničiti preko noči. Deset in stotisoče ljudi je vitalno prizadetih po radikalski vladi, vsesplošno gorje in beda se začneja rapidno vrtati pri širokih vrstah naroda, mesto, da bi se porajalo in utrdilo zadovoljstvo, ki edino lahko pomaga konsolidaciji države.

V času, ko radikalski režim tlači ter propašča naš življenj, pa vidimo, kako na naši zemlji podpira Nemce, Turke in Madžare ter jim na škodo naših izvoženih nacionalnih dobrin dovoljuje predpriske, o katerih mi Slovenci pod avstrijskim habsburškim režimom niti sanjati nismo smeli. Slovenske in hrvatske šole se zatvarjajo, srbse se ne ustanavljajo, češ, da ni denarja, Nemcem in Madžarom pa se z ministrskimi odloki in brez parlamenta ustanavljajo srednje in druge šole.

Nesocialen, krivičen in nepošten je režim, ki ga drža pokoncu radikalska vlada. Strahota in nesreča je ta režim za državo in za vse njeno prebivalstvo. Škoda je le to, da zamenjujejo ljudje v tej državi, režim za domovino. V velj zmoti jih tudi radikali v obup nad državo.

Glave pokoncu! Radikalska strahovlada je od danes do jutri. Država je in mora biti večna. Radikalija ni Srbstvo, kakor ni klerikalizem Slovenstvo, ali radičevstvo Hrvatstvo. Ako smo se znali otresti avstrijskega roba, bomo znali tudi v svobodi domovini iztebiti radikalsko moro z narodnega telesa. V vztrajnosti in nemornem delu je spas za našo ljubljeno Jugoslavijo, ki jo današnji režim tako nesrečno zadržuje v njenem zmravem razvoju.

Madžarska in Mala antanta

Pogajanja med češkimi in madžarskimi državljani v Ženevi.

Ženeva, 8. septembra. s. Včeraj popoldne so pričela pogajanja med Madžarsko in Češkoslovaško, ki so se jih udeležili zunanji ministri dr. Beneš in šef političnega oddelka češkoslovaškega zunanjega urada, z madžarske strani pa ministrski predsednik grof Bethlen in zunanji minister Daruvar. Pogajanja so se tikala vseh vprašanj, ki vise med obema državama. Izgleda, da bo po prvem srečanju vodilnih državnikov prišlo kmalu do pozitivnih uspehov in da se bodo vsa nesporazuma, ki so dosedaj obstojala med Madžarsko in Malo antanto, rešila. Pogajanja se bodo prihodnje dni na finančni položaj v postev prihajajočih držav. Najvažnejše vprašanje razgovorov bo tvorila udeležba Zveze narodov pri sanaciji financ. Madžarski krog se nadeja, da bo po rešitvi italijansko-grške zadeve stopilo v ospredje ženevskih pogajanj to vprašanje.

Italija se izmiče

NEGOTOVOST GLEDE KRFA. — NOV KRVAV INCIDENT V PATRASU. — VELEPOSLANŠKA NOTA GRČIJI.

Rim, 8. septembra. j. Do sedaj še ni znano, ali bo italijanska vlada sprejela kompromisni predlog veleposlaniške konference. Na vsak način hoče imeti Italija glavno besedo pri določitvi satisfakcije. Tudi se ne zadržuje s sklepom veleposlaniške konference, da se umor pri Janjini »primerno«
kaznuje, temveč zahteva smrtno obsodbo krivcev. Dalje namerava Krf in ostale otroke, ki jih je zasledila, zapustiti šele tedaj, ko je bil bodo zagotovljene garancije za izplačilo dolgov. Italijani zahtevajo, da Grčija deponira kot garancijo 50 milijonov lir. Grška vlada je po dosedanjih poročilih pripravila 50 milijonov na dispozicijo Zveze narodov, češar pa Italija ne akceptira.

Rim, 8. septembra. l. «Giornale d'Italia» poroča s Krf: Iz Patrasa je dospela vest, da so Krf pri protitalijanskih demonstracijah zažgali poslopja italijanskega konzulata. Med tamkajšnjo laško kolono in Grki je prišlo do krvavih bojov. Žrtve so na obeh straneh. Grška policija je zastrčila laški del mesta.

Pariz, 8. septembra. s. Nota veleposlaniške konference Grški priznava visoko razviti pravni čut Grčije ter poudarja predvsem, da mora Grčija izvršiti vse satisfakcije, ki jih smatra konferenca za potrebne. Posebna preiskovalna komisija, sestavljena iz delegatov antante pod vodstvom japonskega oficirja, bo ugotovila obseg grške krivde.

Nota zahteva sledečo satisfakcijo:

1.) Grška vlada bo diplomatskim zastopnikom Francije, Velike Britanije in Italije izrekla svoja opravičila. 2.) Grško brodovje bo v luki v Saleronu pozdravilo zavezniške ladje, ki bodo imele zastave na poldrog. 3.) Grčija se obveže takoj izslediti krivce ter jih eksemplarčno kaznovati. 4.) Zastopniki Francije, Velike Britanije in Italije bodo s potrebnimi pooblastili nadzorovali preiskovalno postopanje, ki mora biti končano najkasneje do 27. t. m. ter predložiti poročila s svojimi zaključki poslaniški konferenci. 5.) Albanija se je pozvala, naj olajša medzavezniško kontrolo. 6.) Stalno mednarodno sodišče bo določilo odškodnino. 7.) Grčija se pozove, da takoj sporkodno, da sprejme te pogoje.

Italija je po svoje strani obljubila, da evakuira Krf po izvršitvi odločitve veleposlaniške konference.

Praga, 8. septembra. Dopisniku ženevskih listov je izjavil grški zunanji minister Politis, da je Grčija pripravljena, podvreči se razsodbi Zveze narodov, da pa pod nobenim pogojem ne more dovoliti, da bi ji Italija diktirala pokoro.

ITALIJANSKA PREISKAVA O UMORU

Dunaj, 8. septembra. j. «Agenzia Stefani» poroča iz Tirane: Marljive preiskave za morilce v Janjini so dognale, da je bil umor političnega značaja in da izvirajo morilci iz panepirotske organizacije, ki jo podpirajo grški uradni krogi.

Angleške lekcije Italiji

ANGLEŠKO ČASOPISJE OPOZARJA NA POOSTRITEV REŠKEGA SPORA. — UNIČUJOČA SODBA LLOYDA GEORGEA O MUSSOLINIJU.

London, 8. septembra. r. Večina angleškega časopisja odklanja sklepe o odnosu komunikacije včerajšnje seje veleposlaniške konference. «Times» ugotavlja, da se Zveza narodov nikakor ni odrekla svojih pravic, da razpravlja in reši grško-italijanski konflikt ter da sklepa o kršenju Zvezinega štatuta s strani Italije.

«Daily Telegraph» opozarja na poostritev reškega spora ter zahteva da Anglija in dominioni kar najodločnejše nastopijo v obrambo pravic Zveze narodov, ker obstoja sicer opasnost, da bodo države Male antante samostojno nastopile proti Italiji v obrambo svojih življenskih interesov. Mala antanta ne verjame Mussoliniju, da bo evakuiral Krf, kadar dobi od Grške zadoščenje. To miselnost kroji tudi francoski in angleški miselnosti, ki jo ugotavljajo, da so Italijani na Krfu, kjer je bilo preje 125 grških žandarjev, izkrcali 8000 mož, ki gradijo okope, na katerih so postavili 40 topov. Gradi se tudi velik aerodrom.

Velika senzacija vzbuja danes članek bivšega min. predsednika Lloydja Georgea v «Daily Chronicle», ki izredno ostro napada Mussolinija. Lloyd George očita Mussoliniju, da brezbrljično in širokoustno hodj z gorečimi bakljami po Balkanu, kjer je nagromadeno vse polno netiva. Kdor danes kriči «Hural», mora vedeti, kaj pomenja nova vojna. Grška je dolžna dati zadoščenje ter je svojo pripravlenost tudi že izrekla. Mussolini pa je odgovoril z bombardiranjem Krf. Ali bi se bil upal tako obnašati napram Franciji ali Angliji? Seveda, Grška je mala in nima mornarice! Torej je sila še vedno najvišji razsodnik med pravdo in krivico! Kaj pa je potem z Zvezo narodov? Ali veljajo njeni zakoni samo za male narode, državo pa, ki so te zakone sestavili jih smejo prelomiti? Podpisati pogodbo, potem pa se držati samo onih določb, ki so ugodne, je nevedno časti vsakega naroda.

Lloyd George opozarja na komplikacije, ki morejo nastati iz sedanje laške politike. V interesu Italije same bi bilo, da se jih izogne. Italija potrebuje miru. Zmag je užila dovolj(?). Trafna zasedba Krf pomenja dvorije Jadranskega morja in Jugoslavija se čuti ogroženo. Italija naj ne pozabi, da je Bosna prinesla Avstriji smrt.

London, 8. septembra. r. Anglija je te dni sicer demantirala vest, da je dala Zvezi narodov za slučaj upora Italije proti njeni razsodbi v grško-italijanskem sporu na razpolago svoje brodovje, vendar je angleška javnost zaradi držanje Italije vedno bolj razburjena. Na kongresu strokovnih zvez angleškega delavstva je bil včeraj sprejet sklep, da se pozove vlado, naj takoj stori energične korake pri italijanski vladi, da prepreči nadaljnjo bojovitost Italije. Istočasno naj Anglija stori vse, da podkrepi Zvezo narodov, ki naj prepreči nove internacionale katastrofe.

«Pall Mall Gazette» piše: Mussolini ni le zaničljiv izjav moralnega čuta vse Evrope, temveč vzbudil tudi na vsem kontinentu čut samoobrambe. Če se sme porabiti dogodek, kakršnen je atentat v Janjini kot preteza za pomorsko roparstvo, potem ni noben narod več siguren pred poželjivostjo svojih soseдов.

Pariz, 8. septembra. r. Francosko časopisje poudarja, da je laška izjava o evakuaciji Krf svedčana obveza napram celi Evropi. Ako bi Italija okupacijo Krf nadaljevala, potem se položaj popolnoma spremeni. Anglija in Francija pod nobeno ceno ne pripustite spremembe statusa quo v srednji Evropi in na Balkanu. V ostalem je francosko časopisje zadovoljno z odločitvijo veleposlaniške konference ter pravi, da bi Zveza narodov intervenirala šele takrat, če bi Italija ne hotela zapustiti Krf.

Avstrija in Jugoslavija

Beograd, 8. septembra. p. Povodom obiska avstrijskega zunanjega ministra na Belju (glej domače vesti, op. ur.) je danes avstrijski odpravnik Mosinger posetil pomočnika ministrstva zunanjih poslov Gavrilovića, s katerim je razpravljal o važnih gospodarskih vprašanjih, ki se tičejo Jugoslavije in Avstrije. G. Gavrilović je izjavil, da pridejo konvencije o sekvstritv itd., sklenjene v Beogradu povodom obiska avstrijskega kancelarja Seipla v jesenskem zasedanju Narodne skupščine na dnevni red. Začetkom meseca oktobra se pričnejo pogajanja za trgovinsko pogodbo med obema državama.

FRANCHET D' ESPERAY V BEOGRADU.

Beograd, 8. septembra. p. Jutri dopolne dospe iz Pariza v Beograd francoski maršal in naš vojvoda Franchet d'Esperay.

Reka

Beograd, 8. septembra. pd. Pašić se tudi danes ni povrnil domov. Razširjene so vesti, da se na potu iz Pariza ustavi v Ženevi, in da bo tam konferiral s predsednikom švicarske republike. Včeraj je Pašić v Parizu konferiral s poslanikoma Anglije in Italije ter se ponovno sestal s Poincaréjem. Danes dopolne se je vršila v ministrskem predsedništvu konferenca, na kateri je dr. Rybář podal poročilo o pogajanjih z Italijo. Vest o posredovanju Poincaréja med Jugoslavijo in Italijo se potrjuje. Naša vlada še ni oficijelno zahtevala arbitraže.

Rim, 8. septembra. pd. Odirodu poslanika Antonijevića, ki je včeraj posetil Mussolinija, v Ženevo, se pripisuje v italijanskih krogih velik pomen. Prevladuje prepričanje, da bo Jugoslavija odklonila razpravo o zadnjih italijanskih predlogih glede Reke.

Beograd, 8. septembra. d. Italijanski poslanik Sumonte je danes posetil zastopnika Ministrekega predsednika Jankovića ter se informiral, kdaj pride Pašić nazaj. Tudi angleški poslanik Young je imel z ministrom Jankovićem daljše razgovore.

Delno ukinjenje ustave v Nemčiji

Pisemska cenzura in hišne preiskave na Nemškem.

Berlin, 8. septembra. z. Ponoči je izšla nova devizna naredba vlade, ki v svrhu izseditve deviz in inozemskih plačilnih sredstev suspendira ustavne garancije glede tajnosti pism in hišnega prava. Za one, ki se pregrešijo proti novi devizni naredbi, so vpeljane kazni do 10 let težke ječe.

Ministrski svet

Notranje politični položaj.

Beograd, 8. septembra. p. Noć 18. do 20.30 se je vršila seja ministrskega sveta. V razpravi so bila notranja vprašanja, med drugim najnovejši dogodki v Zagrebu, o katerih je dopolnil poročal notranjemu ministru zagrebški pokrajinski namestnik Cimić. Vojni minister je podal poročilo o pripravah bolgarskih komitazov za napad na našo mejo. Sklenjene so bile najenergičnejše protidredbe.

Daljša debata se je razvila o parlamentarni situaciji, ki postaja za radikalsko stranko opasna. Ker so džemijet id Rumuni odrekli radikalom podporo, Nemci stavijo dalokosečne zahteve, pogajanja s klerikalci pa so zastala. Vlast razpolaga danes samo s 105 zanesljivimi glasovi.

Inozemske borze

8. septembra:

CURIH: Berlin 0.000014, New-York 556, London 25.22, Pariz 31, Milan 24.10, Praga 16.60, Budimpešta 0.03, Bukarešta 2.50, Beograd 5. 87 in 0.0078.25, avstrijske krone 0.0079.

TRST: Beograd 24.50 do 24.80, New-York 23 do 24.15, Dunaj 0.033 do 0.034, dinarji 24.60 do 25, carinski franki 89 do 89.50.

LONDON: Berlin 200,000,000 do 210 milijonov, New-York 464.5 do 464.75, Curih 25.19 do 25.21, Milan 104.25 do 104.4, Praga 151.4 do 152.1, Dunaj 319 ti soč do 324,000, Beograd 420 do 440.

DRUGE BORZE, tudi zagrebška iz Beograda, radi praznika niso poslovala. V Zagrebu tudi prostega prometa ni bilo.

Revanža za ptujske dogodke

KRASNO USPELA SKUPŠČINA CMD. — VELIKE NARODNE MANIFESTACIJE.

Ptuj, 8. septembra.

Ciril-Metodova družba si je izbrala za svojo letošnjo XXXIV. glavno skupščino mesto Ptuj, ki je kar najtesnejše spojene z njeno zgodovino. Nekdanji nemškutarski Pettau je zapisan s črnimi črkami v analih zgodovine CMD. Ravno 15 let je minulo letos, odkar je bil na ptujskih tleh izvršen pred očmi in pod zaščito nam sovražnih avstrijskih oblasti divji napad na cvet naših narodnih žen in biser naše inteligence. Toda ravno ta dan, 13. september 1908., je postal važen mejnik v skromni zgodovini našega malega naroda, kajti mirno lahko rečemo, da se je od takrat pričel v nas jačiti odpor proti tiranstvu, ki je postajal od leta do leta silnejši, dokler ni bilo tisočletno trpljenje olivenčano končno s svobodo in ujedinjenjem trolenega naroda, dočim se je naš kleti sovrag sesul v prah.

Da proslave čim dostojnejše to znamenito obletnico, so po 15 letih odšli danes Ciril-Metodariji zopet v Ptuj, ki pa je postal od takrat že dragocen biser v kroni našega narodnega vladarja. Zanimanje za letošnjo glavno skupščino C. M. D. v Ptuj je bilo zato nenavadno živahno, še prav poseben ponos pa je navdajal nekdanje udeležence skupščine 13. septembra 1908.

Ljubljancem so se odpeljali z jutranjim vlakom. Posebno častno so bile zastopane naše šentpeterske in šentjakobske podružnice in železniško uradništvo. Od starih borcev naj omenimo nemurno narodno delavko Franjo dr. Tavčarjevo in ministra n. r. dr. Žerjavo. Število skupščinarjev se je pomnožilo skoro na vsaki postaji in kmalu so bila okna okrašena s trobojnicami. V Trbovljah so se nam pridružile marljive članice tamkajšnje ženske podružnice CMD. v Groblnem pa je vstopila v vlak navdve živahno pozdravljena cirilmetodovska čebelica, gospa Podkrajškova, ki so ji priredili vsi prisrčne ovacije.

Veličasten sprejem v Ptuj.

S skoro polurno zamudo radi železniške nesreče, ki se je zgodila v noči od petka na soboto pri Sv. Juriju, je zavozil vlak ob pol 11. na ptujsko postajo. Godba je intonirala »Hej Slovani!«, ozračje pa so pretresali gromki živjo! klici. Prišli smo v jugoslovanski Ptuj in ne več nemškutarski Pettau. Bil je krasen prizor. Na peronu je bil zbran poleg predsedstva CMD ptujski Sokol s kroju, dekleta v narodnih nošah, šolska mladina s šopki cvetic, Orjuna, zastopniki vlade, župan Lozinšek, podžupan g. Anton Blažek, mestni komandant polkovnik Božić in major Živanović in veliko število narodnega občinstva, ki je obsulo doleže s cvetjem in jim prirejalo viharne ovacije. Slavnostne goste je pozdravil najprej imenom ptujske podružnice CMD, tajnik

g. dr. Tone Gosak, ki se je spominjal sramotnih dogodkov 13. septembra 1908 in nato sledečega odpora vzljulene mirne slovenske duše, ki je zahteval dve nedolžni žrtvi: Rudolfa Lundra in Ivana Adamiča (klici: »Slava jim!«). Kri obeli narodnih mučnikov je sedaj maščevana, vendar pa še ni končano veliko nacionalno delo, kajti ustvariti si moramo popolnoma čisto nacionalno mejo in počiti Nemce, ki v zadnjem času zopet dvigajo glave, da smo na svojih tleh sami gospodarji. Pozdravlja podpredsednico CMD gospo Franjo dr. Tavčarjevo, ministra n. r. Žerjavo in dr. Kukovca, Sokole in Orjuno kot avantgardo nacionalnega življenja in vse udeležence skupščine. (Slede burne ovacije.)

Ptujski župan Lozinšek je pozdravil zdravil goste imenom obč. svet, šolskega sveta in prebivalcev in jih prošil naj ohranijo Ptuj v lepem spominu. Zelo prisrčen je bil pozdrav g. Antona Blažeka, ki je naglašal, da pozdravlja doležece kot prvi narodni župan v slovenskem Ptuj. Zahvalil se je za pozdrave prvomestnik CMD, g. vlad. svet. Senekovič, povdarjajoč, da veljajo velike ovacije naroda predvsem ideji, ki jo zastopa CMD.

Sprevod po mestu.

Nato se je formiral krasen sprevod, ki se je razvil v veličastno manifestacijo narodne in države misli. Za godbo so korakali šolska mladina, ptujski Sokol in Orjuna, udeleženci skupščine in številno občinstvo, ki je tvorilo obenem po vseh ulicah tudi špalir in obispalo goste s cvetjem. Iz povorke so neprestano odmevali vzkliki kralju, kraljici, prestolonasledniku, Jugoslaviji in CMD, kakor tudi ogorčeni vzkliki proti nemčurstvu in povzročiteljem sramotnih dogodkov 13. septembra. Ptujski Nemci in nemškutariji so se poskrili. Nikjer jih ni bilo videti. Odšli so večinoma v vinograde, da si ohladi tamkaj svoje razburjene živce in se spominjajo svoje minule slave in moči.

Pred Narodnim domom.

Med neprestanimi ovacijami in obspajanjem s cvetjem je prispela končno povorka pred najstarejši slovenski Narodni dom, kjer je pred vvhodom imenom Narodne Čitavnice in Narodnega doma pozdravil goste gim. ravnatelj g. dr. Josip Komljanec s krasnim nagovorom, v katerem je izjavil med drugim: Iste prilike in isti vzroki, radi katerih so ustanovili naši rodoljubi CMD, so prisilile nekdanje pred ptujske rodoljube, da so si ustanovili svoj dom. In ta jim je bil poslednji ognjišče okoli katerega so se zbirali in se ogrevali za narodno delo domači rodoljubi. Bil pa je tudi trdnjava, v katero so se zaganjali valovi naših narodnih nasprotnikov. Hoteli so nas uničiti, ali vzdržali smo njihove navale,

CMD je tako uvidela veliko važnost naše severne narodne postojanke in je zato svojo tretjo veliko skupščino priredila 1. 1888 v Ptuj. Čez 20 let je 1. 1908 v drugi polihitli v Ptuj, da nas utrdi in okrepi v narodnem delu. A divje tulače družba je takrat dejansko napadla skupščinarje in direktno oblegala Narodni dom. Ne da bi takrat mislili, da se bodo razmere po 15 letih tako izpremenile, Vas danes pozdravljajo zastave ljubezni in upanja v boljšo bodočnost. Naj znači Vaš prihod konec prejšnji dobi in začetek boljši prihodnosti. Dobrodošli! Godba je vnovič zaigrala, narod pa je priredil priručne ovacije zborovalcem, ki so se podali med tem v dvorano, ki je bila vsa okrašena z zelenjem.

OTVORITEV 34. GLAVNE SKUPŠČINE V PTUJU.

Ob pol 12, je predsednik CMD g. Senekovič pred natlačeno dvorano otvoril 34. glavno skupščino, pozdravil zastopnika vlade, vladnega svetnika dr. Vodopivec, okrajnega glavarja dr. Pirkmajerja, ministra n. r. Zerjavi in dr. Kukovca, dr. Oblaka kot zastopnika Gospodstva Zvona, gospo Svetčevu, vdovo po notarju Svetcu, pok. sestro sloven. matere Dimnikove gđc. Bardekovo iz Ljubljane. Nato je ugotovil z zadovoljstvom, da je navzočih zlasti veliko število starih črtilmetodarjev.

Pozdrav prestolonasledniku.

Med viliarnim ploskanjem je bil nato sprejet predlog, da se odpošlje kralju povodom rojstva prestolonaslednika udanostna brzojavka.

Nagovor prvomestnika.

Prvomestnik je imel nato sledeči pozdravni govor: »Ze tretjič se vrši v Ptuj velika glavna skupščina CMD: Prva je bila 29. julija 1889, druga 13. septembra 1908 in tretja 8. septembra 1923. Naloga in cilj družbe so znani. Mi ne nasprotujemo napredku nikogar, zahtevamo le, da se vzgajajo naši otroci v narodnem duhu, da postanejo vestni člani naroda. Nasilnost je nekulturna. Naša dedna sovražnica Avstrija je imela zakon o enakopravnosti samo v teoriji, v praksi pa so nas tlačili vsi sosede, najbolj Nemci, potem Italijani in Madžari. Hoteli so izbrisati iz zemlje slovenski rod. Ustanovili so zato Südmarmk, Schulverein, Lega Nazionale, podkupljali naše duše in naseljevali na našem ozemlju nemške koloniste. Smatrali so se tako močne na naši zemlji, da so izvršili leta 1908. znani zločinski napad na udeležence glavne skupščine CMD v Ptuj in najeli za to celo burše iz Gradca in Dunaja. Toda niso nas ubili s tem, ampak izvalili so v nas še hujši odpor in večjo poštivalnost, ki je bila poplačana končno z našim osvobođenjem. Žal pa prevrat ni popolnoma uresničil naših sanj in še ni doseženo popolno ujedinjenje našega naroda. V Trstu je ustanovila družba poseben konzorcij, ki vzdržuje osemrazredno moško in osemrazredno dekliško šolo, na Koroškem nimamo še nobene šole, v Gorici deluje tudi Šolski dom. Toda tudi v Jugoslaviji sami moramo posvečati šolskim razmeram kar največ pažnje, posebno na naših severnih štajerskih mejah in v Prekmurju.

Slava dobrotnikom.

Nato se je predsednik v toplih besedah spominjal vseh umrlih, posebno ljubljanskega zdravnika dr. Lesiaka, Miška Rajherja, ki je zapustil družbi 250 Din, bančnega ravnatelja Henrika Debevca, učiteljice gđc. Mile v Trstu, gospe Adele Baloh, gospe Eme dr. Goriškove, Ivan Mančko, čigar rodbina je darovala v njegov spomin družbi 5 tisoč Din, dr. Ivan Tavčarja, čigar CM sklad znaša preko 40 tisoč Din, notarja Toma Šorlija iz Podgrada, ki je zapustil dve tretjini svojega premoženja ljubljanski in eno tretjino istrski CM podružnici, Amalije Jugovič, ki je zapustila družbi 1500 Din, Ivana Perdana, ki je zapustil 10 tisoč Din, Ferdinanda Roša, pukovnika Janka Vukasovića-Stibila, bivšega dež. poslanca Franca Arka in slovenske matere Dravske doline gospe Marije Pahernikove, katero so ravno danes položili k zadnjemu počitku. Skupščina je počastila spomin umrlih s Slava klci.

Oficijelni pozdravi.

V imenu velikega župana je pozdravil skupščino vladni svetnik dr. Vodopivec proseč pomoči družbe proti potujčevanju. V imenu okrajnega glavarstva jo je pozdravil okrajni glavar dr. Pirkmajer, želeč skupščini mnogo uspeha. Ptuj se čuti izredno počaščenega, da mu je omogočen spomin in častna proslava pokreta, ki je bil ovenčan z ujedinjenjem.

Poročilo glavnega tajnika.

Nato je podal tajnik inženjer Janko Mekovšek tajniško poročilo, in izjavil: Ptujski dogodki, ki so se vršili pred 15 leti so povzročili silen in odločen odpor med našim narodom proti nemškemu nasilju. Takratni tajnik CMD dr. Zerjav je ob prvi obletnici na prihodnji glavni skupščini označil ono dobo v svojem tajniškem poročilu točno in jasno rekoč: »Leto, ki poteka od zadnje CMD skupščine v Ptuj bo za vselej častno zapisano v zgodovini slovenskega naroda. Od leta 1848, dobe narodnih taborov, se ni pokazala sila slovenskega naroda na tako elementaren način, kakor sedaj. 13. septembra 1908, je odmevalo po vsej domovini. Osmi velike skupščine smo praznovali v Ljubljani, ko sta bila ustreljena mučenika Rudolf Luder in Ivan Adamič. Ob njunem grobu smo izvršili prižega, ki je še nismo pozabili. Danes lahko odkrito

rečemo, da je pomenil pokret slovenskega naroda ob ptujskih dogodkih na predvečer bosanske aneksijske krize odločen afonit proti takratni državi. Odjeknilo je v vseh krajih in pokrajinah našega naroda. Mahoma smo napravili velik korak naprej. Od 1908. se val slovenskega upora ni več pomiril, dokler nam ni svetovna vojna v naših dobrovoljcih, ki so umirali na dobruških poljanah, na Kajmakčalanu, v mladinskem apostolu Endlicherju, pokazala kako in kam, dokler nam niso judenburški murauski in radgonski junaki vsaj deloma odkupili naše robstvo s svojo krvjo. Naša družba je doživela po ptujskih dogodkih velik razmah, kar je vplivalo v dobro takratni predvsem uporni kljubovalnosti našega naroda. V pričakovanju konca svetovne vojne so skupščinarji 1918 izrazili misel, da bo družba v kratkem dovršila svojo dolžnost, kajti v lastni svobodni državi naj bi bila družba odveč. To naziranje pa je bilo napačno, kajti prišlo je drugače. Veliki kosi našega ozemlja so ostali zunaj naših državnih meja. Toda dočim sta naš Kras, naše Primorje odtrgana od matere Domovine vsled tuje premoči in krivice, si je naša Koroška sama pisala svojo usodo. Ravno izguba Koroške nam vsak dan jasno kliče, kako pogrešno mislijo oni, ki so mnenja da je družba nepotrebna. Zato mora biti največ skrb, da ohranimo vse naše podružnice vsaj takšne, kakršne je prevzela naša sedanja generacija. Naši bratje tam preko so potrebni izdatne podpore. Tudi skrb za družbine šole na domačem ozemlju ni odpadla. Družba je morala v preteklem letu sama vzdrževati 6 otroških vrtec, katere je pobajalo 400 otrok in 28 razredov, kjer je bilo 1400 otrok. Nastopa pa še nova naloga, ki ni nič manj važna. Resnica je, da pričenja nemstvo v naši državi zopet predzoro dvigati svojo glavo, posebno na severni meji. Isto velja za Madžare v Prekmurju, kamor sega tudi delokrog naše družbe. Na CMD je prišlo že več klicov na pomoč, katerim se je družba odzvala kolikor je bilo v njenih močeh. V Prekmurju sicer obstajajo narodne šole, a so pod vplivom naših narodnih nasprotnikov. Ubožne šole je treba podpirati z učili, izposlovati jim šolske knjižnice, ki so po večini zelo slabe, ako sploh obstojajo. Geslo vseh prijateljev CMD mora biti, da moramo mejo ob Muri in Dravi moralno podpreti. Da pa dosežemo svoj namen, je potrebno družbi krepko sodelovanje vseh podružnic. Imamo dokaj podružnic med njimi nekatere jako vzgledne. V preteklem letu je delovalo skupaj 83 podružnic. Uspehi so se dosegli predvsem s pomočjo našega narodnega ženstva, ki se ni ustrašilo nobenih trudov. Na koncu svojega poročila naj izrečem zato poleg vsem podružničnim odborom in časopisom še posebno zahvalo našemu vrlemu narodnemu žentstvu za dosedanje delo z željo, da bi rodilo delo v bodoče še večje sadove. (Zivalno odobrovanje.)

Blagajniško poročilo.

Sledilo je poročilo blagajnika, notarja Aleksandra Hudovernika. Blagajniško poročilo naglašja, da finančni položaj družbe ni povsem poveljen. Prejemki znašajo 799.759 Din torej 21.861 Din manj kot lani, izdatki 1.059.699 Din napram 869.119 Din lanskega leta. Izdatki presegajo dohodke za 259.940 Din. Za pokritje se je porabilo skuplo za prodana posestva v znesku 326.605 Din. Med podružnicami je vladalo letos večje zanimanje za družbo ter so prispevale skupno 128.920 Din. Povalno je treba omeniti posebno žensko šentpetersko podružnico v Ljubljani, ki je prispevala 24.556 Din, moško šentpetersko podružnico 8672 Din, šentjakobsko 6635 Din, mariborsko moško in žensko, nadalje podružnice v Novem mestu, Rajhenburgu, železničarsko v Mariboru, žensko podružnico v Vel. Laščah, v Celju, Ljutomeru, moško v Celju in podružnico v Grobeljnu, ki je izročila ravno zadnje dni 30 tisoč kron čistega dohodka svoje veselice. Za kolke in razglednice med občinstvom, ni bilo pravega zanimanja, pač pa bolj za računске listke, ki so prinesli družbi 11.745 Din za 9331 Din več kot lani. Za obrambni sklad je dobila družba letos komaj 3063 Din. Izdatki za ljudske šole in za vrte so vedno večji ter so znašali letos že 949.254 Din. Tavčarjev sklad je dosegel vsoto 43.022 Din. Blagajnik apelira na večjo radodarnost občinstva posebno denarnih zavodov, ako bo hotela družba z uspehom podpirati narodno šolstvo na mejah. (Polhvala.)

Volitve.

Iz vodstva izstopajo letos gđ. Fran Crnagol, Avgust Ludvik, Aleksander Hudovernik, umrl pa je odbornik dr. Tavčar. Odstopiti pa je hotel tudi prvomestnik Senekovič, a je imenom vseh zborovalcev protestirala g. dr. Tavčarjeva, nakar se je g. Senekovič udal. Zopet sta bila izvoljena gđ. Ludvik in Hudovernik, mesto g. Crnagoja, ki je odklonil ponovno izvolitev, je bil izvoljen g. Fran Jamšek, nadučitelj na Bregu pri Ptuj, na dr. Tavčarjevo mesto pa trgovec g. Viktor Rohman iz Ljubljane. V nadzorstvu in razsodništvu ni bilo premembe, razen da je mesto odstopivšega g. Mahkote izvoljen v nadzorstvo prof. Virbnik.

Sledila so čitanja došlih pispisov. Odč. Tonči Ježovnikova je sporočila, da daruje tri kamne, gospe Koprivšek dva, dr. Koderman mesto venca na krsto pokojne gospe Pahernikove 100 Din. Na predlog prvomestnika Senekoviča se izreče nato gđc. učiteljici Lekarjevi v Grobeljnu za njeno poštivalno delovanje v korist

družbi iskrena pismena zahvala. Gospa Podkrajšek je izročila družbi 300 Din. S tem je bil dnevni red izčrpan.

Skupen obed.

Zborovali so se podali nato k skupnem kosilu, med katerim so bile izmenjane razne zdravice. Predsednik podružnice v Ptuj dr. Jurtele je nazdravil prvomestniku Senekoviču, predsednici ženske podružnice gospe dr. Horvotova neumorni narodni delavki gospe Franji dr. Tavčarjevi, kateri je v imenu ptujkega ženstva poklonila šopek svežega cvetja. Gospa dr. Tavčarjeva je odgovorila, da je cvetja tem bolj vesela, ker prihaja sedaj iz rok slovenskega Ptuja, dočim so bile narodne žene pred 15. leti od ptujskih nemškutarjev deležne drugačnega cvetja. Na predlog gosp. Turka so nato skupščinarji zbrali za CMD 1120 Din.

Žerjavov klubok.

Sledil je zanimiv intermezzo. Ptujski jurist g. Sluga se je spomnil ukradenega dr. Žerjavovega kluboka in razbitega ščipalnika dr. Pirkmajerja iz leta 1908. Nato je pristopila k dr. Žerjavu mala Cirila Gosakova in nagovorila dr. Žerjava s sledečimi besedami: »Vi ljubite svoj narod, za katerega ste bili vedno pripravljeni žrtvovati vse, pa tudi zdravje in življenje. Zaradi tega so vas nasprotniki sovražili. Hoteli so zadeti s palico Vašo za obstoj naroda dragoceno glavo, zadeli pa so samo klubok. V imenu naše jugoslovenske dece čestitam narodu, da je ostala Vaša glava cela, namesto suknjenega kluboka pa vam poklanjamo zeleni kluboček. Vaša glava pa naj vodi tudi v bodoče narod k sreči, blagostanju in zavednosti. Živel dr. Žerjav! Navzoči so priredili dru. Žerjavu priručne ovacije. Mala Cirila pa mu je izročila torto, okrašeno z zelenimi klubočki.

Nato je nagovorila okrajnega glavarja dr. Pirkmajerja: »Ptujski nemškutarji in Nemci so dobro poznali, da ste vi že z dvema očema prav dobro videli, kaj so Nemci z nami počeli. Zaradi tega so vam dne 8. septembra razbili drugil par oči — Vaša očala. A to jim ni

nič hasnilo. Vi ste imeli za naš narod vedno izredno bister vid, ko ste stražili čuvali in pospeševali njegov blagor. Razbita očala iz leta 1908. Vam jugoslovenska deca vrača v podobli rožice ter Vas prosi, da ostanete tudi naprej na straži z Vašimi bletrimi očmi s podvojeno močjo za blagor našega naroda. Živel g. okrajni glavar! Tudi dru. Pirkmajerja so skupščinarji iskreno aklamirali.

Potem ko je ptujski podžupan g. Anton Blažek v prav lepem govoru imenom občine Ptuj izrazil zvestobo družbi C. M. in bratom onkraj granice, je dr. Žerjav po zahvali za poklonjeni dar in ovacije označil naše načelno stališče napram Nemcem v severni Sloveniji: Ptujski dogodki leta 1908. so nas vedli v veliko iredentsko gibanje proti Avstriji. Za prelito kri nam ni žal. Po prevratu se Nemcem nismo osvetili z enakim sredstvom. Tudi se ne nameravamo tako revanžirati. Sredstev pa ne izbira oni, ki bi se ga izkazalo. V ostalem naj bi naši nemški sodeželani vedno uvaževali, da Jugoslavija ni skupina narodov, kakor je bila Avstro-ogrška, ampak nacionalna država Jugoslovanov, dasi so vsi državljani napram državi enakovredni in uživajo zaščito zakona, je vendar v narodni državi stališče države napram državnemu narodu bistveno drugo kakor napram manjšinam. Vrhutega priznamo in vemo, da je tu nekaj Nemcev in nemškutarjev, ne priznamo v severni Sloveniji Nemstva ali nemškega naroda. Ako se bomo eni in drugi ravnali po teh načelih in Nemci ne bodo prekoračili granic, ki izhajajo iz teh faktov, ne bo spopada. Ptuj smo hvaliležni za pokret iz leta 1908., ako bi pa bil zopet enkrat ogrožen, pozovite nas vse na pomoč in živa nacionalna svest bo pometla brezobzirno z vsem, kar bi hoteli omajati jugoslovensko premoč v tem mestu. To obetamo vsi. (Dolgotrano pritrjevanje.)

Končno je govoril še zastopnik marihorske «Orjune» g. Rehar, nakar se je glavar dr. Pirkmajer zahvalil za pozdrave.

Popoldne je del gostov odpotovalo, večina pa je ostala na narodni zabavi, ki še traja, in je njen uspeh bil že v prvih urah zagotovljen.

Kraljev ukaz o amnestiji

Povodom rojstva prestolonaslednika je kralj podpisal ukaz o amnestiji, ki se glasi:

I. Brezpogojno odpuščamo kazni osebam, ki so kaznjene na zapor do 2 mesecev ali denarno kazni do 1000 Din, odnosno ostanke te kazni. Osebam, ki so poleg zapora obsojene na denarno globo, odpuščamo zapor.

II. 1.) Pogojno odpuščamo zaporne kazni, ki presegajo 2 meseca in ne presegajo 6 mesecev v celoti, odnosno ostanke kazni pod pogojem, da pomiloščene osebe v teku 6 let od dneva ukaza ne izvrše nobenega kaznivnega dejanja ali prestopka iz koristljubja niti zagreše kako kaznivo dejanje po zakonu v javne varnosti in napredka v državi. Odpuščamo zaporne kazni nad 6 in ne pod 12 mesecev ter odpuščamo tri četrtine kazni pod pogoj točke II. 1.)

V slučajih pod II. 1.) in 2.), kjer je obsojenec kaznovan na zapor in globo, odpuščamo pogojno zapor.

Pri osebah, katere morajo na podlagi dveh ali več sodnih obsodb plačati denarno kazni do 1000 Din, ali ki morajo prestati zapor od 2, 6, odnosno 12 mesecev, se bo smatralo kakor da so bile obsojene z eno obsodbo na skupno kazni.

Od amnestije pod I. in II. so izzete osebe: a) ki so sojene po zakonu o zaščiti javne varnosti in reda v državi; b) ki so kot državni ali drugi javni organi obsojene zaradi podkupovanja; c) ki so kot železniški ali poštni uslužbeneci obsojene zaradi dejanj proti imetju, storjenih na blagu, ki je bilo pošti ali železnici izročeno v transport; d) ki so obsojene zaradi krivičnih dejanj, kaznivih po zakonu od 30. dec. 1921. («Službene Novine» od 6. jan. 1922., št. 5.) o pobujanju draginje kakor tudi po prejšnjih tozadnih zakonih in naredbah; e) ki po 5 let pred to obsodbo so bile obsojene zaradi navadnega zločinstva (obsodbe zaradi političnih in vojaških zakriviljenj se ne računajo); f) ki so že od sodišč obsojene pogojno.

III. Odpuščamo dele časovnih zapornih kazni, osebam ki so obsojene z obsodbami kazenskih in vojnih sodišč, ako prestajajo kazni v državnih kaznilnicah in zaporih, ako presega zaporna kazni 12 mesecev, in sicer: 1.) po 1 leto z zapora osebam, katerim se je kazni zmanjšala z Našim ukazom z dne 8. junija 1922., št. 30.211 z ozirom na isto kazni, zaradi katere so zaprte; 2.) četrtino zaporne kazni osebam, ki so bile prvič obsojene, to je, ako niso prej obsojene radi navadnega zločinstva; 3.) petino zaporne kazni osebam, ki so zaprte po drugi obsodbi, to je, če so že enkrat bile obsojene zaradi navadnega zločinstva; 4.) šestino zaporne kazni, osebam, ki prestajajo tretjo kazni, ako niso vse tri obsodbe bile izrečene zaradi zločinstva iz koristljubja.

To zmanjšanje kazni se nanaša na osebe, ki se nahajajo v zaporu, in na tiste, ki še niso nastopile kazni.

Točka III. 2.) in 3.) Ukaza se ne nanaša na osebe, katerim je bila kazni zmanjšana po točki VII. Ukaza z dne 8. junija 1922., št. 30.211 za isto kazni kakor tudi ne na osebe, ki so obsojene na kazni zaradi namernega uboja s preu-

Priraditev SKS na Bledu

Bled, 8. septembra.

«Kmečki praznik» na Bledu se je vršil v znamenju lepega vremena in žeganja. Obisk je bil dosti lep; računa se na 5 — 6 tisoč ljudi, med njimi seveda dober del prazniških izletnikov in romarjev. Vendar se je opazalo, da je obisk letos slabši od lanskega.

Dopolodne je bilo premiranje razstavljenih živine, katere je bilo 62 komadov. Najlepša od razstavljenih živino sta bila dva planinska bika, ki sta dobila dve prvi nagradi. Pregiranih je bilo razen tega še 12 bikov, 13 planinskih in 11 hlevskih krav ter 12 telic.

Popoldne so se formirale skupine narodnih noš, peš in na vozovih v sprevid. Bilo je okoli 20 vozov in nekaj fantov na konjih. Po sprevidu se je vršil v Zaklihi na katerem so nastopili razni govorniki. Poslanec zemljoradniške stranke g. Dimitrijevič je v imenu glavnega stranke odbora pozdravil zborovalce ter povdarjal, da bodo doslej združeni vsi zemljoradniški srbski, hrvatski in slovenski v eni sami stranki. Nato je g. Mežnaric kot poslanec hrvatske kmetijske stranke pozdravil zborovalce, g. Mermodla pa je povdarjal, da se SKS po časnem neuspehu ne da ustrašiti, češ da bo končno vendarle zmagnala stara pravda.

Posl. Pucelj je pozdravil goste in zborovalce in govoril o združitvi vseh zemljoradniških strank v državi. G. Ažman je še predlagal udanostno brzojavko kralju, ki je bila z oduševljenjem sprejeta, in nato zaključil zborovanje.

Po shodu se je vršila konjska dirka, pri kateri je dobil prvo nagrado Antoe Fera iz Bistrice za svojo čeltno kobilo «Danico». Pri jahaški galopni dirki je dobil prvo nagrado g. Primožič iz Pristave s svojim čeltnim «Draganom».

Politične beležke

+ Laške spletke proti Mali antanti. Italijanske vesti, da v Mali antanti obstojajo velike zapreke glede sporazuma v grško-italijanskem sporu niso točne. Minister dr. Beneš je v Ženevi pred novinarji odločno zanikal, da se rumunska vlada postavlja na italijansko stališče. Izjavil je, da se zastopniki Male antante šele sedaj dogovarjajo in da bo rezultat teh dogovorov dovoljen in enoten kakor je to do sedaj vedno bilo. Sročil so se zastopniki Male antante 2 uri dogovarjali z delegati Zveze narodov o tem vprašanju. Kakor je doznal Vaš dopisnik, si prizadeva Italija, da v Mali antanti povzroči razcep s tem, da apelira na Rumunijo kot svojo latinsko sestro. Italija s parolo ustanovitve latinskega bloka deluje tudi v Franciji.

+ Strah pred kulnikom. Po deželi je začelo vreti radi neznosno povišanih in krivičnih davkov, ki jih je uvedla po milosti klerikalcev samoradikalna vlada in parlamentarna večina. SLS je začela zadnji teden v časopisju in po vseh farah agitacijo, katere cilj je zbrisati krivdo klerikalcev na kuluku ter na družih dobrotah vladnega režima. En dan piše «Slovenec», da 23 klerikalnih poslancev zato nima nobene politične moči, ker se na vladi centralisti, drugi dan zopet pravi, da SLS ni mogla priti do politične moči, ker ni marala biti v vladi skupa s centralističnimi strankami. Vse mogoče izgovore iščejo klerikalci, da bi svojim prevaranim volicem skrilili resnico, ki obstoji v tem, da so ravno klerikalci in njih če drug kakor oni z zagrebškim Marko vim protokolom postavila samoradikalni velesrbski in centralistični režim. Udeležba vlade in predsednika parlamenta na kulolikem shodu ter njihov sprejem po klerikalnih voditeljih, je najboljši dokaz, d je nadaljna resnica ta, da je SLS til kompartizan radikalcev. Baš bi bilo še bolj žalostno zanje, če so klerikalci v tej drugi brez politične moči, najbolj žalostni je pa to, da so volilci, ki so s takim z upanjem metali kroglice v volilne skrinjice SLS brez vsake zaščite. Klerikalci dobivajo sicer od radikalcev koncesije z duhovščino ter cerkveno politiko, a svoje volilce so izročili radikalni na milost in nemilost. Ako bi Slovenci poslali v parlament mesto 22 klerikalcev 22 demokratov, bi se v Sloveniji z uradničtvom z invalidi ne pomotalo, bi Nemcem in M. d.žarom ne rasel greben in bi ti ne dobivali šolskih in drugih predpavic in tudi ne bilo treba sklepati protestov pro kuluku. Da imajo klerikalci strah pro kulukom, je razumljivo, a zaman se otr sajo opravičenosti očitka, da tudi oni sp dajo med kuluke.

+ Povodom premestitve poslatka Balugdičja v Berlin se doznava Beograda, da je premestitev sledila njegovo lastno prošnjo, a tudi zato, ki je v Berlinu danes potrebna odlična mu in Balugdičja centlo kot enega na najboljših diplomatov. V Berlinu mu razen rešitve reparacijskega vprašanja poverjena še druga važna mislja: vpisanje obnovitve odnošajev z Rusijo. se, da bo Balugdič predvsem imel na go proučiti položaj v Rusiji ter stopiti kontakt s sovjetsko mislijo v Berlinu. I. lugdič naj bi bil prva brv za obnovi normalnih zvez med našo državo in s. jetsko Rusijo. Balugdičev odhod bo n. brž sledil v doglednem času, kajti čuna se, da bo brez večjih težkoč uspe definitivno rešiti vprašanje svobodne ne v solusnem pristanišču, katero al jo vodi g. Balugdič kot šef naše to devne komisije.

DARUJTE ZA

CIRIL-METODOVO DRUŽBO

Beograd, 6. septembra 1923.

Aleksander s. r.
Dr. Perić, minister pravde.

Domače vesti

ZIV DAN

Je bil včeraj, živ je bil sejem. Jasmina razlikuje se je po nekaterih kisljih dneh razila nad pokrajino in Ljubljano je kot oživila. Mnogoterega jesenskega turista so zvalile planine, ki v čistem, rezkejšem ozračju postajajo še mikavnejše s svojo deviško belino. A je vseeno Ljubljana dobila včeraj velik dotok dražjih gostov z dežele. Obrtniki so prišli na gozovanje, kmetje so se ob potovanju na Bled ustavili v mestu, romarji so prihajali iz Brezja in hodili gori. Tekom popoldanskih ur je vse valovilo po velesejnim prostorom, razgibalo so se peštre množice znotraj in zunaj paviljonov ter proti šestu uri pohitile na kolodvor, na Tabor — ali pa v pregrešni vinski paradiz ostanke nizke ograje. Vsak je prišel na svoj račun.

V splošnem zdaj, ko blizu zaključka velikega sejma zaključujemo tudi bilanco letošnjega prometa po Ljubljani, lahko ugotovimo, da naša «dolga vas» že vrsto let ni pridobila toliko novih in tako bujnih znancev kakor baš letos. Saj se kar pismo znašli od samih kongresov, zborovanj, obiskov, sejmov od malega do glavnega stila. Zgornjim deseterim tisočim, pa jih je lahko tudi več ali manj, ki so se gozdirji spomladaj na letovišče, kažemo figuro niso nas premogli z zavistjo. Veliki sejem in vsi prejšnji «sejmi» so nas po hoteli. Zdaj začnemo z novo sezono: evro, date jeseni!

*** Načelstvena seja JDS.** V sredo, dne 12. t. m. ob 15. uri se vrši načelstvena seja jugoslovanske demokratične stranke v Ljubljani, Narodni dom I. v prostorih tajništva JDS. Udeležba na vse članove obvezna.

*** Okrožni sestanek krajevnih organizacij JDS.** Prihodno nedeljo, dne 16. septembra se vrši na Bledu v Zdraviliškem domu ob 10. dopoldne okrožni sestanek krajevnih organizacij jugoslovanske demokratične stranke. Za vse krajevne organizacije na Gorenjskem je sestanek obvezen, ostale krajevne organizacije so v ljudno vabljeni.

*** Sestanek zaupnikov ljubljanskih političnih društev.** V petek, dne 14. t. m. se vrši v Ljubljani v dvorani društva «Kasino» na Kongresnem trgu sestanek vseh zaupnikov ljubljanskih političnih društev ob 20. uri. Udeležba za zaupnike obvezna, somišljeniki v ljudno vabljeni.

*** Avstrijski minister v Belju.** V ponedeljek prišle na državno posestvo Belje avstrijski zunanji minister dr. Grünberger. Odzove se vabilu finančnega ministra Stojadinovića, s katerim bodeta razpravljala o sekvestracijskem problemu in o raznih finančnih vprašanjih. Minister Grünberger se v torek zvečer vrata na Dunaj.

*** Minister prosvete v Zagrebu.** Zagrebški listi poročajo, da pride v torek v Zagreb minister prosvete Miša Trifunović, ki bo — pregledal delo gledališke uprave.

*** Odlikovanje Praniča — Požezanina** je šlo po vodi. Beograjska «Tribuna» poroča: «V ministrstvu saobračaja bi imel biti te dni odlikovan gosp. Ivan Pranič-Požezanin, podpredsednik Kreditne zadruge zveze, ki je kot kotež dobil udostojeno sinokuro v zagrebški železniški direkciji. V zadnjem trenutku pa je minister saobračaja odklonil podpis odlikovanja hrabremu avstrijskemu oficirju, ki se je tako sijajno izkazal v bitki na Črnom vrhu in ki je prešil zlato uro nekemu umrlemu srbskemu majorju.» Poročilo «Tribune» je treba v toliko popraviti, da ni zaslug gosp. Velizarja Jankovića, ako Pranič ni bil odlikovan, nego drugih faktorjev. Kakor smo poučeni, je bilo gosp. ministru saobračaja sporočeno, da bi kralj ukazal za Praničovo odlikovanje ne podpisal. Proti odlikovanju tega junaka s Črnega vrha je tudi naš list protestiral, čim smo zaznali o nameri ministrstva, da ga predloži v odlikovanje. S Požezaninom so sedaj istočasno žigosane tudi «Jutranje Novosti», ki so takrat, ko smo ga mi pravilno ocenili, porabile malone celo kolono v povzdigovanje zaslug radikalnega železničarskega «strokovnjaka». Na gorenje poročilo «Tribune» bi v ostalem samo še pripomnili, da je zelo čudno, da je gosp. Velizar odločil o odlikovanju g. Požezanina, ni pa smatral za potrebno, da bi vzel metlo ter ga z njo pomedel iz direkcije državnih železnic.

*** Železniška nesreča v St. Jurju ob Južni železnici.** V petek popoldne je izvozni vlak, ki je peljal proti Mariboru, na postaji v St. Jurju ob juž. žel., kjer ne obstoji, v polnem diru trčil ob težni tovorni vlak, ki je tam na istem tiru premikal. Človeških žrtev ni bilo, le kakih 10 potnikov iz ekspressnega vlaka, večinoma žensk, je bilo lahko poškodovanih. Večja pa je bila materialna škoda, ker je bila od silnega sunka močno poškodovana lokomotiva tovornega vlaka in pet praznih tovorniških vagonov popolnoma razbitih. Ekspresni vlak je prišel v Mar-

bor z 216 min. zamude. Proga je bila včeraj jutraj že zopet v redu. Uvedena je preiskava.

*** Ogromen promet na železnici** je bil na včerajšnji praznik. Na ljubljanski velessejem se je pripeljalo že jutraj in dopoldne na tisoče posetnikov iz vseh krajev Slovenije, ki so se zvečer vračali zopet domov. Naval na večerni gorenjski vlak v Ljubljani je bil tako velik, da mnogi niso dobili mesta. Iz Ljubljane zopet je krasen dan izvil tisoče na Gorenjsko, zlasti na Bled in v druga izletišča. Na Bledu je bilo silno živahno. Tam so se vršili kmetijski tabor, ki si ga je ogledalo mnogo radovednežev. Ves dan pa so tudi prihajale goste trume romarjev, ki so bile na Brezjah in so hitele še k Otoku pozvonit za srečo in zdravje. Večerni gorenjski vlaki so imeli velike zamude. Tudi na Stajerskem, zlasti proti Zagrebu, pri Celju in pri Mariboru je železnica komaj zmagovala naval potujočih publik. Ponekod so bile naravnost opasne situacije, ker so ljudje se obešali na vagon, kakor če bele v roju — vendar izgleda, da je vse prošlo brez nesreče.

*** Kongres jugoslovanskih zdravnikov.** V dnevi 17. in 18. septembra se vrši v Palatu pri Subotici kongres jugoslovanskih zdravnikov. Minister za narodno zdravje je povodil kongres zdravnikov v državni službi dovolil štiridnevni dopust pod pogojem, da ostane povsod neobhodno potrebno število zdravnikov na svojih mestih.

*** Pogreb Katke Rajh v Limbušu.** Jutri, v ponedeljek se prepeljejo zemeljski ostanki meseca februarja na Bistrični umle veleposestnice Katke Rajh v Limbuš pri Mariboru, kjer se ob pol štirih vrši pogreb iz župne cerkve na tamkajšnje pokopališče.

*** Opozorilo na začetku šolskega leta.** Na začetku šolskega leta opozarjamo starše ter dijake na «Tiskovno zadruge» v Ljubljani, Prešernova ulica 54 (nasproti glavne pošte), kjer se dobe knjige za ljudske, meštanske in vse srednje šole. Seznam knjig, ki so predpisane za osnovne in meštanske šole, je «Tiskovna zadruge» priobčila v našem listu že pretekli teden, danes pa priobčuje v prilogi še seznam knjig, ki so potrebne za srednje šole. Nakup knjig pri «Tiskovni zadruzi» prav tople priporočamo.

*** Kako se reducirati Plišje nam:** Pri oddelku za soc. politiko, odseku za zaščito dece so bile nastavljene desedaj tri konceptne moči, in sicer: g. L. z nad 90, g. P. z 22 in god. S. s precej manjši službenimi leti. God. S. je bila le par let v javni službi, potem pa je izstopila in bila do prevrata v privatni službi. G. L. je oženjen brez otrok, g. P. je oženjen in ima 3 nedolžne otroke, god. S. je samica. P. je bivši dobrovoljec. Pa pride redukcija. Reducirati je treba baje 2 mesti in kdo je predlagan za reduciranje? Oba oženjena uradnika, v službi pa ostane še nadalje ženska-samica. Tak način redukcije bi bil naravnost v obraz vsakemu socialnemu čutu. Oče s tremi otroci, od katerih obiskujeta dva že srednje šole, mora na cesti, god. S. pa naj ostane. Nimamo prav ničesar proti god. S. in cenimo njene sposobnosti, to pa vendar ne gre. O stvari bomo še govorili.

*** Smisel uprave državne železnice za promet.** Prešli smo: Včeraj je obiskalo ljubljanski velessejem izredno veliko število posetnikov; znižana vstopnina in prazniški sta privabila velikansko množico ljudi v Ljubljano. Vsakomur je bilo znano, da bo naval na vse večerne vlake zelo velik, le državna železnica ni mislila na to. Včerajšnji večerni vlak na Gorenjsko je prišel na državni kolodvor tako natrpan, da je bilo sploh nemogoče, da bi še kdo vstopil. Saj je imel vlak le osem osebnih in trije živalski vozovi. — Za katoliški šoh je zagrebška direkcija dala na razpolago seveda cele vlake, za prireditve, ki je v interesu vsoga našega občinstva, se pa ne interesira.

*** Tudi v Ameriki spoznavajo, da je** Jadranska banka s svojim nepoštenim ravnanjem največja škodljivka primorskih Jugoslovenov. Od laške vlade je dobila 18 milijonov lir za izmenjavo kron, v resnici pa so Lah s tem kupili zavod, da so ga tako dobili v roke in so razen zadrževanja še delničarji vse izgubili. Najbolj razširjeni hrvatski list «Danica Hrvatska» v Uniji, ki izhaja v New-Yorku, piše pod naslovom «Jadranska banka ili Sirote bez oca i majke» več člankov, v kojih označuje postopanje Jadranske banke, ki je prodala sirote v Trstu, kot največji škandal. Pozivlja se na dr. Laginjo in točno obrazlojuje, kako je bil denar laške vlade prvotno namenjen za budenja, a dobili so ga bankarji zase. Potem, ko je vse gojiljive pojasnila, zaključuje «Danica Hrvatska»: «Eto, sada vam je jasno, kako su to naši hrvatski seljaci u otetu Istri zbilja — sirote bez oca i majke. Gospoda bankiri pazirali su i pazare ne samo sa koristima, nego i sa samim životima istarskih seljaka. Bit će to ovima dobra škola, a njihova škola neka je ozbiljna i nama — američkim Hrvatima, da znamo, kakove su sve to banke i bankiri. Vi, koji ste čitali ove članke o Jadranskoj banci, o milijunima i sirotama bez oca i majke,

kaže, pokazite drugoj braći neka i oni znadu, kako će u buduće ravnati. Šutjeti ob ovome značilo bi odobrati zločine, počinjene na siromašnome narodu.» Kakor je videti izpovedava gospode okoli Jadranske tudi v Ameriki. Jadranska postaja grobokop primorskih Slovencev in Hrvatov. Ti so je spravili na noge in jo podpirali do zadnjega. Mnogi slepci še danes ne vidijo. Nehvaležnost je plačilo sveta.

*** Rimski mozaik v Solinu.** V Grudnih pri Solinu v Dalmaciji so odkrili nedavno krasen mozaik, ki predstavlja Apolona z lovornim vencem na glavi in tulcem na levi rami. V kotih se nahajajo figure slonov. Izkopavanja se nadaljujejo.

*** Mariborske drobtine.** Danes priredi «Neodvisna delavska stranka» ob 10. pri Gambriusu v Mariboru prvi politični shod, na katerem bodo govorili o notranjem in zunanjem političnem položaju. — Ob 11. bo v parku promenadni koncert vojaške godbe. — Popoldne je na Ljudskem vrtu tekma med Šk. Maribor in Rapid. — V tovarni Doktor in drug (tkalnica in apretura) je v petek zvečer izbruhnil požar, ki so ga pogasili, preden je došla požarna bramba. Užgalo se je v pralnici olje. — Včeraj na praznik je bilo v Mariboru polno romarjev, ki so prihajali iz bližnje in daljne okolice k tamošnji frančiškanski cerkvi, deloma pa na božja pola k Sv. Petru pri Mariboru, v Ruše in Selnico ob Dravi. Maribor je pasiralo par romarskih procesij. Gostilne po Mariboru so bile seveda prenapolnjene. — Orožnika, ki sta bila ranjena pri znanem napadu v Bistrici v Prekmurju, se nahajata v mariborski vojaški bolnici in sta že izven vsake nevarnosti. Sta sicer potolčena od nog do glave, eden ima tudi razbito lobanjo, vendar pa se njuno zdravstveno stanje stalno boljša.

*** Hljena na mariborskem pokopališču.** Kakor smo nedavno poročali, je bil grobokop mariborskega mestnega pokopališča na Pobrežju pred kratkim aretiran in sodišču izročen, ker je nujno osumljen, da je odvarjal nove grobove in jemat mrtvecem dragocenosti in tudi obleko. Grobokop je bil že delj časa pri sosedih na slabem glasu. Kakor doznava «Tabor», bi bilo kmalu že pred mesec prišlo na dan njegovo zločinsko postopanje, ker je neka gospa, kateri je umrla hčerka, opazila v rokah grobarjev otrok punčko, katero je bila svojemu mrtvemu otroku položila v rakev. Vendar si gospa tega ni upala javiti orožništvu. Do razkrivanja hijene je prišlo le slučajno. Žena nekega železničarja je namreč opazila, da nosi grobokop sulkjo njenega pokojnega moža, v kateri je bil pokopan. Ko se je prepričala, da je sukinja res prava, je javila zadevo orožnikom. Vršila se je hišna preiskava pri grobokopu in našlo se je celo kopo mrličev pokradenih stvari. Preiskava je olajšala grobarjeva tačča, ki je povedala, da je njen zet ponoči odkopal rakve, jih odpiral ter kradel mrtvecem obleko in dragocenosti. V afero je zapleten baje tudi neki krojač, ki je pokradeno obleko predeloval in jo potem prodajal ljudem na deželi. Sodišče namerava odkopati več grobov, o katerih se domneva, da so oropani. Tudi žena grobarjeva je bila izročena sodišču.

*** Ravnatelj hranilnice pobegnil.** Iz Vrha poročajo, da je ravnatelj tamkajšnje hranilnice Franjo Weidner pred kratkim neznano kam pobegnil. Pri reviziji hranilnice se je ugotovilo, da je ubežni ravnatelj oškodoval hranilnico za 500.000 dinarjev. Weidner je baje pobegnil v Ameriko.

*** Zagonetni umor.** Iz stanovanja ravnatelja živalne družbe v Trstu, Oresta Veronesija, se je predvčeršnjim slišalo na ulico zaporedoma več strelav. Dva stražnika sta se takoj podala v hišo. V veži prileti njima nasproti mlad človek, katerega sta takoj zgrabila, ker se jima je zdel sumljiv. V prvem nadstropju pa so našli Veronesija mrtvega na tleh v njegovem stanovanju. Kakor je izjavil zdravnik, je smrt nastopila takoj valed dveh smrtnih ran na glavi. Aretirani mladenič, Nikola Demarinis, je priznal, da je ustrelil Veronesija, ker mu baje ni hotel vrniti posojenega zneska 2435 lir. Policija si prizadeva, da pojasni krvavi dogodek in ugotovi, kolikor je resnice na tem, kar je izjavil Demarinis.

*** Nesreča v oplojniškem kamenolomu.** Iz Vukovara se je te dni odpravila posebna delegacija v Oplotnico na Stajerskem zaradi dobave večje množine pohorskega granita iz tamkajšnjega kamenoloma, ki je last celjskega podjetnika Zanggerja. Delegacija se je ogledala tudi kamenolom, pri čemer je je zadela težka nesreča. Vagon ozkotirne železnice je začel drveti s silno brzino v odprto kamenolomu. Lastnik Zangger je pravčasno skočil iz vagona, dočim si gosti niso upali skočiti z voza. Na nekem ovinku se je vagon prevrnil in gosti so obležali na tleh. Vukovarski načelnik g. Šterl je bil ranjen na glavi in na plečih; drugi delegat Cadošević si je zlomil levo roko, veterinar Lazlj pa si je zvil roko in nogo. Lastnik Zangger je dal delegate prepeljati v Celje, kjer je tudi poskrbel za zdravniško pomoč. Načelnik Šterl se je že vrnil v Vukovar.

*** Požar v St. Vidu.** V petek ponoči je v St. Vidu nad Ljubljano izbruhnil požar v gospodarskem poslopu gospe Franje Cirmanove. Lepo gospodarsko poslopje je

pogorelo do tla. Ogenj je uničil tudi mnogo žita in krme. Škoda znaša nad pol milijona kron.

*** Poskusite specijalna vina** v steklenicah slovite trdke Gjuro Valjak, Grajska klet v Mariboru. Dobijo se po vseh hotelih, kavarnah in restavracijah širom naše domovine.

*** Zdravo in lepo zobovje** doseže se le pri stalni uporabi «Ito»-paste. Dobiva se povsod. Glavna zaloga: Drogerija «Adrija», Ljubljana, Šelenburgova ulica. 157

*** Zahtevajte povsod** samo Ides-antracen črnilo, katero se prodaja v korist «Jugoslovanske Matice».

*** Jajca so draga, meso je drago,** zato uživajte «Pekatele», ki so enako redilne, kakor meso. So cenejše, ker se zelo nakuhajo. 184

Novomeška porota

Novo mesto 8. septembra.

UBOJ V ZNAMENJU ALKOHOLA.

Dne 30. maja sta se ob 10. uri zvečer vračala Jožef Tkaj in France Kraker iz vinograda v Vel. Strmci. Prišli v vas, sta slišala dva strela, pred Trametoveto hišo pa sta našli na 60-letnega posestnika Josipa Smoleta, ki je držal v roki samokres in razbijal po velikih vratih. Ko je Smole zaslišal pribajati ta dva fanta, jima je šel naproti in se potem pri Trametovem podu jezil nad Francetom Papežem in še nekim Krncem, češ da ga obrekujeta. Med tem se je pridružil trojici še Papež, ki je pozval Smoleta, naj gre spat, ga prijel za rokav in potegnil k sebi. Smole je nato v resnici krenil domov, na potu pa se je zopet ustavil. Papež mu je zato še enkrat zaklical, da mora spat, nakar pa je Smole zagrozil Papežu, da ga bo vrgel ob tla in ustrelil. Papež mu je, ne boječ se grožnje, odvrnil: «Tukaj sem, pa me daj», a v tem hipu je Smole že sprožil samokres z besedami: «To imaš hudič!» Papež je bil zadet v desno stran trebuha — in je podlegel ranam v bolnici.

Smole se je zagovarjal, da je hotel Papeža samo prestrašiti. Da ga je zadel, je bila samo nesreča. Bil je takrat tudi močno pijan.

Pri včerajšnjih obravnavi (predsednik dr. Polenski, votanta sod. svet. Barle in okr. sodnik dr. Romih) so porotniki z 11 proti 1 glasu potrdili krivdo uboja, soglasno pa zaničali silobran. Smole je dobil 15 mesecev ječe. Obtožbo je zastopal dr. Kremžar, obtoženca pa zagovarjal dr. Češnik.

UBOJ ZARADI DEKLETA.

Predvčerajšnja obravnava proti Juriju Friglju je trajala pozno v noč. Porotniki so z 9 proti 3 glasovom potrdili krivdo uboja, nakar je bil Friglj obsojen na 1 leto težke ječe.

Za včeraj napovedani dve razpravi sta bili odgojeni. Jesensko zasedanje novomeške porote je s tem zaključeno.

TEŽKA MOTOCIKLISTIČNA NESREČA.

Pred včerajšnjo motociklistično dirko med Kranjem in Medvodami se je zgodila težka nesreča. Dobro uro pred početkom dirke so prispeli na progo zagrebški tekmovalci, ki so hoteli preizkusiti in spoznati cesto ter se zato v spremstvu domačih motociklistov priredili nekako poskušno vožnjo. Ko je mala skupina izmed njih vozila v najhujšem diru proti Kranju, jim je prišel nasproti kmetijski voz, ki pa se ni držal predpisane leve strani ceste in se tudi ni pravočasno in pravilno umaknil. Nekaterim motociklistom se je še v zadnjem hipu posrečilo, da so se izognili, deloma s tem, da so zavozili s ceste na njive, g. Zirovnik z Jesenice pa tega ni mogel več storiti. Zavozil je z vso silo v voz. Motorno kolo se je zmečkalo, tudi kmečki voz je malo poškodovan, Zirovnik sam pa je pri nesreči dobil smrtonosne poškodbe na glavi, rokah in nogah. Prepeljali so ga v bolnico, vendar pa je malo upanja, da bi ostal pri življenju. Tudi dva druga dirkača sta bila poškodovana.

DVEH KOVČEGOV ČUDNO ZMEŠJAVO

Opisuje zagrebška «Riječ». Komedija je neprekosljiva; evro je:

V petek zvečer je končal v Zagrebu mednarodni teniški turnir «Haška» in so udeleženci z Dunaja in iz Gradca sklenili, da v soboto odpotujejo domov. Dunajski igralec dr. Munk pa je potoval še v Italijo in zato naprosil Franca Matejka, člana nemškega akademškega sportskega kluba in znanega teniškega igralca, naj vzame tudi njegov kovčeg s seboj na Dunaj. Matejka je res prevzel kovčeg ter ga v vojem hotelu začasno postavil v portirsko ložo z desne strani vhoda. Vratar naj ga čuva do drugega dne. Takoj za njim pride v portirsko ložo človek, ki je prišel v Zagreb v svate, z ravno takim kovčegom, ki ga postavi na levo stran vhoda.

Jutraj hiti Matejka na vlak in sluga odnese kovčeg z leve na kolodvor. Zmešnjava je gotova. V vlaku izroči Matejka prijateljev kovčeg svojemu klubskemu kolegu, da si olajša potovanje.

Zdaj pa začno komedije. Matejko

aretirajo v Mariboru. Zakaj ravno ulega? V hotelu so stanovali trije dunajski sportniki, dva z očali in eden brez njih. Sluge v hotelu si niso zapomnili imen, temveč kratkoma izjavili, da je odnesel kovčeg «gospod z očali». Posledica: policija aretirala gospoda — brez očal. Tako je prišlo, da je prisel še istega dne v Zagreb g. Matejka — namesto ali morda v zameno kovčega, ki je med tem neovirano potoval preko meje na Dunaj. Njegov lastnik pa je našel v Zagrebu v znamenjanemu kovčegu namesto fraka — obleko za tenis, namesto lakastih čevljev bele teniške šlape itd.

G. Matejki bo ostal «Haškov» turnir v trajnem in lepem spominu!

Kovčega pa bosta vsled tega hodila še po «diplomatskih potih».

Objave

× Čitatelj Ne samo vsak planinec, vsak dijak itd., marveč tudi vsak trgovec in obrtnik, vsak učitelj, duhovnik, vsak poslovni človek in zlasti vsak obiskovalec velessejma ter sploh vsakdo mora poznati in imeti Badiurov «Vodič po Sloveniji». O vsakem kraju najdeš v «Vodiču» vse, kar hočeš izvedeti o njem. Podatki, slike, zemljevidi, načrti, zdravilišča, kopeli, prirodne in zgodovinske znamenitosti, izleti, alpske ture, tujski promet, lov, trgovina, obrt, prebivalstvo, uradi, v Vodiču je vse! Dobiva se za 100 Din v vseh knjigarnah in pri založni knjigarni Kleinmayr & Bamberg v Ljubljani.

× Odbor za Malgajev spomenik v Guštanju pozivlja vsa narodna kulturna in humana društva širom kraljevine, da prisostvujejo slavnostnemu odkritju spominske plošče pok. poročnika Franceta Malgaju v Guštanju v Meziški dolini. — Slavnost se bo vršila dne 5. maja 1924. leta. Društva, ki bodo prisostvovala, naj sporočijo po možnosti število svojih udeležencev do konca marca 1924. odboru v Guštanju, da bo mogoče preskrbeti posebne vlake ob slavnostnih dnevih in vse drugo potrebno. Obenem pozivamo, naj se vsi bojovníki iz Malgajeve čete pisмено zglašajo pri Odboru za Malgajev spomenik v Guštanju, kajti na dan odkritja plošče bo Malgajeva četa zopet nastopila.

To In ono

OBLEKE IZ PAPIRJA

Vsi, ki smo preživeli svetovno vojno poznamo koprive in vemo, da se je v dobi pomanjkanja surovini za sukno začela izdelovati obleka iz te rastline, pozneje je bila obleka papirnata. Na tem polju so dosegli višek Nemci, ki so se v izdelovanju surogatov sploh pokazali pravec mojstre. Krivo bi pa bilo misliti, da je papirnata obleka prišla na svet šele tekot svetovne vojne. Zgodovina pravi, da je bil papir kot oblačilno sredstvo že davno prej znan flamskemu umetniku Janu Gossaertu, živčemu v petnajstem stoletju.

Gossaert je bil pravi bohem. Nikoli ni imel denarja, da bi se nahanil in dostojno oblekel. Za njegovo bedno življenje je doznal tudi Karol V. Postavil se je Gossaertu za mecena, toda njegov mecenstvo je obstajalo samo v tem, da je od časa do časa pozval umetnika k sebi na dvor, ga nahanil pa zopet spustil na svobodo pod milo nebo, kjer se je začelo gladovanje iznova.

Nekoč je daroval Karol V. Gossaertu krasno obleko. Gossaert, ki je bil kmalu zopet brez belica, je bil prišljen obleko prodati. Prišel je čas, ko se je moral v obleki zopet predstaviti Karlu, a ker je bil revež ves razčepan, se ni upal pred njega, boječ se, da ga ne bo mecen vprašal po obleki. Izmisli si je duhovit izhod. Napravil si je obleko iz papirja ter jo tako krasno poslikal, da je bil cesar, ko se je umetnik pojavil pred njim, nepričakovano vznemirjen in navdušen. Dejal je, da je Gossaertova obleka najlepša, kar je kdajkoli videl na ljudeh. Ko je poznele hotel dragoceno poslikano obleko iz papirja kupiti pa je doznal, kako je prišlo do originalne zamisli Gossaertove ter je umetnika, obžalujoč njegovo bohemstvo, nagradil z veliko vsoto denarja. Verjetno je, da je Gossaert tudi to kmalu zapravil; toda zgodovina ne poroča več, kako je potem zopet prišel pred vladarja.

× Najstarejši bankovec. Široki javnosti znanih še danes ni znano, da je bankovec kitajskega izvora. Prvi bankovec se je pojavil v Pekingu v 14. stoletju. V Evropi je začel izdajati denar v bankovcih leta 1401. neka banka v Barceloni. Značilno je, da se je že na prvem bankovcu kitajskega izvora nahajala za ponarejevalce denarja pretnja, da bodo falsifikatorji strogo kaznovani na ta način, da pridejo ob glavo.

Tisk Delniške tiskarne, d. d. v Ljubljani. Lastnik in izdajatelj: Korzorek «Jutra». Odgovorni urednik: Fr. Brozovič.

? Ali ste že poslali na-ročnino za „Jutro“?

Prvovrstna štajerska vina C. Fürst in sinovi.

Zastopstvo: Certalič in Cirman, Medno—St. Vid nad Ljubljano. (Na velessejmu poleg restavracije.)

Automobili, kolesa, motocikli, materijal, pneumatika

En gros

J. GOREC

En detail

LJUBLJANA, palača Ljubljanske kreditne banke.

Vesna

Brata Pohlin in drug
tvornica

vlasnic, kovinastih gumbov, ključic in plinčic
za čevlje Ljubljana I, poštni predel 126,
sprejema vsa naročila, ki se takoj in v vsaki množini
izvršujejo. Zahtevajte vzorce in ceniki Pri večjih naročilih popust.

Slive
kakor lepa namizna jabolka nudi po
najnižjih dnevnih cenah 4765
«Agrarija»
veletrgovina z domačimi pridelki
Maribor, Čopova ul. 2.

Predilnica za žimo LEO MATAJČ

(Anton Globočnik)

Stražišče pri Kranju

dobavlja vsako množino vseh vrst

žime

za žimnice, tapetniška in sedlarska
dela. V zalogi imam belo in črno žimo
od 70 cm dalje ter za ščetkarje 27/32 cm dolgo.

Kupujem po najvišjih cenah neizdelano konjsko,
govejo žimo in ščetline.

IVAN ZAKOTNIK LJUBLJANA

Dunajska cesta št. 40
Telefon št. 379 mestni tesarski mojster Telefon št. 379

Vsakovrstna tesarska dela, moderne lesene stavbe, ostrešja za
palače, hiše, vile, tovarne, cerkve in zvonike; stropi, razna tla,
stopnice, ledenice, paviljoni, verande, lesene ograje l. t. d.

Gradba lesenih mostov, jezov in mlinov.

Parna žana.

Tovarna furnirja.

SINGER
šivalni stroji
Na vsem svetu znani kot najboljši.
Podružnice in zastopstva v vseh
172 mestih
Ljubljana, Selenburgova ulica 3.
Centrala za državo SHS, Zagreb.
Maruličeva ulica br. 5, II. kat.

Josip Kliman

tvornica baterij in
galanterijskih potrebščin
Zagreb

Trgovina in poslovalnica.
Akademiški trg št. 7.
Telefon št. 9-70.

Ne pozabite oblekati
razstavljeni prostor na
velesejmu št. 218, kjer
boste našli najcenejše
baterije, žepne svetiljke,
palilnike, dvojne in eno-
stavne, karnise, nažigajoče
kremena itd. 4734

Marija Rogelj

v Ljubljani
Lingarjeva ulica št. 4
Manufakturna trgo-
vina in zaloga perila za
gospode in dame. Blago
dobro. Cene nizke. 4484

Gradbeno podjetje
Ing.

Dukić i drug
Ljubljana

Bobovičeva ulica 24.

TOGIG-KRAMPE

IMAJO SVETOS-
VEN SLOVES-
PRISTNE EDIS-
NO Z ZNAMKO:
"TOGIG"

TVORNICA:
ROZI
HRIDAR
SLOVENIGRADEC

Odobreno od ministrstva Narodnega zdravja novoiznajdeno
in klinično preizkušeno zdravilo kot najboljšo sredstvo proti
reumatizmu je

„RADIO - BALSAMICA“

dr. Ivana Rahlejeva.

Zdravilo je patentirano in zaščiteno z znamko v naši
državi in v vsem kulturnem svetu. Izdeluje in razpošilja se po
vsem svetu samo iz laboratorija dr. Ivana Rahlejeva iz Bleda,
sedaj preseljenega iz Ljubljane v Beograd. Za informacije in
naročila se je obrniti na laboratorij dr. Ivana Rahlejeva,
Beograd, Kosovska ul. 43. 4660

TVORNICA PARKETA
INDUSTRIJA DRYENE ROBE
D. D. KARLOVAC

Dobava i polaganje parketa Električna pilana

ZASTUPSTVA: Zagreb, Beograd, Ljubljana, Sarajevo, Split i Sulaš

Telefon int. poslovnice 35

Brzojavi: Parkete Karlovac

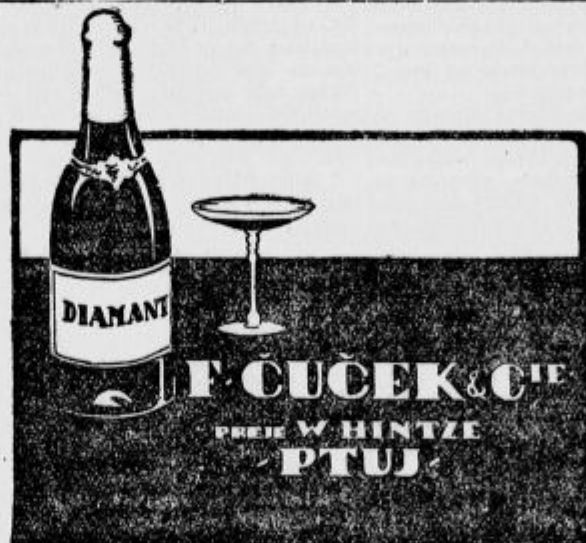

Veletrgovina z železnino
orodjem itd.

Fr. Stupica
v Ljubljani,

Gospodetska cesta št. 1

Poljedelski stroji. Stavbeni
materijal. Zaloga smodnika
(baruta) in vseh drugih raz-
streljiv.

Theodolite, tachymetre, nivelacijske instrumente, planimetre, pantografe,
nivelačne in trasirne letve, merilne trakove, libele, logaritmična raču-
nala, šablone za pisma, trioglata, prizmatična in druga precizna merila;
risalno orodje, risalne stole, aparate za svetli tisk, svetlobne, prozorne
in druge tehniške papirje ima stalno v zalogi

Viljem Sequardt

delavnica za precizno mehaniko

Ljubljana, Selenburgova ulica št. 4 (na dvorišču).

Vsa v to stroko snadajoča popravila se izvršujejo točno in solidno.

Oddam v najem za dobo desetih let
električni obrat
z 20 HP, z jako obsežnimi prostori in zemljiščem, pri-
praven za vsako industrijo, oddaljen samo pet minut
od postaje. — Istotam se prodajo, oziroma oddaja
v najem popolnoma

novi stroji za mizarstvo.
Cenjene ponudbe na ALOMA COMPANY, anonimna družba
Ljubljana, Kongresni trg 3, pod šifro „20 HP“.

Ivan
Pičulin

Križe pri Tržiču.

Priporoča različne dobro izdelane
čevlje.

Na Ljubljanskem velesejmu
paviljon „I“ št. 442

Champignons secs — Herboristerie en
gros — Produits alimentaires — Exportation
H. H. ROHRMAN
Ljubljana

Sv. Petra nasip št. 27. Maison fondée en 1881.

Prvo slovenačko poduzeće koša-
račke, sitarske i drvene robe
M. Pakič
Ljubljana

kancelarija i skladište Sv. Petra nasip 27.
Osnovano godine 1822.

Suhe gobe, fižol in druge de-
želne pridelke kupuje

V. H. ROHRMAN
Ljubljana

Sv. Petra nasip št. 27 (za vodo).

O G L A S E

za Coličev

„Služb. red vožnje“

sprejema

Aloma Company

anončna in reklamna d. z o. z.

Ljubljana, Kongresni trg.

Julio Meinl
d. d.

Uvoz kave
Utemeljeno 1862

III. ljubljanski velesejem

Včerašnji promet

Rekordni dan obiska.

Včerašnji najlepši dan letošnjega velesejma je zabil na sejmski prostor stano in mlado ob blizu in daleč. Tolikega vrvenja kakor včeraj še ni doživel noben dan vseh treh velesejmskih prireditelj. Najhujši naval je bil, seveda, popoldne, in to med drugo in tretjo uro, ko je pabilo v hodo okrog 8000 ljudi. Posetili pa so včeraj sejmišče v veliki večini gledalci iz Ljubljane ter ostale Slovenije. Obenem je prišlo mnogo tujcev iz ostalih pokrajin države in inozemstva.

Od inozemcev je pred vsem omeniti deputacijo Svicarjev iz Basla in deputacijo Francozov iz Bordeauxa. Svicarji in Francozi so izjavljali, da nameravajo drugo leto mnogo več razstaviti, vendar je blago, ki ga pri nas premalo ali nič ne izdelujejo, ker je ravno ta sejem pokazal, da zaradi domače konkurence že ne morejo priti sem z vsem blagom. Francozi in Svicarji so se zelo čudili, da sta pri nas industrija in obrt že tako razviti. Dosele so bili mišljenja, da pri nas sploh ni industrije, a sedaj izjavljajo, da so videli na sejmišču celo solidnejše blago nego je njihovo. Videli so sedaj, da stoji naša država in kulturne in gospodarske pogledi pač mnogo višje, kakor se na zapadu govori o nas. Med drugimi inozemci omenjamo še glavnega urednika bucareškega lista „Argus-a“ M. Bleichera. Sejem je posetil dalje urednik beogradskega „Preporoda“ g. Milan Vuković, ki je zelo hvalil naš sejem in izjavljal, da se Srbi za ljubljanski velesejem izredno zanimajo. Glede na hujšakajoče protisejmske vesti „Balkana“ je izjavil, da je to pač mišljenje „Balkana“, ne pa ogromne večine Srbov.

Vseh posetnikov je bilo včeraj na razstavnem prostoru okroglo 28.000, to je število, ki doslej še ni bilo doseženo. Velik poset se obeta posebno tudi danes, ker je to predzadnji sejmski dan in ker prispejo tudi zborovalci SKS z Blede.

Bilo pa je tudi včeraj na sejmišču precejšnje število kupcev, zlasti z dežele, ki so nakupovali poljedelske stroje, orodja in zvonove. Danes, ko prispe mnogo kmetov, se bodo na sejmišču vsi poljedelski stroji prevajali v obratu. Poleg precej sklenjenih kupčij v različnih strokah je bilo včeraj opaziti silno mnogo zanimanja za razstavljeno blago od strani ljudi, ki sicer niso kupovali. Mnogi med njimi so si to ali ono zabeležili ali povpraševali razstavljalce po tem ali onim blagom. Tako sejem vedno bolj pokazuje, kako velikega pomena postaja zlasti za mlada podjetja, ki še niso uvedena. Na ta način, četudi mogoče ne napravijo velike kupčije, se vendar seznanijo s širšim občinstvom.

INDUS, D. D., TVORNICI USNJA IN USNJATIH IZDELKOV, LJUBLJANA, KRANJ, VRHNIKA.

Pred vojno se Slovenci nismo baš mogli ponahiti z domačo industrio, pač pa je bila mala obrt dovolj razvita. V veliko industrijo smo posegali predvsem z industrio usnja. Trž in Kranj sta bila istočasno te industrijske panoge. Največje in res moderno podjetje usnjarske stroke v Jugoslaviji je „Indus“. Tačas obstajajo že tri tovarne za usnje in usnjarske proizvode. Karel Pollak je dal podjetju strokovno trdno podlago in razširil območje podjetja na inozemstvo. Sedanji „spiritus agens“ podjetja je dovršil impozanten trgovinski in industrijski organizem, tako da je tvrdka „Indus“ zaslovela kot svetovno podjetje.

Ob glavnem prehodu velesejmskega razstavišča stoji na desno razstavni paviljon „Indusa“. Tvrdka „Indus“ izdeluje vseh vrst usnje in vseh vrst čevlje. Od hribovskega čevlja do finega damskega

plešnega čevlja dobiš vse. V paviljonu vidiš od listnice do ogromnega transmissijskega jermena vse kar spada v industrijo usnja. Podjetje dela kupčijske sklepe z inozemstvom, celo z Rusijo.

«VESNA», BRATA POHLIN IN DRUG, LJUBLJANA I, POSTNI PREDAL 126.

Ta tovarna izdeluje že preko eno leto v novo zgrajenih prostorih (obrat z vodno močjo) vlasnice, rinde in kljukice za čevlje, kovinske gume vseh vrst in velikosti, kakor tudi druga dela v metalni stroki. Je to prva, pod spretnim vodstvom, z modernimi stroji in lastno galvanizacijo urejena tovarna v Jugoslaviji, ki se pa še vedno razširja. Podjetje je že sedaj znano; osvojilo si je zbog cenene in kvalitetne robe trg cele Jugoslavije.

Omeniti je treba, da ta tvrdka, akoravno je razvoj v teh časih zelo otežkočen, postavlja svoje blago na trg kvalitativno enakim inozemskim proizvodom ceneje loco Ljubljana nego Avstrija loco Dunaj. To pravi, da je tovarna na zdravi bazi in se ne strši tuje konkurence. Take pojave na industrijelnem polju treba pozdravljati!

ZDRUŽENJE PAPIRNE VEVČE, GORIČANE IN MEDVODE, D. D. V LJUBLJANI.

To pristno domače podjetje je razstavilo vzorce lastnih izdelkov v ličnem in zelo okusnem paviljonu, vrednem tvrdke, ki prednjači v naši jugoslovanski papirni industriji. Izloženih je nad 4000 vrst vzorcev raznovrstnih papirjev lastnega izdelka; imamo zastopane od najnavadnejšega ovojnega papirja do finih risalnih papirjev, od priprostega konceptnega papirja do luksuznega transparentnega pisemskega papirja in papirjev z vodotiskom, namenjenih za eksport v Indijo, vse najrazličnejše vrste, ki jih je v stanu izdelati papirna industrija. Ogleda vredni so pa-

pirni zvilkli od ogromne rotacijske role za tiskarne do malega telegrafskega zvilkta.

Podjetje združuje papirne tvornice v Vevčah, Jančevih in Goričanih, nadalje tvornice za lesovino v Vevčah, Goričanih in Medvodah in tvornice celuloze v Goričanih. Zdrružene papirnice razpolagajo na svojih obratih, katerim pripada tudi dvoje popolnoma moderno urejenih hidroelektričnih central na Fužinah s 8800 HP vodne sile in 1650 HP parne sile, ki z lahkoto omogočajo proizvajanje mesečno 1.000.000 kg raznovrstnih papirjev, torej množine, ki je tako velika, da bi z dvomesečno produkcijo Zdrženih papirnic moglo položiti okoli cele zemlje 1 m širok papirni pas.

Njegovo Velikanstvo kralj Aleksander si je z velikim zanimanjem ogledal razstavo, si dal predstaviti navzoče družbene funkcionarje in je po svršenem ogledu družbinemu generalnemu tajniku gospodu dr. Cirilu Pavlinu blagovolil čestitati k uspešnemu razvoju tega domačega podjetja.

PEKO-ČEVLIJI.

V paviljonu I vidite čevlje domače stare tvrdke Peter Kozina & Co. zaščiten znanke „Peko“. Solidno in dobro blago je to in uvedeno med širokimi krogi v naši državi. „Peko“-znanke je tako znana, da je ni treba še posebej hvaliti.

IDRIJSKE ČIPKE.

Sejem se bliža koncu, zato, gospe in gospodične ne pozabite, ogledati si še idrijske čipke Osrednje čipkarske zadruge v paviljonu L 468. Dobro blago lahko pohvalimo.

«SINGER»JEVI ŠIVALNI STROJI.

Na sejmu vzbujajo veliko pozornost krasni „Singer“-jevi šivalni stroji na električno silo. Naše gospodinje in ženske ter krojači se v velikih grupah zbirajo okoli teh strojev in občudujejo izredno solidno izdelano blago. Vsakovrstni šivalni stroji napravljajo res lepo sliko moderne tehnike.

Sportni vestnik

Motociklistične in kolesarske dirke v Ljubljani

Motoklub „Slovenija“ je priredil včeraj s sodelovanjem kolesarske Ilirije medklubsko dirko. Ob 9. uri dopoldne se je vršila hitrostna dirka na 10 km dolgi progi Oašter-Medvode. Start je bil v kategorijah po cilindrični vsebini. Tekmovalo je tudi nekaj dirkačev iz Zagreba, dočim se Beograjčani povabili niso odzvali. Doseženi rezultati so sledeči:

I. kategorija: 1. Trampuž 12:31,3, 2.) Batelj 23:06,3, 3.) Križ 32:39; II. kategorija: 1. Kenda 13:2, 2.) Stuz 16:23,8, 3.) Stuz 16:23,8. O. Stuz 16:23,8 je prijavil motorno kolo Moser 4 HP, moral pa je radi težkega strojnega defekta iz svoje kategorije izstopiti.

VI. kategorija: 1.) Camernik 6:52, 2.) Slepčević 8:4;

VII. kategorija: 1.) Camernik 6:30,5, 2.) Lužar 7:41,3, Pirnat 8:4,5;

VIII. kategorija: Hribar Rado 5:40,1; 2.) Sotler (Zagreb) 6:47, 3.) G. Hribar je vozil s hitrostjo 106 km na uro, g. Sotler pa 103 km. V primeri z lanskim letom so doseženi rezultati mnogo ugodnejši.

Za 16. uro napovedana hitrostna tekma kolesarjev in motociklistov na ljubljanski grad se je precej zakasnila. Tekmo je z zanimanjem gledalo več sto ljubljancev. Doseženi rezultati v kolesarski skupini so: 1.) Kosmatin (Primorje) 2:40, 2.) Goltes (Ilirija) 2:40,1, 3.) Kosmatin ml. (Ilirija) 3:2.

Pri motociklih je bil v I. skup. 1.) Stuz 2:5, 2.) Kenda 2:15; II. skupina: 1.) Camernik 1:5, 2.) Slepčević 1:25; III. skupina 1.) Camernik 58 sek., 2.) Ogrin 1:02, 3.) Mazzi 1:04. IV. skupina: 1.) Hribar 45 sek (77 km na uro), 2.) Sotler 53 sek (65,2 km na uro), 3.) Camernik. Zmagovalec g. Hribar je dobil lep lavorjev venec. Zvečer se je vršil v hotelu Union banket.

Olimpijski dan 1923 v Ljubljani

Sportna zveza je sporazumno z Jugoslovanskim olimpijskim pododborom v Ljubljani in po nalogu Jugoslovanskega olimpijskega odbora, ki organizira na ta dan enoten olimpijski dan po vsej državi, sklenila za ljubljano sledeči spored: Dopoldne ob deseti uri propagandna stateta atletov skozi mesto, ob 11. uri matineja v dramskem gledališču, predava g. dr. Demeter Bleiweis o izvori in pomenu sporta ter o olimpijski ideji, dalje sodelujejo gospe Medvedova, Šaričeva, Marija Vera ter gospodje Betteto, Šimenc, Lipah in prof. Ravnik. Ob pol 3. uri popoldne tombola Sportne zveze na Kongresnem trgu, ob pol 4. uri popoldne nogometni tekmi Jadran : Hermes nato Ilirija : Primorje, ob 8. uri 30 min. zvečer kot zaključek plesni večer v dvorani Kazine. Po mestu se bodo prodajali odznaki v korist olimpijskega fonda ter nabirali v isti namen prispevki z nabiralnimi polami. Programov za ostala mesta Slovenije ni bilo mogoče ugotoviti, napravilo se bo tekom prihodnjega tedna. Upamo, da bo občinstvo razumelo pomen tega dne in bo od uspeha nabiranja prispevkov v državi pred vsem odvisno, kako bo naša mlada domovina zastopana prihodnje leto na Olimpijadi v Parizu, kjer bodo merile vse države sveta uspehe svoje telesne in duševne kulture.

Sportna zveza, Ljubljana.

Zagrebski listi o tekmi Gradjanski : Ilirija

Zagrebsko časopisje se trudi na vse mogoče načine, da najde opravičilo za ne baš sijajni uspeh svojih „purgarjev“ v Ljubljani. Ker ne more utajiti odličnega igranja ljubljanskega moštva, si je izbral za tarčo svojih napadov povsem dru-

gi teren. Tako se je neki sportni kritik povzel do trditve, da je ilirijansko igranje naravnost škandalozno in da predstavlja čisto navaden travnik. Čudno se nam zdi, da trdi kaj takega zagrebski list, ki je sam že često priznal, da je ljubljansko igranje eno najlepših v naši državi. Zdi se nam vredno omeniti, da so francoski listi po gostovanju svojega reprezentančnega moštva v Ljubljani pisali, da je ilirijansko igranje res vzor pravega sportnega prostora. Slične sodbe so podali že često razni nemški listi. Trditve, da igranje ne odgovarja predpisani dolžini in širini pa je naravnost smešna.

Pa ne le igranje tudi žoga gospodom iz Zagreba ni bila pravilna, a gotovo zato, ker ni mogla prevelikokrat sfrčati v mrežo ilirije. O naši sportni publiki pišejo, da je maloštevilna in pa zelo nedisciplinirana. Reči moramo, da smo bili že često pri tekmah v Zagrebu in da v pogledu sportne publike tam razmere niso nič kaj boljše. Ne publika in ne igranje ni bilo vzrok neuspehu Gradjanskega, ampak odlična igra ilirijanskega moštva, kar pa je gospodom pač težko priznati. Niso se izpolnile želje zagrebskega „Večera“, ki je prekoval, da se bo Gradjanski revanširal za svoj lanskoletni poraz 2 : 0 s tem, da bo dosegel toliko golov na „kubus“ ali najmanj na „kvadrat“!

Kar se tiče sodnika g. Maziča pravijo zagrebski listi, da je bil strogo objektiv in korekten, obenem pa sami priznajo, da je spregledal mnogo „foulov“ in „handsov“ Gradjanskega. Res lepa objektivnost!

Vsem smučarjem poročamo, da nam je uspelo zagotoviti kočjo na Veliki Planini za letošnjo sezono ter bo isto oskrboval lanski oskrbnik Zmitek ter sediti

na oskrbnika, ki oskrbuje kočjo poleti. S tem je naša prva zimska postojanka zagotovljena. — J. Z. S. S.

Prvenstvo zagrebskega nogometnega podsaveza. Prvenstvene tekme v zagrebskem nogometnem podsavezu so dovršene. Rezultati so nastopili: 1. Gradjanski (8 točk), 2. Corcordija (5 točk), 3. Hašk (5 točk), 4. Sparta (1 točka) in 5. Ilirija (1 točka).

Ilirija : Hermes. — Danes ob pol 17. uri se vrši na igrišču Ilirije nogometna tekma med Ilirijo in Hermesom. Hermes je v zadnjem času svoje moštvo zelo ojačil; napel bo sigurno vse sile, da doseže čim častnejši rezultat. Ker se tudi Ilirija nahaja v prav dobri formi, je pričakovati zanimivega sporta.

Ilirija : Jadran 7 : 1 (5 : 1). Pri domači prijateljski tekmi je Ilirija z lahkoto premagala svojega nasprotnika s 7 : 1 Lado, znani srednji krilec Ilirije, ki je igral včeraj stoto tekmo za harve svojega kluba, je dobil v spomin lepo darilo.

Prvenstvena tekma Primorje : Svo-boda se vrši danes ob 17. uri na igrišču Primorja ob Dunajski cesti in ne ob 10. uri dop., kakor je bilo prvotno objavljeno. (Službeno iz LNP.)

Interesantna tekma na Dunaju. V petek večer je prispela na Dunaj praska Slavija, ki bo igrala danes s prvim moštvom dunajske Hakoah. Danes je Slavija igrala z dunajskim češkim klubom Slovan, ki ga je z lahkoto porazila s 4 : 1 (3 : 0). Praznikom se je poznalo, da se hranijo za današnje tekme. Pred tekmo Slavija : Slovan je igral graški Sturm s kombiniranim moštvom Hakoah, katerega je podlegel z 0 : 2 (0 : 1).

Za mednarodni teniški turnir v Gradcu, ki ga priredi OAK, se je prijavilo okrog 400 tekmovalcev, med njimi veliko število tudi z Maribora, Zagreba in Beograda.

Gospodarstvo

Tedenski pregled zagrebske borze

Na deviznem tržišču zagrebske borze je bilo prošli teden precej valovanja tečajev. Tečajji so pri splošno velikem prometu brzo varirali in je moral Narodna banka pogosto intervenirati, da je zavirala nervozo, ki se je v sredi tedna pričela pojavljati na tržišču. Z njeno pomočjo je bil preprečen porast deviz in so tečajji v petek bili približno na isti bazi kakor v ponedeljek. Dunaj je beležil v petek 0.132 do 0.133 (v ponedeljek 0.132 do 0.13275), Italija 402 do 403 (400 do 401), London 427 (428,5), Pariz 525 (530), Praga 281 do 282 (278 do 279), Švica 1695 do 1705 (1700); Berlin je padel od 13 na 275 Din za milijon mark, a Budimpešta se je obdržala pri 0.51 do 0.52.

Na elektnem tržišču je prošli teden kljub občutnem pomanjkanju gotovine trajala velika živahnost, ki se je lotila že širokih vrst obinstva. Državni papirji raznih vrst so bili skoro popolnoma zanemarjeni, dočim se za delnice vse zanimali in špekulirali z njimi. Špekulacija je prošli teden mnogo zaslužila.

Promet je v takih razmerah bil prošli teden še mnogo živahnost nego predhodni teden. Računa se, da so se prodali mnogi tisoči komadov Hipotekarne in več sto Kreditne Zagreb ter Praštione.

Tečajji efektov so bili v prvi polovici tedna v glavnem čvrsti, v drugi polovici pa slabi. Največ zanimanja je bilo za Hipotekarne, ki je dosegla svoj najvišji tečaj 175, a je zopet oslabela na 150. Tečaj Kreditne Zagreb se je dvignil na 195 in padel zopet na 175 do 180. Vest o povisšanju glavnice je delovala, da se je Praštione okrepila na 1190 do 1197,5. Prilično čvrsti sta bili Eskomptna in Jugoslovanska.

Med industrijskimi papirji je bilo mnogo zanimanja za delnice Gutmanna, Slavonije, Trbovlja. Nekaj zanimanja je bilo tudi za šumake papirje. 7 odst. posojilo je bilo prošli teden prilično čvrsto in se je kupovalo po 71 do 72.

TRŽNA POROČILA.

Budimpeštanski žitni trg (7. t. m.) Pšenica iz Poltija L 86.000 do 86.500, II. 84 tisoč do 84.500, rž 55.000 do 56.000, ječmen za krmo 57.500 do 60.000, turščica 68.000 do 70.000 MK.

HMELJ.

(Brzojavno tržno poročilo.)

Zatec, 6. septembra. Živahna kupčija, tendenca mirna, 2500 do 2800 Kč za 50 kg. (1 Kč je 2,83 Din — 1 kg je 566 do 634 naših kron.)

Zatec, 7. septembra. Zelo živahno povpraševanje, velika kupčija, cene preko 2800 Kč za 50 kg.

== Izkaz o stanju hranilnih vlog. Finančna delegacija objavlja uradno, da izide izkaz o stanju hranilnih vlog in dvigov pri regulativnih hranilnicah v Sloveniji za II. četrtletje 1923. v eni prihodnjih števil „Uradnega lista“.

== Vagoni za izvoz. Vlada je rešila vprašanje vagonov za izvoz tako, da se bo izvoz lahko razvijal brez večjih ovir. Vlada bo dobila del vagonov na posojilo, del vagonov je že prejet na račun reparacij, poleg tega pa se bodo uporabljali tudi oni vagoni, po katerih stanujejo železničarji in ruski begunci. Slednjih vagonov je veliko število.

== Snovanje industrijskega koncerna v Novem Sadu. V Novem Sadu se vrše delni posvetovanja nekaterih največjih tvornic v svrhu osnovanja koncerna, ki bi tako organiziran zaprosil za večji kredit v inozemstvu, ker je denarna kriza v Vojvodini vedno ostrejša.

Ustanovljeno leta 1912.

Ivan Pakiž Na debelo! Na drobno!

LJUBLJANA, STARI TRG 20.

Velika zaloga stenskih ur in budlik iz svetovnoznane tovarne z znamko „Jung-hans“. — Vsakovrstne precizne švicarske žepne ure. — Velika izbira zlatnine in srebrnine, juvelov, jedilnega orodja, amer. double-bлага itd.

Najcenejši nakup!

Velesejem paviljon H št. 293.

Stevov dan

Tretjina. Nekako simbolično. Saj naš prestolonaslednik tvori tretjino kraljevske obitelji. Pa se je presenetljivo imenitno obnesla ta tretjina. Kakor je presenetljiva že od prvega trenutka, kar je na svetu. Zdravniki so rekli: okoli 15. t. m., on pa nas je presenetil že 6. t. m. Nalašč ne takrat, kadar ga naznanjajo. Blejci so se že veselili: „Blejee bo, Gorenjee bo!“ Pa km je komaj za dva dni odnesel ter vendarle Beograjčan. Vsi so rekli: „Aleksander II. bo.“ A že čujemo, da bojejo Petra, a hkratu ga kličejo Stevo! In celo čitamo, da je zdrav in vesel. Pomislite, razvija že humor ter razširja veselje okoli sebe!

Prav nič čudnega, da je naš „Stevov“ danes najbolj popularna oseba v državi. Ogromna večina je že zaljubljena vanj. Kaj čuda torej, da je tudi uprava našega velesejma izkoristila to popularnost: za Marijin praznik naj v povabilenju Steva gleda naš narod evine naše industrije, obrti in trgovine za tretjino ceneje!

Lep, pameten sklep. Uspeh je bil zopet presenetljiv. Da veliki Bog poživi našega Steva! Da oblagodari še marsikoga v naši, želji in hrepenenju tako bogati državi s toli zdravim in veselim presenečenjem!

Včerašnji sejmski dan se je torej

v znaku „Stevov“ obnesel sijajno. Vsi so prišli in nikogar ni menda, ki bi ga ne bilo. Vsaj jaz sem urbanečno zadovoljen. Že ves teden sem se klanjal jugoslovanski podjetnosti, občudoval od jugoslovanskih strojev do jugoslovanskega kliča, od naših čevljev, konfekcije, avtov, preprog itd. prav do otroških vozičkov in raket prav vse ter sem samo občudoval, da nisem milijarder. Pokupil bi vse to ter razdelil med svoje prijatelje in prijateljce!

Moj Bog, to bi bil presenetljiv efekt! Potem bi se pač ne moglo zgoditi, da bi iz Ljubljane pobegnil še kak Draždane, ker mu je naše mesto preveč dolgočasno, premalo elegantno, preveč čisto in prašno ter pretemno. O, če bi mogel, česar ne more! Zadoljil bi morda celo načelne nezadovoljnosti zabavljaje.

Stevov dan sem posvetil le življanju svojih oči in ušes izven razstavišč. Izplačalo se je. Že zaradi prijateljce.

Sejem je vobče najkomodnejši prostor za vesoljne ljubljanske sestanke. Nihče več ne postaja po Zvezdi, v Lattermannovem dvorodu, pred cerkvami, po ulicah, nihče več se ne lovi po lavestnih parkih ali okoli gotovih vogalov. Sejem daje rendezvous vsem ljubljencem in javnim ter tajnim čestilcem. Sejem nudi revijo vseh ljubljanskih samskih in omoženih lenot.

vsem mladim in starejšim fišfirčičem. Na sejmu je sejem vseh možnih simpatij ter ljubezni vseh varijacij in permutacij.

Sejem je dajal včeraj ljubljani velikomesten, mednarodno značaj. Katerih jezikov nisem čul? Kakšnih poklicev nisem videl? Redovnice, duhovniki, cela vrsta ruskih institutov v belih klobučih in enakih rožnatih oblekah, hrvatske, slovenske, češke in srbske narodne noše, ogromno kmetiškega in delavskega ljudstva, častniki in uradniki ter meščanstvo vseh stanov, starosti in spolov.

No vem, ali so imeli včeraj tudi vsi ljubljanski otroci sestanek na sejmu; gotovo je, da je bilo celo še aktivnih ali pravkar odstavljenih dojenčkov in pedenljudi ogromno. Mater z vozički, polnimi angeljskih glav ter dečkov in punčk, kakor izrežanih iz oltarnih slik, sem videl tisoč in tisoč. Pač si zapomnijo, kaj vse so videli na Stevov dan na ljubljanskem velesejmu.

Človek iz samih pneumatikov jih je menda prav posebno zanimal. In pa kitajski reklamisti dečki! Pa mož, ki se je na kolesu dirjal po produkciji s harmoniko! Potem ruski pevci v rdečih, belih, rumenih in kdo ve še v kakšnih bluzah, ki svirajo na balalačkah ali tamburicah! Pa vojaški in železničarski orkester! In različni pa čevabčiči Ter kar cel koštrun na raznju!

Potem pa ti zvonovi! Petje in muzika, zvonjenje, kričanje, smehanje in rajanje vsepovod. In dobrat za želočec! Joj mene, čemu nima človek vsaj treh želočecov!

Pravijo, da ni gotovine. Ampak na veseličnem prostoru tega nedostanka ni bilo opaziti. Pred vsemi paviljoni in restaviranti gneča. Ljudje stoje kakor včasih pred pekarnami v dolgih frontah in čakajo, da pridejo na vrsto. do sedežev, do mokrote in založbe. Hrenovke in kranjske klobase stoje po železničnem kurzu trenutno najvišje. Stoli in klopi je zmanjkalo že ob 4. popoldne.

Pa so iznajdljive glave improvizirale na stotine novih „prilik“ za sedenje. Sode so privlačili in prinesli desk. Okoli 9. zvečer pa so se tudi deske začele lomiti.

Polomilo se je pač še marsikaj. Nič ne rečem: svobodnjak sem, za možki in ženski spol. Kar smem jaz, sme moja žena. Veseli me, da se to načelo v sejmskih dneh uveljavlja. Ženstvo se emancipira. In življenje se izprestruje, očivilja, razmahuje. Kavalir kajpada vse uvačuje in vedno spoštuje zakonjane meje. Perant filistrstvo! Toda takisto perant surovost!

In je bilo zato zares prekrasno. Enkrat poslušaj ljubljanko, nato Primorko, pa Gorenjko, nato Hrvatice, hitro še Čehinjo, še tole Rusinjo, na

zopet Sevnčanko in Novomeščanko. Enkrat resno, drugič poredno, s tretje nekoliko frivolno, s četrto sentimentalno, s peto modrijansko anarhistično, s šestto govoriš le še z očmi, a stiskom roke in vzdihom itd. Koliko razlik v stilu, dialogu! Koliko pestrosti in lepote oči, ustec, nasmehljajev!

In čas beži med harmonijami preljudskih in pobijajočih se akordov, pesmi, govoric, klincev in smehov. Z očmi objemaš razne prelestne stase, občuduješ okus, se zgražša nad neokus, poslušаш dovpite in zavidáš pa vse strani srečnike, ki so svobodni ali dovolj smeli, da pozabljajo na svoje robstvo... Vino teče, slatinska voda se razliva, šampanjke pokajo, prazne sode za pivo valé neprestano stran ter doražajo polne.

Živžav na desni in levi, hrup, krohot... O Bog, že je bilo tu „Buči morje adrijansko!“... začenjal se je finale „Gorenjskega slavčeka“... In zaklela me je vest: feljeton še vedno ni napisan!

Zbogom, sejmarme in sejmarmji! Zivela tretjina! Slava ti, zdravi in vesel, naš ljubi, presenetljivo srečni naš Stevo! Bilo je divno... a jaz moram bežati pisat, pisat...!

In sem napisal.

Selmar.

Sokolstvo

Sokolstvo! Na pomoč!

Poziv predsedstva Jugoslovenskega Sokolskega Saveza vsem Sokolom, da pomagajo Sokolu I. v Ljubljani.

Predsedstvo JSS objavlja:

Sokolstvu naklonjeni bivši občinski svet v Ljubljani je pred štirinajstimi leti prodal Sokolu I. v Ljubljani primeren prostor za letno telovadnico in za sokolsko zgradbo. Ako bi Sokol I. do februarja 1924 svojega stavbišča ne zazidal, sme mestna občina po obstoječi pogodbi odvzeti Sokolu I. ves prostor za prvotno kupno ceno brez odškodnine za visoke investicije, ki jih je medtem imelo društvo na tem prostoru.

Sokol I. je kupljeni prostor preuredil z izkopji in nasipi. Vpeljal je vodo, električni kabel za razsvetljavo, ograbil ves prostor z železno ograjo na cementnem podstavku, zgradil večjo provizorično stavbo za društvene prostore, prhe in oblačilnice ter investiral visoke vsote.

Medtem je prešla ljubljanska občina v roke drugih političnih strank. Čas z vsemi krutimi posledicami neizvršene pogodbe se bliža in Sokol I. se nahaja danes v skrajno opasnem položaju, da izgubi vse in da je za vedno uničena vsa moralna in gmotna energija tega močnega sokolskega društva, ki ga po delu in uspehih smemo opravičeno prštevat med prva društva v področju Jugoslovenskega Sokolskega Saveza.

Predsedstvo Jugoslovenskega Sokolskega Saveza je v seji 30. julija vsestransko uvaževalo usodni položaj Sokola I. Upoštevalo skrajno opasnost, da pri danih političnih razmerah Sokol I. izgubi vse, kar ima. Z izgubo svoje parcele, kupljene z žulji in mahnimi prispevki članov v zadnjih 16 letih, so izpodrežane za nedogledno dobo vse korenine za nadaljnje uspevanje sokolstva v vzhodni Ljubljani. Udarce, namenjen na Sokola I. kot najmočnejše društvo, bo občutila cela župa in v posledicah tudi Savez. Zato smatra JSS za zadevo koristno, morale in časti celokupnega jugoslovenskega sokolstva, da ne dopusti, da nasprotniki sokolske misli ugonobijo važno bratsko društvo. Zato dovoljujemo, da sme Sokol I. v Ljubljani pobirati prispevke v naravi in denarju v celem področju JSS. Vsako agitacijo v prid omenjenemu gradbenemu fondu toplo priporočamo vsem sokolskim društvom, župam in vsem javnim oblastem. V tem slučaju gre za važno vprašanje obstoja močnega sokolskega postojanke v vzhodni Ljubljani. Pomoč je nujna!

Jugoslovenski Sokolski Savez.

Telovadni večer Sokola I

Krasna sokolska prireditev na Taboru. Naš odlični Sokol I. je sinoči na čast posetnikom velikega sejma priredil na svojem letnem telovadišču telovadni večer, ali da v naprej primerne povemo: akademijo samih izbranih, novo uvečanih vaj. Prireditev se je vršila pod geslom: »Rešimo sokolski

Tabor!» In z velikim zadoščenjem ngutavljamo, da je občinstvo najpovoljnejše z ogromnim obiskom dokazalo razumevanje trpkega gesla, Sokol I. pa s celotnim nastopom najeklatantnejše dokumentiral, da bi ugrabljeni taborišča tako napredujočemu društvu pomenilo narodno škodo prvega reda.

Občinstvo je tekmo uvodnega polurnega promenadnega koncerta, ki ga je proizvajala železničar, godba, začelo polniti prostore in ob početku telovadbe so bile napolnjene vse tribune, sedeži in stojšča. Vsi udeleženci so prav dragovoljno odkupovali »opeko« po skromnem dinarju. Točno ob pol 19. se je pričel nastop. Ob burnih ovacijah so na telovadišče prikorakale članice ter z izvajanjem slovaških ritmičnih vaj od giba do giba pomnoževale navdušenje.

Sledil je oddalek članov, ki so pod vodstvom br. Drenika izvajali vaje z batonom. Frapantna eksaktnost! Ugodno je nato vplival lahni ritem prostih vaj z akademije vinohradskega Sokola, ki jih je izvajal ženski naraščaj. Enako rajalne vaje članice na treh gredah. Moški naraščaj je s skupinskimi prostimi vajami odnesel pohvalo kakor vedno. Vaje z vesli, ki so jih štiri bratje gosti iz Splita izvajali kot mornarji, so s svojo učinkovitostjo izkazale dolgotrajno pleskanje.

Posebna pozornost je bila namenjena simboličnim slikam »Jugoslavije« z Ravnikovo kompozicijo. Dojem je bil mogočen; ob zaključnih akordih narodne himne se je občinstvo stoji odkritih glav pridružio zamisli te krasne točke. Z velikim navdušenjem je bil pozdravljen oddalek vojakov, ki so pod poveljstvom svojega častnika izvajali vseskozi efektne vaje češkoslovaških legionarjev s puškami.

Medtem se je stemnilo in sledil je prvokrat izvajani nastop članic v rajalnih slikah s kresnicami, ki so z ličnimi scenami, lagodno eleganco in posebno z zaključno skupino vzbujale med občinstvom splošno divljenje. Kot zaključni točki so na godbenem paviljonu, preurejenem z draperijo sledile vaje izbranih telovadcev v belem trikotju na konju in pa kipi, plastične slike krepkih sokolskih teles. Med najvrednejšim odobravanjem so žurnice zopet razsvetile telovadišče in hipno se je razvil veselilni vrvež s koncertom, pevskimi nastopi, umetelnim ognjem in plesom.

Sokolu I. gre vsa pohvala, na mestu pa je, da se prav posebno priznanje izrečemo voditeljem za uvečanje novih točk, da omenimo le postritvovalno sestro Anuško Cigojevo, ki je izveščala in vodila vse nastope članic in ženskega naraščaja! K celotni harmoniji večera pa je v nemali meri pripomogla tudi železničarska godba, ki je sinoči dokazala odlično stopnjo stalnega napredovanja.

Sokol I. daje za svoj tabor vse; rešitev Tabora pa je v rokah naprednega naroda!

Šestdesetletnica Sokolskega društva v Ljubljani. Seja odbora se ne vrši dne

28. temveč v soboto dne 28. septembra z začetkom ob 9. uri jutraj v savezni pisarni z istim dnevnim redom. Istega dne zvečer bo v Narodnem gledališču akademija v proslavo 60letnice Sokolskega društva v Ljubljani (Narodni dom). V nedeljo bo v proslavo istega jubileja slavnostni občni zbor; po občnem zboru manifestacija po Ljubljani. Bratje naj se od borove seje in proslave 60letnice jubileja Sokolskega društva v Ljubljani udeležijo polnobrajano. Slavnostni kroj naj vsak brat prinese seboj!

Naraščajski dan celjske sokolske župe se vrši v nedeljo dne 16. t. m. na vrtu mestne osnovne šole v Celju. Zjutraj so

tekme naraščaja. Ob 11. dopoldne bo slavnostni pohod po mestu. Pred Narodnim domom se vrši iz balkona pozdrav naraščaja. Popoldne pa na vrtu osnovne šole javen nastop naraščaja, ki bo najlepša točka prireditve. Gostom in domačemu občinstvu priredi društvo Sokolski dom ob 20. v Narodnem domu družaben večer. Ta dan naraščaja bo nudil z nastopom nekaj pregled sokolskega telovadnega sistema. Pričakuje se obilna udeležba občinstva.

Sokol I. vabi članstvo k pogrebu premlulega brata Maecorattija, ki se vrši v ponedeljek popoldne. Žbirališče na Taboru ob 15 in pol. V kroju!

tenja polagoma obnavljati. Trgovina Tokia in Jokohama je začasno oredotočena v Kobeju.

Denarni zavodi v Tokiu že začenejajo posloovati. Japonska banka hiti urejevati svoje zadeve. Bančni zavod Mitsui je popolnoma rešil svoje premoženje.

Iz Osake javljajo, da se nahaja tam na pol milijona ponesrečencev, ki v dolgih vrstah čakajo na hrano. Dve najbogatejši japonski družini sta nakazali deset milijonov jenov za poškodovance. Japonski princ-regent, ki se je imel poročiti v novembru, je prenesel svojo poroko na poznejši čas.

× 77 znamk na enem listu. Neke londonske podjetje za eksploatacijo petrolejskih vrelcev je prejelo pred kratkim pismo od svojega zaupnika v Batumu. Pismo je v filatelističnem oziru prava redkost. Na njem je nalepljenih nič manj nego 77 znamk, ki predstavljajo vrednost 220 tisoč sovjetskih rubljev. Seveda je za veliko število znamk bil potreben poseben zavoj, na katerem so bile znamke nalepljene v dolgih vrstah. Londonski filatelisti so nenavadno zalepko odkupili za drag denar.

× Reinhardtov proces za ločitev od žene. Nemški gledališki ravatelj Maks Reinhardt se že več časa nahaja v sodniškem postopanju proti svoji ženi. Zanimivo je pri tem dejstvo, da je prišlo do tožbe vsled tega, ker je Reinhardtova žena zahtevala večje in boljše vloge za nastope v gledališču, kakor jih je dobila. Iz tega vzroka je prišlo med zakončema do preprirov in nesporazumljenj, ki končujejo s tožbo za popolno razvedbo. Reinhardtova žena se seveda noče posloviiti od svojega moža, ne da bi se okoristila z njegovim imetjem. Pred kratkim mu je dala zarubiti pohištvo v Berlinu. Kar je še bolj vzpodbudilo radovednost javnosti. Reinhardt vztraja na stališču, da žena lahko gre, toda premoženja ji noče odstopiti, ker je sama kriva, da je prišlo do zahtev po ločitvi. Proces, ki traja že nad leto dni, se nadaljuje, in po dosedanjih izglelih ne bo še tako kmalu končan.

× Paderewski in Američanka. Bivši predsednik poljske republike Paderewski je svetovnoznani pianist. Na svoji zadnji turneji po državah Južne Amerike je doživel to-le zgodbo: Neka gospa, ki se je silno navdušila zanj, ga je prosila za en odstrižek las. Pismo, v katerem je izrazila prošnjo, pa je bilo tako nerodno sestavljeno, da je Paderewski potem svojega tajnika dami odgovoril sledeče: »Paderewski mi je naročil, da z največjim veseljem ustrezam vaši želji. Ker se pa niste natančno izrazili, čigave lase želite, vam pošiljam, da se vam ne zameri, po en odstrižek las svojega tajnika, svojega sluga in svojih kuharic, par diške mačke in nekoliko žim iz žimnice, na kateri leži. Izvolite si od poslanega izbrati, kar vam najbolj prija.»

Iz življenja in sveta

Potres na Japonskem

Sedaj prihajajo prva avtentična poročila o potresni katastrofi na Japonskem. Merodajna so zato, ker izhajajo iz vira japonskega guvernerja v Osaki in se glase:

Prvi potresni sunek se je pojavil v soboto 1. septembra okoli poldneva. Sledilo mu je bobnenje. Zemlja se je začela majati, morje je vzkipelo in preplavilo bregove ter zalilo mesto. Izbruhnili so požari.

Od vseh krajev, mest in naselbin je najbolj poškodovana Jokohama. Kolikor je ni porušil potres, jo je vzela voda. Ogenj se je pojavil v Jokohami najprej v petrolejskih skladiščih.

Poleg Jokohame so kup razvalin: Jokosuka, Kamakura, Odahara, Ojama, Gotemba, Mišima, Atami, Ito, Šimoda, Čibaši, Hašioji, Kavačugi, Kofu.

V Tokiu so se po prvih potresnih sunkih pojavili požari na 80 do 40 mestih obenem. Najmanj prizadet je oni del mesta v katerem prebivajo premožni meščani. Docela pa so uničena poslopja notranjega, finančnega, naučnega in železniškega ministrstva, palača metropolitanske policije, cesarsko gledališče in gledališče Jurakuza ter arzenal. Močno poškodovane so hiše princev Fusimi, Higasi Fusimi, Kašo in Arišugava, most Nijubaši, dvorno ministrstvo, justična palača, kasacijsko sodišče, ministrstvo za vojno mornarico, parlament, magistrat in cesarski hotel »Teihoku«. Dobro ohranjen je ostal osrednji kolodvor.

Splošno se sodi, da je vsled potresa uničenih nad dvesto tisoč zgradb. V Tokiu so doslej našli 150 tisoč mrtvih; v Jokohami jih je tudi sto tisoč. Povsod primanjkuje pitne vode in živil. Mikado, njegova žena in prestolonaslednik so rešeni. Od inozemskih podjetij so v Tokiu porušene hiše francoskega in italijanskega poslanstva. Kup razvalin so: japonska banka, javna bolnišnica, dva velika budistična templja, ruska cerkev, univerza in vsa časopisna podjetja, izvzemši palači listov »Tokio Niki-Niki« in »Hooki«.

Pregled o veliki nesreči je s tem jasnejši, toda nikakor še jasn. Skupno je zahtevala katastrofa nad 400 tisoč mrtvih in nad pol milijona ranjenih in poškodovanih. Ob imetje je prišlo okoli pet milijonov prebivalcev. Večina teh sedaj umira od lakote.

Brezdomci so se začasno naselili v najbližnjih dostopnih ljudskih bivališčih, da si na ta način ohranijo vsaj golo življenje. Ranjence in ponesrečence so sanitetne oblasti dale prenesti v zasilne bolnice in na ladje, katerih večina je preurejena v bolniške lazarete. Vsa japonska flotilja, kolikor jo je ostalo, je v humanitarni službi domovine.

O francoskem poslaniku Claudelu, čigar usoda je bila prve dni neznan, se doznava, da je ušel na ladjo »André Lebon«, ki je zasidrana v jokohamskem pristanišču. Življenje si je rešil italijanski poslanik De Martini, dočim ni o nunciju Giardinu, vatikanskemu poslaniku pri japonski vladi, nobenih obvestil. Pač se boji, da je postal žrtev potresa.

Boninsko otočje v Pacifiku, ki je obsegalo kakih dvajset otoččev, se je pogreznilo v morje. Na otočju je živel okoli pet tisoč ljudi.

Japonska vlada, ki je takoj po nesreči jako energično nastopila, je v svoji pomolni akciji dosegla že lepe uspehe. Uradno se razglša, da je treba vsaj tisoč ton živil, da se olajša beda tako strašno tepenega prebivalstva.

Kitajska je dvignila prepoved za izvoz riža čez svoje meje. S tem je znatno pripomogla k omiljenju lakote. Svet ruskih komisarjev v Moskvi je naročil vsem svojim ladjam, ki se nahajajo v vodah Pacifika, naj se takoj podajo na japonsko obal z živil v pomoč prizadetemu ljudstvu. Enake ukrepe so storile Amerika, Anglija in mnoge druge evropske države.

Glasom zadnjih poročil se položaj v Tokiu že boljša. Živila dobajajo po morju. Železnice in ceste se naglo popravljajo. Zaposleno je pri delu vse kar more gibati z rokami. Promet po suhem se za-

GRIČAR & MEJAČ, LJUBLJANA

ZALOGA OBLEK ZA GOSPODE, DAME IN OTROKE

SAMO ŠELENBURGOVA ULICA ŠTEV. 3

Slavenska banka d. d., Zagreb

Podružnica: Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 24

Delniška glavnica Din 50,000.000— in rezerve preko Din 12,500.000—

Podružnice:

Beograd, Bjelovar, Brod n./S., Celje, Dubrovnik, Gornja Radgona, Kranj, Maribor, Murska Sobota, Novi Sad, Osijek, Sarajevo, Sombor, Sušak, Šibenik, Šabec, Vršac, Wien

Ekspoziture:

Rogaška Slatina (sezonska), Škofja Loka, Jesenice.

Agencije:

Buenos Aires, Rosario de Santa Fe.

Afilijacije:

Slovenska banka, Ljubljana; Jugoslavenska industrijska banka d. d., Split; Balkan Bank r. t., Budapest; Vaczi utca 35.

Izvršuje vse bančne posle najkulantneje.

L. MIKUŠ
LJUBLJANA, Mestni trg 15
Izdolovatelj dežnikov.
Na drobno! Na debelo!
Zaloga sprehajalnih palic!
Popravila točno in solidno!

najsigurnjša, najbolj poznana
biogenska gumi sedanosti
Strokovnjaško pregledana in
zajamčena. Zakonito zavarovana.
Razpošilja v vse kraje
Jugoslavije lekarnam, drogerijam
in parfumerijam po
žudno nizkih cenah, kakor
tudi privatnikom z največjo diskrepcijo s povzetjem.
Uran Parfumerija, Ljubljana
Mestni trg 11. 4862

Priporočamo knjigo
Dr. Jos. Tičar
Nalezljive
bolezni.

Opisi važnih nalezljivih bolezni z navodili za nego bolnikov.

8 slikami.
Cena s poštnino vred 20 Din 50 p.

Naroča se pri
Tiskovni zadrugi
v Ljubljani,
Prešernova ul. 54.

EVGEN LOVŠIN

«RUDE IN KOVINE»

Ljubljana, Miklošičeva cesta šte. 15

Generalna zastopstva: 4710

Za balkanske države:

The Central European Mines Ltd., Mežica.

Za kraljevino SHS:

Kemična tovarna v Mostah pri Ljubljani.

Za tu- in inozemstvo:

Cinkarna d. d., Celje.

Brzjavni naslov: Rude

Telefon št. 570 (dostavi: Rude)

Tekoči račun: Slavenska banka d. d., podružnica Ljubljana

Vedno v zalogi: mežiški svinec, svinčeni izdelki, žvepleno-kisla glina, aluminijev hidrat in glinozem, surovi in rafinirani cink, cinkova pločevina, cinkov prah, cinkov svinec, katran, modra galica, baker, banca-cin, bakrena pločevina, pločevina iz medi itd.

Kupujemo po najvišjih cenah: stari baker, stari svinec in remelted-cink, ognjestalno glino, šamot, mazilna olja, razne vrste premoga, koks itd.

Zborovanje obrtnikov Slovenije

Deželna zveza obrtnih zadrug v Ljubljani je sklicala za večeraj dopoldne v dvorani Kazine v Ljubljani veliko zborovanje obrtnikov Slovenije, katerega se je udeležilo okrog 500 obrtnikov iz raznih slovenskih krajev. Zastopani so bili tudi Srbi po predsedniku beograjske obrtne zbornice g. Milanu Stojanoviću in Hrvatini po 12 obrtnikih, na čelu z g. Stepanom Matijevićem iz Zagreba. Zborovanje obrtnike je brzojavno pozdravil Savez hrvatskih obrtnikov, ki jih med drugim poziva, naj odločno zahtevajo korekturo nepravilnih zakonov, ki tlačijo obrt.

Shod je otvoril okrog pol 11. ure predsednik Zveze g. Engelbert Franchetti, ki je pozdravil vsa zborovalce, pred vsem pa kot namestnika velikega župana g. vladnega svetnika Mencingerja, zastopnika ministrstva za trgovino in industrijo gg. d'ornega svetnika dr. Marana in komisarja dr. Mramorja, predsednika beograjske obrtne zbornice gosp. Milana Stojanovića, zastopnike Trgovske in obrtne zbornice v Ljubljani gg. predsednika Ivana Kneza, podpredsednika Ivana Ogrina in dr. Pretnarja, dalje podpredsednika Centrale industrijskih korporacij v Beogradu g. dr. Frana Windischerja, zastopnika Zveze trgovskih gremiljev g. Zebala, tajnika Zveze industrijev v Ljubljani dr. Golio, zastopnika oddelka za socialno politiko g. komisarja dr. Skubca, zastopnika ljubljanske mestne občine g. svetnika Pirca, zastopnika Urada za pospeševanje obrti g. inž. Guliča, ravnatelja srednje tehnične šole g. vladnega svetnika Subica, zastopnike Obrtne organizacije v Splitu gg. Manolo in Celja, poslanca gg. dr. Reiserja in Stanovnika ter ostale zastopnike političnih strank in zastopnike časopisja.

Predsednik je nato v kratkem nagovoru orisal težko obrtniškega stanu po vojni, kar je prisililo obrtnike, da so se pričeli stanovsko zavedati in organizirati. Rešitve je iskati le v dobri organizaciji. Da se je organizacijski duh mogel uspešno širiti ter roditi uspehe, je v prvi vrsti zasluga Deželne zveze obrtnih zadrug v Ljubljani. Štiri točke današnjega dnevnega reda so življenske važnosti za obrtnika. Vsa, obrtnike se tikajo: 1. praznjanja naj se ne rešujejo brez obrtniškega dnevnega reda; 2. da bodo obrtniki v tem pogledu bolj vpoštevali, je potreba več misla za organizacijo. Kajati je tudi, da je od 16.000 obrtnikov naročenih na obrtniško strokovno glasilo «Obrtni Vestnik» le 1400. Enotna organizacija obrtniškega stanu, da združi vse obrtnike, je Deželna zveza obrtnih zadrug v Ljubljani za bivšo Kranjsko in Zveza južnoštajerskih obrtnih zadrug v Celju za bivšo Štajersko. Vezo med obema zvezama naj tvori «Obrtni Vestnik».

Dalje se je spominjal predsednik veserega dogodka v hiši našega vladarja kralja Aleksandra I. in pozval zborovalce, da zakličejo: «Živel kralj Aleksander, živel kraljica Marija in živel prestolonaslednik». Po njegovem predlogu se je poslala kabinetni pisarni Nj. Vel. kralja nastopna brzojavka:

«Slovensko obrtništvo, zbrano na shodu v Ljubljani dne 8. septembra se počasi izražati o priliki rojstva prestolonaslednika Vašima Veličanstvoma najudanejšje čestitke».

Istotako se pošlje brzojavni pozdrav ministru trgovine in industrije g. Kolju ob enem s prošnjo, da se blagohotno uvažujejo resolucije današnjega zborovanja.

Za g. Franchettijem je povzel besedo predsednik beograjske obrtne zbornice g. Stojanović, ki je pozdravil slovenske obrtnike ter poudarjal med drugim potrebo krepke organizacije, potrebo, da Narodna banka pravično razpodeli svoje kredite. Omenil je dalje, da se vrši v septembru v Beogradu zborovanje obrtnih zbornic, na katerem se bo med drugim pripravljalo vprašanje ustanovitve Obrtne kreditne banke. Zborovanje so potem pozdravili občinski svetnik gosp. Pirc, poslanec g. Stanovnik in v imenu Trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani g. dr. Pretnar.

Sledila je I. točka dnevnega reda: referat gosp. Jakoba Zadravca iz Središča

o prenosni zakona o zavarovanju delavcev in obstoječe centralizacije.

V obsežnem referatu je izdopno razpravljalo o omenjeni temi in je bila na njegov predlog sprejeta resolucija o reformi zakona o zavarovanju delavcev. V njej se zahteva splošno zavarovanje za vse stanove ter ustanovitev Socialnih zavarovalnih zavodov, ki naj prevzamejo vse bolniško, nezgodno, starostno in posmrtno zavarovanje. Pokrajinske socialne zavarovalnice naj dobe popolno, a enostavno in ceneno samoupravo, okrožno soc. zavarovalnice pa avtonomijo s skrajšanimi samoupravnimi pravicami. Osrednja centralna zavarovalnica kot vrhovna upravna zavarovalna oblast v državi naj bi izvajala le nadzorstvo, dajala enotna navodila za izvajanje zakonskih določil ter delovala iniciativno v socialno-zavarovalnih vprašanjih. Država naj bo le nadzorstveni organ. Resolucija zahteva nadalje, da se socialno-zavarovalni prispevki znižajo na utemeljeni minimum. Zavarovane naj se zadržijo obstoja, a izključijo vsako zlorabo

soc. zavarovalnice. Obrtnikom naj se omogoči dobivanje cenene kredita iz razpoložljivih denarjev soc. zavarovalnih zavodov. Glede okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Ljubljani sta bili še posebej sprejeti naslednji zahtevki:

I. «Z vsi odločnostjo zahtevamo, da se pri «Okrožnem uradu za zavarovanje delavcev» v Ljubljani uvede brezplačno poslovanje v predpisovanju prispevkov, da se predpisujejo individualno, da se pritožbe in dopisi sploh rešujejo, da se organizira zdravniška služba v najhujših slučajih, da se nemudoma preuredi uvrstitev vajencev v mezdne razrede in da se splošno zniža denar in ekvivalent za naturalne dajatve.

II. Z ozirom na ponovne pritožbe zoper poslovanje «Okrožnega urada za zavarovanje delavcev» v Ljubljani, izražamo svojo nezadovoljnost in prosimo, da vodstvo ozdravi razmere v tem zavodu». Druga točka je bil referat

o izenačenju davkov.

Referat je g. Ivan Rebek iz Celja. Na podlagi svojih izjavanj je predlagal resolucijo, ki je bila sprejeta in zahteva: 1.) da se v finančnem zakonu za leto 1923/24. ukinje pobiranje 30 odst. povška na hišne davke, posebno pridobitno in dohodnino, ki ne prenese po svoji dosežanji izmeri nobenega povška;

2.) da se davčni minimum za dohodnino poviša na 10.000 Din in lestvica za dohodnino omili, da bo dohodnina vztrajala plačilni zmožnosti davkoplačevalca, dalje da se dohodnina ne bo vštevala v podstavo za odmero invalidskega davka;

3.) da se davek na poslovni promet z uveljavljenjem enotnega zakona o neposrednih davkih ukinje, do tedaj pa omili, da se v število pomožnega osoblja, ki je pri obrtniških merodajno za davčno dolžnost, ne bodo vštevali vajenci, da se prizna pravica pritožbe tudi onim, ki ne vlože prijave, in da ga bodo odmerjali plenitni komisiji, ne pa podkomisiji;

4.) da se znova uvede vročevanje plačilnih nalogov ker le na ta način je mogoča orjantacija in kontrola o davčnih predpisih, zaostankih in plačilih;

5.) da se uvede avtonomne finance s predkazom državnih (realnih) davkov, da avtonomni zastopi za kritje svojih vedno rastočih potrebščin ne bodo navezani edino na doklade, ki pogosto dosega večkratni mnogokratnik državnega davka in radi tega docela izčrpavajo obdavčni donos;

6.) da se v predlogu zakona, s katerim se hočejo uveljaviti nove in izdatno povišati že obstoječe takse, izločijo vse trdote, posebno pa tarifna postavka 62, ki neupravičeno nalaga gostilniški obrti ogromno breme stalne polletne takse;

7.) da se trdote dosežane davčne zakonodaje omilijo že s finančnim zakonom za l. 1923/24, ne glede na nameravano davčno reformo, da se na ta način prepreči preobčutna davčna obremenitev vsaj za l. 1923 in 1924, ako ne bi bilo mogoče uveljaviti davčne reforme že iz za dne 1. januarja 1924;

8.) da se čimprej uveljavi enoten zakon o neposrednih davkih in s tem omogoči enakomerna davčna obremenitev vseh slojev. Zahtevamo pa, da se ta zakon ne uveljavi, dokler ne bo dana pridobitnim slojem prilika, da se še izjavijo o novem načrtu, ki ga je po časopisnih vesteh na novo izdelal finančni minister in ga predložil ministrskemu svetu v odobritev.

Radi pomanjkanja časa predlaga pri tretji točki dnevnega reda

«Prisilno zavarovanje obrtnikov in njihovih rodbinskih članov zoper bolezen in starost»

referent g. Franc Ravnikar, da se ta referat ne prečita, temveč da se sprejme

resolucija že sedaj ter da se obsežni referat ponatisne v «Obrtnem Vestniku», kjer lahko zainteresirani proučijo vprašanje. Po daljši debati, katere so se udeležili mnogi obrtniki, se sprejme po predlogu g. Zadravca nastopna resolucija:

«Po referentu predložena resolucija se v bistvu odobrava. Referat so da v tisk in se razpošlje vsem zadrugam, organizacijam in društvom v proučevanje. Med tem naj se po strokovnjakih izdela zakonski načrt, ki se naj predloži sestanku načelnikov, o katerega sklepah naj razpravlja za ta namen posebno sklican shod obrtnikov.»

Predsednik Franchetti opozori zborovalce, da so prispeeli hrvatski obrtniki, ki smo jih že gorj omenili, in jih med bučnim odobravanjem pozdravi.

Nato je podal predsednik besedo narodnemu poslancu prof. Reiserju. Poslanec Reiser pozdravi obrtnike ter pripomne, da se ni hotel mešati v debato pri posameznih referatih, ker bi se mogoče lahko mislilo, da hoče vplesti politiko. Govornik poziva obrtništvo, ki je v državi eden od najbolj vpoštevanj vrednih stanov, da sleče svojo skromnost in odločno zahteva, kar mu gre. Dotaknil se je tudi vprašanja obrtnega šolstva in zahteval, da se prosvetni sistem v naši državi spremeni. Imamo preveč gimnazij, realk, a premalo strokovnih šol. Zahtevati se mora, da se obrtne nadaljevalne šole poddržavijo, a ne samo, da dovolj država dovolj sredstev za vzdrževanje teh šol. H koncu želi najlepši uspeh današnjemu zborovanju ter obljublja v imenu JDS najenergičnejšo podporo obrtniških težej. Govor posl. Reiserja je bil opetovano prekinjen z glasnim pritrdjevanjem ter je žel na koncu viharo odobravanje.

O uvedbi obligatorne mojstrske preizkušnje.

je poročal g. Matej Oblak iz Ljubljane ter je stavil resolucijo, v kateri zahteva, da smejo imeti vajence samo oni obrtniki, ki so z uspehom položili mojstrski izpit.

Pri vseh referatih so se vršile zelo živahne debate, katerih so se udeleževali gg. Zadravec, Bizjak iz Celja, Novak in Vahtar iz Maribora, Jeločnik in drugi. Po izčrpanem dnevnem redu se je predsednik g. Franchetti zahvalil za obisk in zaključil krasno uspešno zborovanje, ki obeta postati pričetek še vnetejšega dela za obrtniške interese.

PO ČU
dovito nizkih cenah kupite letos

volneno blago
za ženske in suknjo za moške obleke, kakor tudi vso drugo

manufakturno robo v veletrgovini R. Stermecki, Celje. Trgovci engros-cene. Radi splošnega pomanjkanja denarja treba povsod štediti ter je dolžnost vsakega, da se pelje v Celje in poskusi enkrat kupiti v veletrgovini R. Stermecki. 190

Meščanska šola v Murski Soboti se ukine na željo Madžarov

Murska Sobotica, 6. septembra.

Predznanost murskosobotskih Madžarov je dosegla vrhunec. Na njih željo se ukine tukajšnja meščanska šola! Odkar so vsi tukajšnji madžaroni v «narodno - radikalnem» taboru, jim raste greben, da je neverjetno. Za pred volitvami so stavili radikalom gotove pogoje, bilo jih je 17, da je kandidiral Benko na njih listi. Po tej kravji kupčiji so dobili svojega gerenta dr. Somena, zagrizenega Madžara.

Predznanost madžaronov je po volitvah narasla; pričeli so izpodrivati slovensko uradništvo in učiteljstvo. Deležirali so več slovenskih uradnikov kolikor jim dopušča nova naredba. Denuncirali so naše učiteljstvo na šolske oblasti. Njim na željo so bili premeščeni štirje učitelji, ne da bi jim mogli kdo kaj očitati, kar bi ne bilo v skladu s šolskim zakonom. Njih greh je bil, da so bili agilni narodni delavci, ter trn v peti naših narodnih nasprotnikov.

Radikalne in polradikalne novine pišejo, da se meščanska šola ukine «na željo merodajnih krajevnih faktorjev». Poznamo te ljudi dobro, kanonik Slepce (Szlepecz), dr. Somen, dr. Pinter i. dr.

Slišimo dan za dnevom tožbe našega učiteljstva v Prekmurju, kako težavno delo ima, ker so slabe šolske razmere. Madžari so že dobro vedeli, zakaj so dajali Prekmurcem samo 1—2 razredne ljudske šole, drugih šol pa ne. Mislili smo, da bo naša vlada podpirala to šolstvo, ga spopolnjevala, pa vidimo ravno nasprotno. Zaprla je na željo 2—3 naših najhujših narodnih sovražnikov edino meščansko šolo za Goricko in Ravensko.

Dne 4. septembra je bil velik protestni shod v Murski Soboti, kjer je bilo mnogo starišev in so zahtevali najenergičnejše, da se ta ukinitvev prekliče. Odveč bi bilo govoriti o potrebi te šole ravno v Prekmurju, ker od tukaj se sliči le malokdaj kaj veselega, pa mnogo novic o ropih, pobojih in sličnega. Ne zapirajte nam šol, temveč dajte nam jih še več, pa se bodo tudi splošne razmere izdatno zboljšale. S—r.

Italijansko zločinstvo

«Orjuna» prinaša podrobno poročilo o zavrtnem umoru pripravnika obmejne finančne straže Radoša Ristovića, katerega so dne 19. avgusta na našem ozemlju ustrelili italijanski finančni stražniki po nalogu svojega poveljnika.

Finančni stražnik Radoš Ristović, rodom iz Marovca v Srbiji, se je na dan umora rano zjutraj neoborožen podal na Trate nad Idrijo in blizu meje čakal voznike, ki dnevno vozijo les iz italijanskega ozemlja na logaški kolodvor, da jih sprejme in izvrši revizijo. Bližajočega se meji ga opazita dva italijanska financarja, oddasta nanj dva strela, toda Ristović jima pobegne v bližnji gozd. Italijanska financarja pohitela za njim na naše ozemlje ter oddasta še šest strelav. Dve krogli sta zadeli Ristovića od zadaj v glavo in obe sta bili smrtonosni. Ristovićevo

truplo je oniezalo skrito med grmovjem in praprotjo in ga je bilo mogoče najti šele drugi večer.

Povod nečuvnemu zločinu je bil to, ker je na predvečer umora naša orožniška patrulja iz Rovt pozvala tri italijanske financarje, ki so popirali v gostilni na Tratah, naj se odstranijo preko meje, nakar je radi nesramne arogantnosti dva aretirala in ju odpravila na logaško okrajno glavarstvo, kjer je po sestavi zapisnika še isti večer ekspediralo preko meje. To «ponižanje» je tako ogorčilo poveljnika italijanske finančne straže, da je zapovedal krvavo maščevanje, čigar žrtev je drugo jutro postal Ristović.

Ob zločinu, ki bi povsod drugod, kaj šele, ako bi bil ubit Italijan, alarmiral javnost in oblasti k najhujšim ukrepom, so naše oblasti pokazale obsojanja vredno brezbrzičnost in omahljivost. Uradna komisija je navzlic takojšnjemu obvestilu dospela na lice mesta šele štiri dni po zločinu in dva dni po prijavi! Truplo je ležalo 300 m od meje v pričetku razkranja. Uradni zdravnik je ugotovil, da so strelbi bili oddani iz neposredne bližine. Po kojnemu Ristoviću so obmejni prebivalci na Tratah priredili zelo lep pogreb.

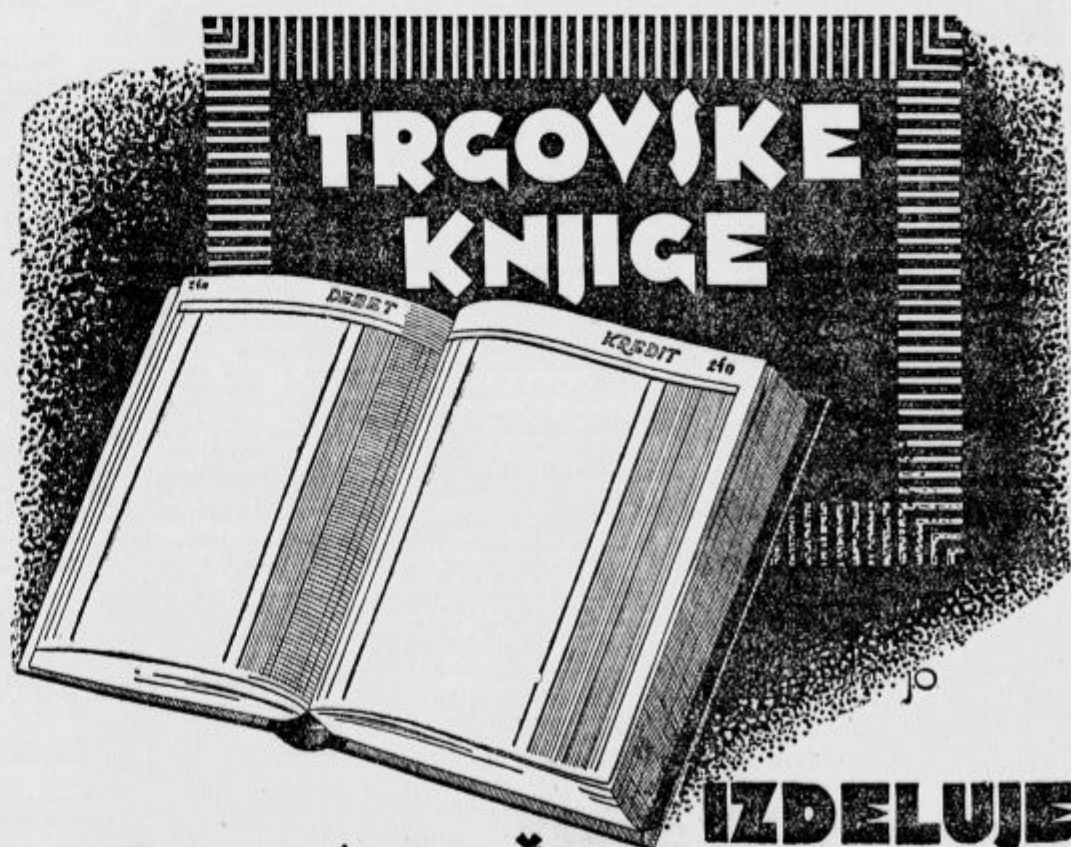
O žalostni zadevi ni bilo izdano nobeno količkan službeno poročilo in tovo ni neupravičen sum, da želijo naše oblasti ves dogodek «zatušati» in same velikodušnosti napram Italiji iz iz skrajne omahljivosti. Ko so pred leti italijanski časopisni revolverji razgnali vest, da je bila v Zalogu sežgana italijanska zastava, se je koj v Ljubljano požurila cela mednarodna komisija, ki je končno morala ugotoviti, da se ni zgodilo ničesar. In umor italijanske komisije v Albaniji, o katerem ni niti točno dognano, ali so ga izvršile grške ali armavtske roke, je podvilal mogočno Italijo k nečuvnim represalijam proti grški vladi, ki ogrožajo ne le mir Balkana, temveč vse Evrope. Naše oblasti pa molčijo, naše diplomacija je morda celo neprijetno dirjena in vlada očividno nima interesa na «malenkostih». Zato naša zunanja politika jadra, kamorkoli jo tira jo — drugi.

Modni atelje

M. Šarc
Ljubljana
Kongresni trg 4

Vertex
128
Stavbenik
RUD. ROČAK
v Trbovljah
Izvršuje vsa stavbena dela.
Lastno tiskalnice. Izdelovanje stopnic.
Teraco-tlak.
Brezkonkurenčne cene.

TRGOVŠKE KNJIGE
IZDELUJE
PO NAROČILU
DELNIŠKA TISKARNA D.D.
V LJUBLJANI

Kulturni pregled

Perspektive za gledališko sezono v Ljubljani

Gledališka uprava nam je poslala za letošnjo sezono svoj načrt, iz katerega poenostajamo:

Sezona se prične v drugi polovici septembra. Dramske predstave se otvorijo s Pregledno igrano »Azazel« v režiji Milana Skrbinčaka. Pri tej uprizoritvi bo sodeloval skoraj ves dramski ansambel. Nadaljne premiere bodo: Vojnović: »Smrt majke Jugoviove«, Hebbel: »Judita«, Ibsen: »Gospa s morja«. V zadnjih dveh nastopi v naslovni vlogi gospa Marija Vera, članica Nar. pozorišta v Beogradu. Slovenski avtorji bodo po možnosti zastopani: Cankar s povestjo »Hlapec Jernej« v Skrbinčakovi dramaturgiji, Medved s »Kacajnarjem«, Milčinski s pravljico »Prstan villinske kraljice«, Jalen s novotisto »Doma«, Remec s varijsko komedijo »Kirke« in drugi. Izvajala se bodo dela jugoslovanskih avtorjev: Vojnović, Ogrižovič, Begovič, Križek, Nušić, Jankovič, Vukadinovič in drugi.

Od slovenskih pisateljev pridejo na vrsto: Tolstoj »Ana Karenina«, »Moč teme«, »In luč je svetila v temi«; Andrejev: »Katerina Ivanovna«, »Misel«, »Capek«; »Lupenik«; Perzinski: »Ašantka«. Od svetovnih in modernih pisateljev se uprizori eno ali drugo od sledečih del: »Antigona«, »Kralj Edip« — Sofokles; »Beneški trgovci«, »Julij Cezar«, »Macheth« — Shakespeare; »Kovarnost in ljubezen«, »Turandot« — Schiller; »Valovi morja in ljubezen« — Grillparzer; »Cyran de Bergerac« — Rostand; »Ponorendi« — Brieux; »Cezar in Kleopatra«, »Nikoli ne veš« — Shaw; »Golobček« — Galsworthy; »Okrutna jela« — Sem Benelli; »Potopljeni zvon« — Hauptmann; »Budala« — Fuld; »Eno si je izmislil« — Nestor; »Principi« — Bahr; »Ljubezen bdi« — Fleurs-Caillaet; končno eno ali drugo delo španskega dramatika Benavente. Iz lanske sezone ostanejo na repertoarju: »Hamlet«, »Othello«, »Kar hočete«, »Živi mrtveci«, »Idijota«, »Haganagica«, »2 x 2 = 5«.

Uprava obeta premera mladinske in otroške predstave ter si valed slušajev, ki zavise od spremenljivosti razmer, pridruži vse pravice za eventualne spremembe repertoarja.

Kakor drama, tudi opera ne more postaviti trdnega repertoarja, ko se nahaja v negotovosti glede gledališkega proračuna. Jamič pa se abonentom, da dobe po dvesto opernih in dvesto dramskih predstav, ki se izberejo iz objavljenega programa.

Operni repertoar je sledeč: Risto Savvin: »Gospodski sen«. Premiera dela bo 1. decembra; S. F. Vilhar: »Loputska strofika«; Anton Forster: »Dom in rod«. Po možnosti pride na vrsto ena ali druga opera Viktorja Parne. Na sporedu ostane še nadalje »GoGrenjski slavček«.

Hrvate bodo v operi zastopali Sirola (»Novela od Stanca«), V. Lisinski (»Pojina«), in Zajec (»Zrinjski«). Češka delo bodo: »Prodana nevesta«, »Jenufa«, »Prohlavci«, »Poljub«, »Jakobin« — Dvořák. Eventuelno se nanovo našudira »Rosalka«. Na repertoarju ostane tudi »Vrag in Katra« — v novi režiji.

Foljake bo zastopal skladatelj Rušicki (»Eros in Psyche«); Ruse pa Čajkovski (»Jolanta«, »Čerevicki«, »Pikova dama«). Uprava si je zagotovila material nekatere oper Ilmarija Kozakova, katerega bo v okviru danih razmer vpoštevala. Čajkovskega »Onjegin« se bo ponavljal.

Francoško glasbo bodo predstavljala dela »Mignon« — »Carmen« in »Lulza«, italijansko pa »Aida«, »Traviata«, »Ples v maskah«. Studira se Puocinijeva »Manon Lescaut«. Na repertoarju ostanejo »Sivilski hrlice«, »Rigoletto«, »Butterfly«, »Tosca«, »Gianni Schicchi«.

Nemci bodo zastopani s deli: »Čarostrelec«, »Nižava«, »Janko in Metka«.

Jugoslovanske narodne pesmi

za moški in mešani zbor
(IV. zvezek. Nabral in harmoniziral Oskar Dev. Lastna založba. Tisk »Nora«, Dunaj. Cena 22 Din. 1928. Vsako pomnoževanje prepovedano.)

Narodna pesem je zrcalo narodovega življenja. Slovenci so narodne pesmi pridno nabirali. Se pod Avstrijo je na poziv vlade došlo na Glasbeno Matico v Ljubljani nebroj naših narodnih pesmi s napisi, katere so širno slovenijo zapisovali razni nabiratelji. Otihi so marsikatero značilno narodno pesem pozabnosti. Pri nas poje narod triglasno: vodilni glas poje II. tenor, kakor pravijo fantje »napreje«, prvi tenor poje »čez«, bas basira. Tako pristoje za narodno pesem za moški zbor harmoniziral Janko Zirovnik, le da je dodal še srednji, tretji glas I. bas, ki izpolni harmonijo. Narodno pesem so dalje harmonizirali Kocjančič, Gerbič, največ pa Bajuk in Dev. Statistika o »Narodni pesmi v sekcijah«, katero priobčuje v »Percu« prof. Bajuk, dokazuje, da imamo nešteto zbir naših narodnih pesmi, prirojenih za petje v moškem, mešanem in ženskem zboru. Matej Hubad je uvedel narodno pesem v koncertno dvorano, njegova harmonizacija je umetna, pesmim sta ostala narodna le besedilo in melodija, dočim je harmonska oprema umetna.

Pravkar izšla zbirka Devovih jugoslovanskih narodnih pesmi prinaša 30 pesmi, 20 v moškem, 9 v mešanem in 1 v ženskem zboru. Novih in neznanih je malo; deloma so vzete iz drugih Devovih zbirk ter postavljene za moški zbor, deloma so neznatno v harmonizaciji izpremenjene, tri harmonizacije pa so dr. A. Schwabove. Med moškimi zbori omenjam v prvi vrsti koroško, povsod zelo priljubljeno »Gorč izar«, dalje »Pojam v ruten«, novo »Sem šel čez gmajnico«. »Spov pitke pojo« je iz Devove zbirke koroških narodnih pesmi, katere je založila Glasbena Matica. »Spomlad« pa lušno je ima tudi Švilarčič. Nova je koroška »Pastirica« pa pase ovce tri, »Barčica« (iz Benečije) je objavljena za mešani zbor v Devovi izdaji narodnih pesmi, katero je založil Schwentner. »Dobro jutro ljubca moja« ima tudi Marolt v »Vojniških narodnih pesmih«, le Devova harmonizacija je druga. »Moja kosa je križavna« se razlikuje od Kramarjeve harmonizacije, katero hrani Glasbena Matica. Dr. Schwabova (Kukovca) je varijanta znane narodne, katero sta harmonizirala tudi Zirovnik in Stanko Pirnat. Novi in zanimivi so narodne pesmi iz Bojancev v Beli Krajini, predvsem mešani zbor »Kaki pravo, ti zeleno travo«, ženski zbor »Na vrtu mi javor zeleni« ter moški zbor »Mjesočino«. »Majolico« ima za moški zbor postavljeno v svoji zbirki že Kocjančič, drugi del mešanega zbora »Tri curice zbor zborile« čudno spominja na nemško »Fuchs, du hast die Gans gestohlen«. Originalno stara je pesem »Tu sem smo mi pritekli« iz Zeleznikov, ljubka in poredna »Prolepa je solinka dolina« iz Sela na Gorenjskem. Med srbskimi narodnimi bosta ugajali »Zar je morala doč« in »Viju vetri« (iz Zajčarja). Nekatere pesmi so zelo primerne in priporočljive za koncert n. pr. ponarodela Gregorčičeva »Njega ni«. Skoda, da se eden in isti napev ponavlja šestkrat zaporedoma ter da pesem vkljub različnosti harmonizacije (mešani, moški in ženski zbor) ne more učinkovati ugodno, ker je ritem vedno enak.

Na koncu zbirke sta ponatisnjeni Devovi narodni nagrobni »Gozdil« je že zelen« in »Vigred se povrne«, kateri je svoj čas založila Učiteljska tiskarna. »Vigred se povrne« je ponarodela umetna pesem. Besedilo je Puharjevo, uglasbitev pa Škerbinčeva, nadužitella v p. v Viljni gor. Izšla je v Vavkovih »Gorenjskih glasovih« prirejena za dvoeglani ženski in mešani zbor s spremljevanjem klavirja ter nosi napis: »Otočnica po g. Kamilo Mašek, a. r. učeniku glasse v Ljubljani«. V Devovi harmonizaciji za moški zbor so jo prvič peli pri pogrebu dr. Kušarja v Kranju. Od takrat pa se je pevskim zborom priljubila in jo slišimo skoro pri vsakem pogrebu. »Gozdil« je že zelen« pa

pajo zelo redko, ker bi morala bin v ta namen harmonizirana prirosteje. Dev je hodil v tej zbirki kar se harmonizacije tiše srednje, zmerno pot, tako da bodo pevali vseh pesmi veseli, kar jim ne bodo delale težko. Priporočati bi pa bilo pevovodjem, da eno ali drugo pesem uvrste v koncertne vzporedje, ker bodo s šibkimi zbori in neizolanimi pevali s njimi dosegli večji uspeh kot s tako težko, moderno skladbo, kateri niso kos. Poleg tega pa oblikovno ljubljeno narodno pesem, jo rado posluša, ker je — naka. — Naroda se zbirka pri izdajatelju Oskarju Devu v Mariboru. Zelim, da bi našla mnogo odjemalcev, v služboj ponatasa pa opozarjamo na pazljivo korekturo, ker sedaj v notnem stavku napak kar mrgoli. Pevovodje naj si jih za enkrat sami popravijo. —a.

Zemljepe slovenskega ozemlja za učence 4. šolskega leta, spisal ravnatelj M. Pirc, je dobil predpobacijo. Imenovana knjižica je v tisku Mariborske tiskarne in izide v najkrajšem času, na kar opozarjamo vodstva osnovnih šol; knjižica je bo več lepših slik naše ožje domovine. V teku enega meseca izide tudi Ročni zemljevid slovenskega ozemlja, ki ga je priredil tudi ravnatelj M. Pirc, risal pa Slavoj Dimnik. Ta zemljevid kakor ročni zemljevid bosta omogočila v novem šolskem letu uspešen pouk zemljepisja v 4. šolskem letu osnovnih šol, zlasti ker bo cena obeh knjig zmerana.

Novo izdanje Kraljevske Srpske Akademije. Subotička mestna tiskarna je pravkar dotiskala dr. Aleksa Ivčičovo delo »Spomenik Kraljevske Srpske Akademije«, ki obsega študije in dokumente iz prošlosti Srbov-Zumbrorčanov. Studija se obširno bavi s naseljevanjem Srbov v nekdanjem avstrijskem delu Hrvatske in Kraljevskega časa Turkov ter o načinih kako so doseljenci sprejeli unižajočo in rimsko veroizpovedovanje. Po sodbistokovnjakov je Ivčičovo delo prvovrstno spis iz te stroke v zadnjem desetletju srbohrvatske književnosti.

Slikarska razstava Ivana Mirkovića v Dubrovniku. V dubrovniški mestni posvetovalnici je izložil mladi splitaki slikar Ivan Mirković večje število svojih dobro uspešnih slik. Mirkovića dela so večinoma pejsaži. Poročila o razstavi omenjajo mladega umetnika prav pohvalno.

Društvo čeških slikarjev »Manet« priredi na Dunaju umetnostno razstavo del svojih članov. Razstava bo odprta od 15. t. m. do 25. oktobra. — V novembru in decembru bodo v Pragi razstavljene slike in risbe Maksa Svabinskega, ki je tudi pri nas znan po reprodukcijah svojih del.

Novo delo Merežkovskega. Ruski pisatelj Merežkovski je zbral gradivo za veliko novo delo o religijah in mistiki starega Orijenta. Knjigo je že začel pisati.

Eleanora Duse, slavna italijanska igralka, bo gostovala na Dunaju 20. septembra. Nastopi v štirih komadih. Kmalu po dunajskem gostovanju odide v Ameriko. S tem potovanjem si hoče umetnici pomagati v prvi vrsti materialno. Duse je prišla skoro ob vse premoženje, valed če se ji je pred kratkim Mussolini v imenu italijanske vlade iz državne blaginje nakazal častni dar 80.000 lir.

Hudožestveniki v Pragi. Dne 27. m. dosepejo moskovski Hudožestveniki v Prago. Vodil jih bo Stanislavski, s katerim bosta tudi slavna igralka Hudožestvenika Moskvin in Kacalov. Tokratno gostovanje Stanislavskega trupe bo obsegalo sledeči repertoar: »Sovrznik ljudstva« (Ibsen), »Mirandolina« (Goldoni), »Ivanov« (Cehov), in »Bratje Karamazovi« (Dostojevski).

Novi glasbeni dela Haydna in Beethovna so pravkar našli na Dunaju. Pri Haydnovo gre za vijolični koncert s spremljevanjem orkestra, pri Beethovnu pa za scenično glasbo (en zbor, ena mranca, ena mrtvaška koračnica). V to je napisal Beethoven leta 1814. In tragedijo z naslovom »Leonora Prochaska«.

ja. »Kneževina loviška« je bila sredi prosvetnega gospodarstva knezov mazo-večkih lastnina primarov poljskih, ki so tu imeli eno izmed svojih rezidenz; bila je torej, rekli bi, politično ločena od sosedstva in je zato očuvala tudi v noši svojo posebnost. Veliko močnost nam je povedal cerkvenik, ko nam je razlagal spomenike in svetnike v cerkvi, češ, vsekraj slika svetnike po svojo.

Nisem mislil, da bom kdaj pisal o narodnih nošah teh krajev, ko sem o njih čital med vojno. Ne spominjam se, da bi čital o Loviju, ali spominjam se o dolgotrajnih bojih na reki Buzi. Buzra je majhna reka, ki teče okoli Lovika in mimo sosednjega mesteca Sohačeva; mesteca? Če je to mesto, tuka; razvalina! V vojni je Sohačev bil uničen; samo štiri hiše so ostale. Sedaj se zopet zida, kakor v Ostrolenki. Težki so sledovi vojne na Poljskem.

Ko sem se zvečer vračal v Varšavo, me je prijatelj Poljak opozoril: »Vidiš, tu je Blonje. V Blonju je Napoleon v neki krčmi prvič videl gospo Valevsko,« ono, ki se mu je krtvovala, zato da bi on dal Poljski svobodo. Gospa Valevska je imela — dušo v narodni »noši«.

Dr. Fr. Hešič.

V mrtvem Petrogradu

Mih. Zolženko spada med najboljše one mlade ruske pisatelje, ki slikajo grozne psihološke posledice revolucije. Ostro a ohenem sožitno kakor nekdanj pri Čehovu je opazovanje glavna prednost njegove prve knjižice »Storije gospoda Sineblikova«, ki je prav hitro zaslovela med rusko moderno. Posnemam danes iz teh pripovedi in tudi člankov Zolženka v nekem berlinskem na pol boljševičem listu slike iz življenja ruske prestolice.

»Petrograd je živ. Sedaj ljudje ne umirajo več od lakote. Dosti je. Umirali so leta 19, sedaj pa vedo, kako se da živeti. Dolga leta pomanjkanja so ustvarila novo umetnost, ki obstoji v znanju prilagoditi se razmeram. Prečna večina petrogradskega prebivalstva nima stalne službe ali opravila, živitežko življenje divje sveri, toda vkljub vsemu uspeva. Marsikateri se zna priklopiti novim mogotcem, bliini se in berači. Druge prebrani tulenju silino petje ali pa godba s divjaskimi godali. Bogataši dobro plačajo pevce in godbenike. Toda treba je bobnati na turški boben, cviliti z avtomobilsko piščalko, ker drugače ljudje niti ne opazijo umetnika. Posebnost nove psihologije je ta, da je pristopna samo izlivanju in nesramnosti. Ne pozna »normalnih doživljanj« predvojnega časa. — V ilustracijo naj služi tu kratek prizor iz električne železnice.

Voz se je ustavil. Stal je dolgo časa. Notri stopi neki uslužbenec. »Čemu stojite?« vpraša nekdo. Oni Slovci se je nasmehnil in rekel: »Prvi voz je povozil staro. Nekdo je zakričal: »Oj!«, nekdo je skočil k oknu, toda večina se je pričela smejati.

Ta neobčutljivost je posledica novih razmer. Velik del petrogradskega prebivalstva dohaja svoj kruh, ne da bi se briga za kazenski zakon. Marsikdo, ki zapusti zvečer hišo, ne ve, kaj doživi ponoči. Uturjeni in hudobni vojaki policijskih oddelkov nimajo časa in moči pretepati vsakega, kogar zalotijo. In v naglici sproten strel lahko odloča o usodi življenja. Pred vsem bohotno erote tatvina. Ljudje napadajo zapuščene hiše, podirajo zidovja in vlečejo ven z rokami in zobmi svinecne cevi. Posamezniki se delijo v svojo ločene odberne skupine »drvarje«, »žagarje«, »steklarje« itd. Zelo dobičkonosno panogo tvorijo tatvine električnih žarnic. Zastojni ovirajo oblasti žarnice z žico in jih obešajo 5 m visoko; vse skupaj ne pomaga nič.

Pred kratkim sem bil pri ljudskem sodniku zopet priča take navadne storije, poroča pisatelj. Nekdo je prišel k prijatelju na obisk, šel je na stranišče in — spravil žarnico v žep.

Tudi ropov se izvrši mnogo. Niti inozemski diplomati, niti častni poselniki komunistične vlade niso varni pred kampanjem, ki jim lahko pride zvečer v glavo, če so dobro oblečeni.

Poleg vsega tega je za novo psihologijo značilna praznovornost. Cel Petrograd je poln žensk, ki proročujejo bodočnost. To tudi največ nese. Občinstvo čaka na svojo vrsto pred durmi take »prorokinje« od jutra in do večera. Na vsakem plotu, na vratih, na stopnicah je papirček o proročevalni obrti. Kakor se torej vidi, ne pomaga pa petrogradskemu prebivalstvu dosti niti njegova nova umetnost prilagoditi se razmeram.

Sovjetsko časopisje

Kakor ugotavlja uradno letošnje sovjetsko šteti, je bilo v Rusiji 1. aprila 1928. 545 časopisov, kateri izhajajo skupno v 1.832.000 izvodih. Povečini izhajajo ti listi v Moskvi (28) in Petrogradu (16), ter večjih mestih: Harkovu (14), Kijevu (13), Tiflisu (13), Novonikolajevsku (9), Minsku (8), Odi (9). Kakor je razvidno, se drž ti tisk samo po velikih uradnih sredstvih Rusije, Ukrajine, Bele Rusije, Kavkaza, Vzhodne in Srednje Sibirije. Po delu izhaja malo časopisov. Najbolj razširjena sta moskovska lista »Izvestja« (180.000 izvodov) in »Pravda« (naklada 80.000). »Izvestja« kot uradno glasilo sovjetoj imajo naročena vsi uradi. Kljub temu niso »Izvestja« prekosila razširjenosti n. pr. »Ruskega Slova«, katerega je takrat dvignil Stalin brez vsake vladne protekcije na 175.000 izvodov. Leta 1912. je izhajalo v vsej Rusiji 1139 časopisov. Število listov je torej močno nazadovalo, več ko za dvakrat. Moramo pa pripomniti, da izhajajo sedaj v Rusiji samo komunistični listi; drugi so prepovedani. Zanimati utegnejo številke listov v tujih jezikih. Teh je sedaj 75, t. j. več nego šest del vseh skupaj; število ruskih listov znaša 470. Ni pa mogoče misliti, da bi bila mednarodna sovjetska vlada ruskemu tisku manj naklonjena nego poprej carska vlada. Razen splošnega propadanja časopisov je treba iskati razlogov skrajšanja tiska tudi v izgubi neruskih obmejnih delov, n. pr. Poljske, kajr se je natančno v poljskem jeziku leta 1912. skoro 11 odstotkov celokupnega časopisja, dalje baltskih držav z nemškimi, latvijskimi in estonskimi listi itd.

Narodno gledališče v Sofiji. Kljub velikemu zanimanju, ki ga je bolgarska javnost pokazala za nadaljni obstoj sofijskega gledališča s tem, da je začela nabirati prostovoljne prispevke za novo zgradbo, dosežaj nabran denar ne zadostuje za zidavo nove gledališke palače. Ministrstvo v Sofiji je zato odločilo, da prevzame inicijativo za novo gledališče država. Načrt za zgradbo je napravil dresdinski profesor arhitekt Martin Dülfer.

Lužičko-srbsko dijaštvo je kljub nepovoljnim narodnostnim razmeram jako čvrsto organizirano. V Budislinu, Leipzigu in Fuldi obstojajo društva, ki goje materinski jezik kjer in kolikor dopuščajo prilike. Glasom statistike »Lužičko-srbskih studenta«, ki je glasilo dijaških organizacij, študira na srednjih šolah v Nemčiji nad sto dijakov, na univerzah pa okoli 30, med njimi pet v Pragi. Lužičko-srbski dijak ima nalogo, da brani svoj narod pred germanizacijo in da se bori za duševno svobodo svojega ljudstva.

Osemdesetletnica zgodovinarja Sedlačka. Češki zgodovinar dr. Sedlaček, nestor historikov svojega naroda, je 28. avgusta praznoval osemdesetletnico svojega rojstva. Službena proslava Sedlačkovega jubileja je bila koncem avgusta v Pisku, kjer jubilat biva.

Zgodovino »Slovaške Matice« od leta 1864. do leta 1875. je napisal slovaški zgodovinar J. Bott. Knjiga je izšla v založbi »Slovaške Matice« v Turčanskem Sv. Martinu.

Izumiranje naravnih ljudstev

Z razširjanjem kulture, zlasti evropske, se neprestano krči prvotna narava. Ne le maličenje pokrajin z vodnimi zapornicami, električnimi in industrijskimi napravami, temveč tudi posredno in neposredno iztrebljanje rastlin in živali, ki se ne morejo prilagoditi novim razmeram, so posledica naraščajoče kulture. — Da, ljudska plemena, ki so se prej cvetoče razvijala, so jela hirati, ko so prišla v stike s kulturnimi narodi, in nekatera so v presenečljivo kratkem času popolnoma izumrla. Vsekakor je bila pri tem skrivna sila, z brezobzirno razširjevalno in osvojevalno silo združena zasledovalna besnota, da, celo sila po nečloveškem izčrpljevanju.

Najbolj znane so pač žalostne posledice evropske kolonizacije za ameriške Indijance, zlasti za prebivalce Antilov. Izmozgavano po sistemu repartimientov ter ogroženo z ognjem in mečem, je zamiralo to ljudstvo; sredi 16. stoletja, petdeset let po odkritju Amerike, ni bilo na Velikih Antilih več domačega prebivalstva. Indijanci Malih Antilov so se ohranili do 17. stoletja. V Srednji in Južni Ameriki so se morali Indijanci oh obalah in v pokrajinah z zdravilnim podnebjem povsod umakniti vsiljivim Evropejcem in kasneje črnem. V nedostopnih, mrzličnih brazilskih pragozdih se je vendar do danes ohranilo nekaj čisto priamih indijanskih rodov. Po vseh drugih straneh na

se ostanki prvotnega prebivalstva hitreje ali počasneje izgubljajo v novem mešanju ljudi.

V 19. stoletju so »ovčarji in izsledovalci zlata napovedali prebivalcem plemena Ona v Ognjeni deželi brezobzirno uničevalno vojno, napravili so nanje praveci pogon in jih popolnoma iztrebili. V Severni Ameriki so zastopniki evropske kulture in uravstvenosti vodili srdito uničevalno borbo proti domačinom, ki so bili nekdanj tako mnogobrojni. Borba se je končala z iztrebljenjem Indijancev v večini krajev Severne Amerike. Ko je končno prevladalo boljše mišljenje, se je moglo otihi le še nekaj tisoč ljudi v tako zvanih »rezervatih«. Telesno in moralno oslavljeni se bližajo tudi ti gotovemu poginu.

Tudi v Afriki poznamo plemena, ki izumirajo. Bušmani, one pritlikave, svetlo polte praprebivalce Afrike so pregnali že njihovi krepci črni sosedje na rob brezmejne puščave Kalahari, še preden so jih obkolili belokožci. Morali so se borno preživljati z lovom ter zbranim korzlin in divjih melon. Prišli pa so belokožci, predvsem Buri, s svojimi strelnimi orožjem in izpremenili nekdanji divji raj v bedno puščavo ter tako oropali domačina lovca življenjskih sredstev. A ne samo to! Priljubljena zabava Burov je bila, da so v mesečnih nočeh, ko so Bušmani prozvajali svoje ekstatične plesne, te ljudi obklicevali in jih streljali kot zalce. vse po-

mešano, moške, ženske in otroke. Je le še vprašanje nekaj let, kdaj izumre to veleznanimivo plem. Neke raziskovalec je leta 1905. videl v Južni Afriki 41 Bušmanov in jih vprašal, koliko imajo otrok. Bili so brez njih!

Tudi Hotentoti, ki so v mnogem slični Bušmanom, kakor tudi severnoafriški Hamiti, izumirajo, s tem da se njihovi preostali mešajo z belokožci in črnici ter tako kot plem izginevajo.

Prav tako so pred našimi očmi izginili Tasmanci. Početkom 19. stoletja so cenili število Tasmancev na 5000. Leta 1854. jih je bilo le še šestnaest. Leta 1865. je umrl zadnji moški zastopnik, leta 1876. pa zadnja ženska pripadnica tega ljudstva. Tudi v Avstraliji so angleški naseljenci domačine pregnali in uničevali, kjerkoli so prišli z njimi skupaj; prirejali so za njimi pravcate pogone kakor za Bušmani in Onijci. Dasi jih sedaj več ne streljajo, vendar ginejo njih ostanki pod vplivom kulture. Alkohol, kužne bolezni vseh vrst, opij in drugi »darovi kulture« store svoje, da izpodkopajo telesno in moralno zdravje in odpornost naravnih ljudstev. Tudi nezdrava evropska noša ki nikdar ne odgovarja telesnim in klimatičnim potrebam domačinov, in ki so jo vsilili tem ljudem krščanski misijonarji, je deloma kriva, da hirajo ti narodi; zakaj opazovali so, da taka oblika pri naravnih ljudih npravnosti ne pospešuje, temveč jo mnogokrat celo izpodriva.

Prav isti vzrok so za izumiranje nad vse zanimivih in dečoma simpatičnih narodov po otokih in ob obali Južnega morja. Maorci, Novozelanci, Havaici in Samoanci se bližajo neizogibnemu poginu.

V Južni Aziji poznamo ljudstva, ki so jih priseljeni Evropejci zrinili daleč gor v nedostopne gorske kraje, kjer se sedaj bomo boré za svoj obstanek. To so ljudstva z višjo kulturo. Med njimi so Indijci, Malajci, Kitajci itd. Ta ljudstva so se deloma spojila z drugimi plemen in sedaj na ta način izginjajo. Taki preostanki nekoč pač zelo razširjenih ljudstev so med drugimi pripadniki plemena »Veda« na Ceylonu, od katerih jih je živeo leta 1850. še 8000, leta 1891. le še 1229, v Prednji Indiji »Toda« in nekaj drugih plemen, ki jih poznamo po skupnem imenu »Munda-Kolh«, dalje v Zadnji Indiji in po južnoazijskem otočju pritlikavi Negriti z Andamanezi, pripadniki plemena »Semang-Sakal« z Malaškega polotoka, »Aeta« s Filipinov in tako zvan Avstroazijci ali Indoavstralci, katerim lahko prištevamo pripadnike plemen »Dakla«, »Batak« in druga s Sundskega otočja. Tudi pripadnike plemena »Aino«, prvotne prebivalce japonskega otočja, so pregnali Japonci, sedanjji gospodarji otokov; žive le še na najsevernejših otokih, predvsem na Jesu in Sahalinu ter čakajo na svoj konec. Prav tako se zmanjšuje število večine sibirskih naravnih ljudstev, ki že nra niso bila ka mnogobrojna. Je-

nisejcev je bilo leta 1897. še 994, leta 1909. le še kakih 700; Jakagirov in Čevancev so cenili leta 1850. na 2000 glav leta 1897. pa jih je bilo le še 506. Tudi Ostjaki izumirajo, dočim tega ne moremo reči o Čukčih, Jakutih in Tunguzih. Na sprotno pa ginejo prebivalci otokov Aleuti, ki vežejo Sibirjo s Severno Ameriko, in Itelmanci na Kamčatki.

Povsod na zemlji opazujemo, kako s kulturno nižje stoječa ljudstva umikajo narodom z višjo kulturo. Le poredkom pokažejo zmoglost prilagoditi se tui višji kulturi, najmanj seveda takrat, ak je razlika zelo velika in se je višja kultura nenadoma približala naravnemu ljudstvu. Le dve plemeni kažeta, vsako kor zaradi razmeroma visoke kulture večjo odpornost: Mongoli in črnici. Sveda se njih kultura bolj in bolj udal evropskemu vplivu in se bo z evropski kmalu izenačila. Tudi se da na različnih točkah zemlje ugotoviti vedno bolj naraščajoče mešanje treh poglavitnih plemen: črnege, rumenega in belege, kar d kazujejo tako zvana mešana plemena Hamiti v Severni Afriki, Turanijci v Itočni Evropi in Zapadni Aziji ter Malajci. In tako ne moremo zanikati, da i tekom tisočletij, nemara tekom milijon let, živeča na vsem svetu enotna mešarasa. Morda! Kdo more videti v bodo nast?

(«Kosmos»)

Veliki inkvizitor

Ljubzenski roman iz najslamotnejše dobe človeške zgodovine.

Skušal je skočiti s poštelje, a pre-
slab je bil in položil so ga nazaj na
blazine.

Zopet je miroval ter le ječal in
teško hropel. Vse dopoldne je ležal
nepremično. Popoldne se je zavedel
popolnoma in zri kakor blazen okoli
sebe. Poklicali so spovednika, ki je
prišel s sv. obhajilom. Toda ranjeno
ni mogel govoriti več v zvezanih stav-
kih, nego je z mukami ječal le posa-
zne besede.

Nato se je onesvestil in se ni zave-
del več. Ponoči je začel mlattiti z vse-
mi udi okoli sebe, grabiti s skrivlje-
nimi prsti po odeji, prsi so se mu od-
dihale s največjim naporom in široko
odprte oči, so strmele predse, ne da bi
videle.

Po polnoči je začel šepetati in čisto
jasno so čuli imena:

«Dolores! — Esteval! — Manuel! —
Argoso! — Avila! — in končno »Jožef,
Jožef!«

Ta imena je v presledkih ponavljaj
neprestano. Ko se je danilo, je vzdih-
nil še zadnjič: «Dolores!» — potem je
le premikal ustnice in dihal mu je za-
stajal bolj in bolj . . .

Zjutraj je otrpnil . . .
Don Filip je klečal ob postelji in
trdilo jokal, gubernator Henriquez pa
je bled in prepadel ponavljaj nepre-
stano:

«Tako je umrl svetnik! Prosi za nas
grešnike v nebesih, da pridemo za te-
boj!» —

In resnico je govoril bivši morilec in
razbojnik, familar, sedanji sevski
gubernator:

Peter Arbues je bil sto let kesneje
proglasen za katoliškega svetnika.
Najprej so ga pokopali s svečanostmi,
ki jih je vreden le za domovino in dr-
žavo v najvišji meri zaslužen mož.
Skoraj vsi španski nadškofje in škofje,

opatje in prijeti, najvišji državni urad-
niki, plemstvo ter val odlični gospodje
in gospe so se udeležili sprejema. Ljud-
stva pa se je ob pogrebu gnetlo na ti-
soče in tisoče.

Po vseh cerkvah Aragonije in Anda-
luzije so se vršile žalne slovesnosti, a
dominikanci in vsi redovniški pridig-
garji so pridigovali o ogromnih zaslu-
gah Petra Arbuesa za katoliško cer-
kev in vero, o njegovem svetniškem
življenju, o njegovem angelsko plemen-
itemu srcu ter o prekleth brezvercih
in krivovercih, ki so umorili tega ču-
dovitega moža.

Hujkanje proti luterancem in proti
mavranom, t. j. mavrskim in judov-
skim »svinjam«, ki so sprejeli krščan-
sko vero, je bilo ves mesec vprav
besno. Fanatični familarji so po cestah
in trgih napadali ljudi, o katerih so
slutili, da niso dovolj prepričani o sve-
tosti pokojnega Petra Arbuesa ter jih
vlačili v ječe ali na mestu ubijali.

Tako se je zgodilo, da so zgrabili
tiste strašne dni tudi starega »prismo-
jenca«, dona Rodriguez de Valera ter
ga zaprli.

In kmalu so se začeli na grobu
Petra Arbuesa v katedrali v Saragossi
dogajati čudeži. »Pravi čudeži!« Vsa
Španija je bila priča teh čudežev, go-
vorila o njih in pisala.

In Arbuesovi bivši tovariši so poro-
čali o teh čudežih na grobu bivšega
sevilskega velikega inkvizitorja opeto-
vano Vatikanu v Rim. Papež je dal
poročila preiskati, in dognalo se je, da
so čudeži na grobnici Petra Arbuesa
resnični čudeži. In v Vatikanu so za-
čeli pripravljati vse, da ga proglase
za pravega in resničnega svetnika.

Papež Aleksander VII. je l. 1664.
resnično proglasil bivšega kanonika
in velikega inkvizitorja Petra Arbuesa
za svetnika!

In marsikak Peter ima ime po tem
Petru, kakor ima marsikak Izidor ime
po madriškem ljubosumnem, svojo
ženo kruto pretepajočem hlapcu Izid-
orju, ki je »ovčice pasel, lepo živ-
gal, še lepše pel . . .»

XXXV.
En Capilla.

Ze osem dni po umoru je stal pater
Jožef pred tribunalom del Bureo.
Ogorčenje nad nenavadnim zločincem
je bilo med dominikanci in vsemi re-
dovniki tako veliko in Jožefova samo-
obtožba tako jasna, da je bilo vsako
odlašanje obravnave ali zbiranje doka-
zov odveč.

Razprava ni bila javna in zato je
ostala razpravna dvorana prazna. Tri-
bunal je obstojal iz treh sodnikov, iz
zapisnikarja in procureurja. Poslednji
je zabeleževal vse izjave, ki so bile
obtožniku ugodne. Kot naveden morilec,
ki so ga zasačili s morilnim oro-
žjem v roki, in kot javni uradnik Jožef
ni prišel pred inkvizicijsko, nego pred
posvetno sodišče.

Pater Jožef se je bil v tonzurski ječi
dozdevno popolnoma pomiril in na
predsednikova vprašanja je odgovar-
jal jasno in točno. Povedal je obširno
vse svoje grozne doživljaje od rojstva
doslej ter potem izjavil:

«Kar sem storil, bi storil zopet. Se-
dem let sem se pripravljaj na svoj čin,
a odlašaj sem ga vedno. Zadrževala
me je sennorita Dolores Argoso. Ona
je bila namreč moji nesrečni zaročenki
Pavli tako podobna, kakor bi bila njen
dvojnik. In čim bolj je odlašala, tem
večja je bila ta podobnost . . . Saj je
nisem videl dostikrat; včasih je nisem
srečal ves mesec. A kadarkoli sem jo
videl, sem bil nepopisno srečen ter
sem želel še živeti. Skrivaj sem se živo
zanimal zanjo ter se radoval, ko sem
zvedel, da ljubi in da se je zaročila
s plemenitim in izobraženim mladent-
cem, Estevanom Vargaškim. Dasi me
nislo poznali in dasi nisem z njimi ni-
koli govoril, sem bil najvdanejši prija-
telj gospodu gubernatorju, grofu Ema-
nuelu Argosoškemu, gospodični Dolori
in gospodu Estevanu.

Ko sem zvedel za inkvizitorjevo
straš in pobotno hrepenenje po Do-
lori, pa se je začela borba. Ta borba
mi je bila tem večja naslada, čim

večja je bila inkvizitorjeva bolest. Sto-
ril sem vse, da sem vedno znova pre-
križal njegove naklepe.

To mi je bilo včasih lahko, ker se
inkvizitor pred menoj nikoli ni zataje-
val, nego mi je zaupal skoraj vse. Včasih
pa sem moral razkriti njegove namene
sam ter mu zastaviti pot, ne da bi
inkvizitor slutil, kdo mu valj zapre-
ke pod noge.

Storil sem marsikaj, kar ga je utr-
jalo v zaupanju vame, a še več, kar
je bilo na korist njegovim žrtvam.

«Kako je bilo mogoče, da si je
ravno vas izbral za svojega zaupnika?»
je vprašal predsednik.

«Bog je hotel tako ali usoda, ki ji
ne uide nihče,» je odgovoril pater Jo-
žef. «Morda je bila inkvizitorju prav
posebno všeč moja zunanost. Visoki
gospodje si tako radi izbirajo izmed
moških take, ki jim je narava izredno
prijazna. Moja uboga mama je bila
slovita krasotica . . . Morda ga je oča-
ralo moje uglajeno vedenje in izvrstna
vzgoja. Oboje sem prejel po svojih ro-
diteljih. Mogoče mu je imponirala tudi
moja izobrazba, ki je bila večja, kakor
pri drugih dominikanskih novicah . . .
Nič pa ne tajim, da sem se potrudil
tudi sam in sem znal opozoriti nase s
posebno vpljudnostjo, skromnostjo in
navidezno vdanostjo. Skratka — svoj
cilj sem znal doseči.»

«Kdaj ste sklenili, da ga umorite?»
«Pred sedmimi leti, tistega dne, ko
je skočila Pavla iz njegove spalnice
skoz okno na kamenite plošče pred-
me . . . Izvršiti pa sem sklenil svoj trdi-
ni sklep tistega dne, ko bi bil inkvizi-
tor onečastil sennorito Dolores. To se
mi je posrečilo preprečiti in jo rešiti
iz ječe usmiljenja . . . Ko pa je mora-
la Dolores odpotovati s svojim možem
v tujino ter sem se začutil drugič
oplemenjenega najljubšega bitja na sve-
tu . . . ko sem žrtvoval za Dolores tudi
svojo svesto doživljo Juana, da ji na
begu in v tujem svetu streže . . . ta-
krat sem sklenil, da storim konec. Zi-
veti nimam za nikogar več. Dovolj je
bilo zločinov Petra Arbuesa. Celo naj-

višjemu sodnemu dvoru, ki mu je da-
jal potuho tako dolgo, je bilo končno
dovolj. Jaz sem opozoril predsednika
najvišjega sodnega dvora na celo vr-
sto v nebo kričečih zlorab in žaljivih
preziranj inkvizicijskega statuta. Ar-
bues je bil javno osramočen. In te sra-
mote ni prebolel do svoje smrti.

V hipu ponižanja in brezmočne to-
gote sem ga polskal in zabodel. Nič
se ne kesam. Božja pravičnost ga je
končno udarila s mojo roko. Mar ni
vse življenje onečastil cerkev in du-
hovniški poklice? Mar ni neprestano
grešil proti Kristusovim naukom? »Ne
ubijaj! — Ljubi svojega bližnjega ka-
kor samega sebe! Zelito dobro onim,
ki vam žele slabo in molite za svoje
opravičevanje! Ljubite svoje sovražnike
in bodite dobri tistim, ki vas sovražijo!
Bodite usmiljeni, kakor je usmiljen
tudi vaš oče! Ne sodite, da ne boste
obsojeni, ne preklinjajte, da ne boste
prokleti, odpustite, da bo odpuščeno
tudi vam! Tako je učil Kristus, on
pa je bil rabelj vseh rabljev ter je tr-
pil, morda, onečastil, ropal in požigal
vse življenje. Nič mu ni bilo sve-
tega, ne nedolžnost, ne zakon, ne mlad-
ost, ne starost. Neron, Calligula in
vsi krvoločni rimski imperatorji so mu
bili bratje v brezkončnih zverstvih.
Bil je stekel volk, kakor Torquemada,
Deza Cisneros in Florencio, podivjan
merjasec, ki ga je bilo treba ubiti.

Bil je brezbožnež in zločinec, kakrš-
nih pozna malo svetovna zgodovina.
Ah, gospodje, čas je, da prinese kra-
ljevska pravičnost luč v to strašno
temo, da napravi konec inkviziciji in
inkvizitorjem, ki so večna sramota člo-
veštva!»

«Dovolj! Dovolj!» je vzkliknil pred-
sednik. «Zavraten morilec ste. Zaalu-
žili ste si smrt.»

«Ne prosim vsa milosti. Naj torej
umrem! Bog mi bodi milosten!» je od-
vrnil Jožef in sedel.

Nato je vstal oficijalni zagovornik
in branil obtoženca pošteno in iskreno.
(Dalje prihodnjič.)

KOLARJI!

KOVAČI!

Razprodaja kolarskih in kovaških izdelkov, materijala in okovja.

3 zapravljenčki	po Din 4.000.—
3 kočije s snemajočim kozlom, streho, zasilnim sedežem, temno lakirane	10.000.—
7 garnitur ogrodja za kočije	200.—
4 " " breke	250.—
1 " " lestvičen voz	200.—
3 " " vojaške sani	80.—
3 kolesa za težke vozove	260.—
3 kolesa za lahke vozove	150.—
5 garnitur luksuznih koles	380.—
9 trenskih koles	70.—
8 polgotovih koles	40.—
28 koles za ročne vozičke	35.—
2 para ojníc	80.—
4 garniture krivin za gige	30.—
136 komadov krivljenih platišč 70 do 110	30.—
8 komadov krivljenih ojníc	20.—
70 komadov francoskih ojníc za kočije	10.—
70 komadov driteljnov	10.—
1500 komadov pesti za kolesa	15.—
10 komadov francoskih bukovih ojníc	15.—
3 pare velikih krivin za sani	20.—
3 komade železnih stojal	800.—
20 komadov dvojnih vzmeti kg	14.—
18 komadov prečnih vzmeti	14.—
55 komadov podvoznih vzmeti	14.—
12 komadov zavor	25.—
60 komadov žokov za svetiljke	8.—
80 komadov okovja za ojesa	14.—
90 komadov zavornih kladic kg	7.—
25 komadov stopalnih locenj	7.—
158 komadov pušic za oljnate osi	9.—
5 1/2, garniture oljnatih osi za težki voz	Y000.—
2 garniture oljnatih osi „E“	500.—
1 sani z blazinami, dva sedeža	800.—
2 koleslja, polizgotovljena	2.400.—
1 zapravljenček	800.—
2 ogrodji za kočije	500.—

Razprodaja gori navedenih predmetov se vrši od dne 6. do 12. septembra v tovarni Kersič pri državnem kolodvoru, Spodnja Šiška. 4778

Razmnoževanje trgov. okrožnic, ponudb itd. itd.

Izgledajo pač ka- kor običajna, s strojem pisana pisma — Istotako kuvertiranje, naslavljanje in ekspediranje

Oskrbi točno, ilčno in poceni

ALOMA COMPANY

anončna in reklamna
družba s o. z.

LJUBLJANA

Kongresni trg 3

Telefon 174

4773

Samo na debelo. Generalno zastopstvo Velika zaloga.

prve vrste industrijskih podjetij za vse vrste strojev, orodja, teh. industr. potrebščin in elektrotehn. stroke

Karol Bastiančič

tehnične in elektrotehnične
potrebščine in stroji

Ljubljana, palača Ljubljanske kreditne banke, Dunajska cesta št. 1b

Elektrotehnični oddelek:

Porcelanasti izolatorji za visoko in nizko napetost in
vask elektroporcelan, oporniki za izolatorje, instala-
cijski material, izolirni trak »Durabit«, elektrolitni
nakar, razsvetljevala, elektromotorji, žarnice »Vertex«,
»Eakimo Neutilator«.

Strojnotehnični oddelek:

a) Specialni industrijski stroji za keramično, opekar-
niško, glinasto, žametno in cementno industrijo, za
tvornice loncev in peči in za kemičnofarmaceutsko
industrijo; b) stroji in orodja za obdelovanje lesa;
c) stroji za orodje in samo orodje za železo, kovino,
pločevino in žice; d) industrijske oprave.

Posetite sejmski prostor, paviljon „K“, štev. 525!

Pile, v rašpe

vsakovrstne, izdeluje in
nasekava v najboljši
kvaliteti kakor
tudi stare na-
kupuje 4845

IVAN FIGAR

ptilarski mojster
Ljubljana, Hrenova u. 19

JOSIP JUG

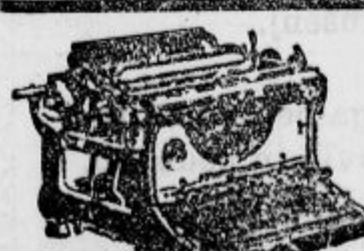
pleskar in ličar za stavbe, mostove in pohištvo
Ljubljana, Rimska cesta 16.

Specijalni oddelek:

Orkoslikarstvo na steklo, pločevino, zid, les, platno itd.
Prvovrstni, najmodernejši in največji atelije za dekora-
tivno in umetno slikanje, kakor tudi slikanje grbov,
alegorij ter cerkveno slikanje. 4801

Najnižje konkurenčne cene! Točno, solidna poizreda!

Moste-Ljubljana, Zaloška cesta 67.

Pisalne
stroje
Razmno-
ževalne
aparate
Računske
stroje

THE REX CO.

Ljubljana Ustanovljeno Zagreb
Gradišče 10. 1906. Duga ulica 32.

Paviljon H. št. 290.

Pisar-
niško
pohištvo
ter vse
pisarniške
potreb-
ščine

Kupujte in naročajte sukno, modno blago, perilo i. dr. pri

LENASI & GERKMAN

4586

LJUBLJANA, Stritarjeva ul. 4

NIZKE CENE!

USTANOVLJENO 1908

ENGROS - ENDETAIL!

Priporoča se
RESTAVRACIJA
PRI ROŽI

4741

Ljubljana, Židovska ulica 6

PATRIA
COGNAC
MEDICINAL

4559

LJUBLJANSKI VELESEJEM
PAVILJON „L“ šte. 481.

62 delnic

znane

Križevske industrije d. d.

se ugodno prodaja.

Pojasnili nasloviti pod „DELNICE“
na Aloma Company, anon. reklamna
d. z o. z. 4818
LJUBLJANA, Kongresni trg šte. 3.

Nagrada.

Dne 30. avgusta t. l. je bil izvršen na električno na Savi v Trbovljah dinamični atentat, kateri je povzročil precejšnjo škodo. Samo srečnemu slučaju se je zahvaliti, da ni bila uničena cela električna centrala in da niso postali i tamkaj zaposleni uslužbenci žrtev zločinkega napada.

Trboveljska premogokopna družba razpisuje nagrado od

100.000'— kron

onemu, kateri izsledi ali pomaga izslediti prave zločince.

Trboveljska premogokopna družba.

Zaloga klavirjev

in planinov najboljših tovarn

Bösendorfer
Czapka
Ehrbar

Schweighofer
Original Stingel
Ltd.

JERICA HUBAD, roj. Dolenc, Ljubljana
Mišerjeva ulica št. 5.

SAMPANJEC BOUVIER

VINO V STEKLENICAH

IZ LASTNIH TVRDKINIH KLETI

Clotar Bouvier
v Gornji Radgoni.

Zaloga v vseh večjih mestih.

Zaloga v vseh večjih mestih.

ČEŠKE TOVARNE VEZENIN : Emil Walther

Bärenstein i Sa.
Bez. Chemnitz (Nemčija)

Welpert
Češkoslovaška

St. Gallen
Švica

4751
priporočajo

vse vrste ženskega perila in vezenin (Stickerel) kakor vezenine za perilo od najpreprosteje do najfineje kakovosti

Glavni zastopnik in skladišče za vso Jugoslavijo:

Emil Petrovič, Ljubljana, Konjušna ul. 2

Paviljon L 490

POZOR!

POZOR!

Trgovci, obrtniki in kmetovalci!

Preden kaj kupite, OGLEDITE SI VELIKO ZALOGO pri trdnici

Zalta & Žilič

trgovina s železnino na debelo in drobno
Dunajska cesta 11. LJUBLJANA Dunajska cesta 11.

POZOR!

4648

POZOR!

Zvezke vseh vrst

za ljudske, meščanske, srednje
in trgovske šole. Trgovske knjige,
mape, bloke itd. izdeluje in razpošilja

papirna industrija in knjigoveznica

ANTON JANEŽIČ

LJUBLJANA, Florjanska ulica šte. 14.

Srečko Potnik

tvornica sadnih sokov, eseno in eterov

v Ljubljani

Metelkova ulica šte. 13

priporočajo

naravne sadne soke, arome za nealkoholne
pijače, sadne eterne za kandite, esence za
rum in žganje, posebno pa specialne sadne
likerje, odnosno ratafije iz svežega sadja.

Cenjeno občinstvo se opozarja na paviljon
„L“, oddelek 477, na tretjem
ljubljskem velesejmu.

„SLOGRAD“

Slovenska gradbena in industrijska d. d.

— LJUBLJANA. —

Telefon interurban šte. 180.

Brzjavljavi: SLOGRAD.

Tehnična pisarna: Ljubljana 7.

Frankopanska cesta šte. 151.

Izvršuje: Stanovanske hiše, trgovska poslopja, moderne industrijske zgradbe, betonske in železobetonske konstrukcije, vsakovrstne naprave na podlagi 25 letnih izkušenj.

Specijaliteta: železobetonske cevi za vodne naprave in vodovode.

Zastopa patent dr. inž. Empergerja za izvrševanje konstrukcij iz armiranega betona z lito-železnimi vložki za visoke tlačne napetosti kakor priskladiščih, „silo“-mostovih in podobno.

Izdeluje vsakovrstne tehnične projektne statične proračune.

4681

Zveza kulturnih društev

Naše prosvetno delo

V jugoslovanskem narodu imamo Slovence to prednost, da je pri nas kultura prodira globlje v širše plasti naroda kakor drugod. To se vidi že po razširjenosti časopisja in drugega čitila. Sedaj v novih razmerah je treba še več splošnega znanja. Drobno delo napredne kulturne akcije v Sloveniji je zelo razsežno in nikakor ni umestno, da smo v tem oziru pesimisti.

Na tisoče naprednih kulturnih delavcev dela na prosvetnem polju v Sloveniji. Vedno večje so dimenzije njihove akcije. Kar je bilo zamujeno v treh desetletjih, ko je bila vsa akcija naprednjakov omejena na časopisno polemiko in na par spopadov ob volitvah, to moramo kmalu dohiteti. Uspešno in vztrajno kulturno delo v posameznih krajih pa je zajamčeno le takrat, ako dobi dostojno zavetje pod lastno streho. Zato je neizmerne važnosti akcija „Društva za zgradbo društvenih domov“ in sličnih številnih lokalnih odborov in društev.

Vse naše kulturno delo pa moramo medsebojno spopolniti in zvezati v tesni organizaciji. Posamezna društva opravljajo mnogo dela zelo neekonomsko, ki bi ga mogla skupna centrala izvršiti mnogo ceneje in brez potrate truda in časa (priprave za gledališke prireditve, pevске potrebščine itd.). Smotrena predavateljska akcija pa se dá v velikem voditi sploh le iz centrale.

Naše novinstvo je močan činitelj v kulturni akciji. Treba mu je le še več razširjenja, a tudi večje specializacije za razne sloje. Treba nam je še novih organizacij za razširjenje naše knjige v najširše plasti naroda. V tem oziru je krepko na delu zlasti Tiskovna zadruga v Ljubljani.

Moči in gradiva je v izobilju. Ljudstvo je silno sprejemljivo. Organizacijske oblike so dane. Zda je treba le, da se moči osredotočijo, in žetev bo neizmerna.

Našim društvom in naprednemu občinstvu

Zveza kulturnih društev v Ljubljani se je ustanovila takoj po prevratu. Brez hrupa in brez strasti je nastopila natančno začrtano pot. Ni se vsiljevala v javnost, ni delala bombastičnih reklam, ni iskala ne hvale ne časti: tiho in mirno je bilo njeno delo. Nihče je ni napadal, ker tudi ni dala povoda k temu, dobro vedoč, da ni njena naloga podirati in rušiti to, kar je dobrega, temveč popravljati že zgrajeno in zidati nanovo.

Med vojno je življenje in delo v naprednih društvih zaradi odsotnosti glavnih društvenih funkcionarjev takorekoč prenehalo. Med ljudstvom so se razpasle strasti, stremenje po lahkem zaslužku, adonem življenju in uživanju — in kot posledica tega se je pojavila strašna apatičnost do dela. Zveza si je nadela nalogo temu energično odopmoči. Odlučila se je, storiti vse, da se življenje v naših naprednih društvih zopet počne in da se po potrebi ustanovijo nova in združijo v mogočno celoto, da jim bo delo v bratskem sporazumu in medsebojnem podpiranju lažje. Zdelo se ji je, da so posamezna društva zase slabotni studenčki brez prave moči. Te studenčke je treba združiti v veliko reko, ki ima dovolj električne sile v sebi.

Pot je bila težavna in počasi je šlo naprej, a danes že lahko rečemo, da delo ni bilo zastojno. Organizacija je v glavnem dovršena, izpopolnjevala pa se bo še vedno; delo je započeto in bo teklo samo od sebe naprej; sodelovanje v centrali in medsebojno podpiranje društev je bilo v zadnjem času živahno, za naprej pa bo, upamo, še živahnejše.

Pozivljamo vsa društva, ki so bila že do sedaj v stalnem stiku s centralo, da nam ostanejo zvesta in da delo za dobro stvar po možnosti še ojačajo; tista, ki so iz kateregakoli vzroka stala do sedaj bolj ob strani, vabimo, da pogumno stopijo v naše kolo, in ostalim naprednim društvom, ki še niso javila pristopa k ZKD, kličemo, naj prej ko mogoče postanejo njeni redni, oziroma ustanovni člani. Vsa, prav vsa nepolitična napredna društva po mestih in na deželi bi morala biti včlanjena v naši Zvezi; to bi jim samo koristilo. ZKD, ki je zgradila svoje delo na naprednem, nacionalnem jugoslovanskem programu v ljubezni do naroda in države, jim bo vsestransko nudila svojo pomoč. Ako želijo predavati iz te ali one stroke, ako potrebujejo predavateljev: Zveza jim je na razpolago. Ako potrebujejo primerne igre za svoje odre: Zveza jim bo prikočila na pomoč. Iz bogatega arhiva, ki se še vedno izpopolnjuje, bo gotovo lahko zadostila njihovim željam. Samo v zadnjih dveh letih je bilo izposojenih okoli 50 različnih iger v 271 slučajih.

Proti koncu pozivljamo vse naprednjake, katerih srca so gotovo prav tako polna resnične ljubezni do domovine kakor naša, ki želijo našemu dobremu, a premalo, oziroma napačno poučenemu narodu, pravega napredka in sreče, naj nas podpirajo v našem delu in stremljenju. Njihova naloga naj bi bila, poskrbeti za to, da bodo napredna društva iz vseh krajev Slovenije aktivni člani ZKD.

Za odbor „Zveze kulturnih društev“ v Ljubljani:

Ravn. Anton Jug, prof. Rado Pavlič, t.č. predsed. ZKD. t.č. tajnik ZKD.

Članstvo. Ustanovni član Zveze kulturnih društev postane lahko društvo ali posameznik, ki je plačal ustanovnino v znesku 50 Din. **Redni člani** morejo biti samo društva in plačujejo letno 10 Din. **Podporni član** je tisti, ki je plačal 2 Din 50 par za eno leto.

Od posameznikov so se do sedaj prijavili kot ustanovni člani sledeči gosp.: Anton Carli, notar v Žužemberku (7. VI. 1922.); Franc Dolenc, trgovec v Škofji Loki (7. VI. 1922.); Rudolf Zierler, trgovec v Škofji Loki (7. VI. 1922.); I. Oswald, restavratorec na Jesenicah (7. VI. 1922.); in dr. Jos. Krevcl, notar v Litiji (13. I. 1923.).

Iz pravil Z. K. D.

Namen društva je:

- § 2. Jačiti Slovence z izobrazbo duševno in gospodarsko.
- § 3. biti središče kulturnih društev ter jih podpirati gmotno in duševno

Sredstva.

§ 4. Društvo dosega svoj namen s sledečimi sredstvi:

- a) s snovanjem čitalnic, bralnih in izobraževalnih društev sploh;
- b) s centralno knjižnico, ki naj na podlagi enotnega kataloga vseh „Zvez“ pripadajočih knjižnic organizuje izposojevanje in menjavo knjig, eventualno celih knjižnic;
- c) s tem, da posreduje za svoje člane pri nakupovanju knjig, časopisov, knjižničnega, čitalniškega in drugega inventarja, in da vse te predmete izdaja, oziroma zalaga;
- d) s tem, da ustanovi in vodi arhiv gledaliških iger in pomaga svojim članom pri prirejanju gledaliških predstav s preskrbovanjem igralskih moči, režiserjev, s posredovanjem glede gledališkega inventarja (igralskih oblik, kulis itd.);
- e) s predavanji in razgovori o vseh strokah človeškega znanja z javnimi in

društvenimi shodi, poučnimi izleti, slavnostmi, razstavami, analifabetičnimi in drugimi poučnimi tečaji, poticijami;

- f) s izdajanjem in širjenjem časopisov, okrožnic in drugih publikacij;
- g) s tem, da vpliva na korporacije in na javnost sploh, da podpira ljudsko-izobraževalna stremljenja;
- h) s petjem, glasbo, predstavami in zabavami sploh, s društvenimi znaki;
- i) s tem, da nadzira „Zvez“ pripadajoča društva pri njih poslovanju;
- j) s tem, da ustanavlja nova slovenska izobraževalna društva, osobito v kulturno najbolj zapuščenih krajih;
- k) s tem, da uporablja vsa zakonito dovoljena sredstva v dosegu društvenega namena;

l) s tem, da pomaga postavljati društvene in telovadne domove.

§ 5. Društvena gmotna sredstva so:

- 1.) ustanovnina,
- 2.) članarina,
- 3.) prostovoljni prispevki,
- 4.) prispevki za uporabo „Zvezinega“ inventarja,
- 5.) prebitki „Zvezinih“ prireditev.

Visokost članarine in način uplačevanja določa občini zbor.

Člani zveze kulturnih društev

U pomeni, da je društvo ustanovni član ZKD.

R pomeni, da je društvo redni član ZKD.

Prvi datum znači dan pristopa k ZKD, datum v oklepaju pove, kdaj je društvo plačalo članarino, oziroma ustanovnino. (P) pomeni, da društvo še ni plačalo članarine.

* pomeni, da je sodelovanje društva z ZKD živahno.

** pomeni, da je sodelovanje društva z ZKD zelo živahno.

+ znači, da je bilo društvo šele pred kratkim ustanovljeno, zato še ni moglo sodelovati.

A. PROSVETNI ODSEKI SOKOLSKIH DRUŠTEV:

- 1. Braslovče. * U 12. IV. 1922. (P).
- 2. Celje. * U 12. IV. 1922. (P).
- 3. Dol pri Hrastniku. 18. I. 1921. (P).
- 4. Gornji grad. * R 18. I. 1921. (1. 6. 1922.).
- 5. Hrastnik. * 18. I. 1921. (P).
- 6. Konjice. * R 18. I. 1921. (5. 5. 1922.).
- 7. Laško. 18. I. 1921. (P).
- 8. Medija-Lake. 18. I. 1921. (P).
- 9. Mozirje. U 18. I. 1921. (22. 6. 1922.).
- 10. Opločnica. 18. I. 1921. (P).
- 11. Petrovče. + 22. VIII. 1923. (P).
- 12. Polzela. * U 18. I. 1921. (30. VIII. 1923.).
- 13. Rače. 18. I. 1921. (P).
- 14. Rogaska Slatina. * 18. I. 1921. (P).
- 15. Slov. Gradec. 18. I. 1921. (P).
- 16. Šmarje pri Jelšah. 18. I. 1921. (P).
- 17. Šoštanj. * U 18. I. 1921. (18. XII. 1922.).
- 18. St. Jurij ob južni žel. 18. I. 1921. (P).
- 19. St. Pavel pri Preboldu. + 22. VIII. 1923. (P).
- 20. Trbovlje. ** U 18. I. 1921. (13. VI. 1922.).
- 21. Velenje. 18. I. 1921. (P).
- 22. Vojniki. ** R 18. I. 1921. (3. V. 1922. in 12. V. 1923.).
- 23. Vransko. 18. I. 1921. (P).
- 24. Zagorje. ** R 18. I. 1921. (15. V. 1922.).
- 25. Zalec. 18. I. 1921. (P).
- 26. Boh. Bistrica. + 22. VIII. 1923. (P).
- 27. Bled. 18. I. 1921. (P).
- 28. Gorenja vas - Poljane. ** R 26. IV. 1922.).

bornikov: 19 čistokrvnih kemalistov, 3 Judje, 3 Grki, 8 Bugarske in — v besedi in dejanju — 9 Srbov. Kaj to pomeni? Skoro bi se zasmejali in dejali: „Nič me ne briga...“

Kako je „zmagala“ ta „zvanična radikalna“ lista? Lista stranke, ki danes sedi na najvišjem mestu v državi in ki se naziva „državotvorna“? Evo vam, gospod urednik, volilni rezultat z nekaterih onstran Vardarja v turški črti ležečih voliš: Židovska šola, „radikali“ 303, demokrati 72, Panta Jovanović 6; Šola Vuka Karadžića: „radikali“ 362, demokrati 128, Panta 12; Šola Jovana Skerlića: „radikali“ 312, demokrati 120, Panta 8; Irfan: „radikali“ 314, demokrati 122, Panta 30; Prosvetni dom (Zalostna mu majka, temu prosvetnemu domu): „radikali“ 267, demokrati 136, Jovanović 25.

Ako prednje številke vprimerite z ostalimi glasčimi mesti in s končnimi vsotami: turko-radikali 2649, demokrati 1909, disidenti okrog 270 glasov, vam računice, kdo je zmagal in kako, gotovo ne bo težka!

Moje Janko nije s pestjo po mizi in govori venomer: „Jutri, Jozo, ti kupim čalmo, sebi pa zada razparane šaljare!“ Da bova uživala ti in jaz... In kadar prideš po poslu na občno in vidiš Turčina, kako s fesom in turbanom na glavi sedi pod križem in kraljevo sliko, mu nikar ne pljuni v zobe zato, ker si ga prejšnji večer videl v gostilni razoglavega s počestno cipo na

* Turške ženake hlače

- 29. Jesenice. ** R 18. I. 1921. (24. V. 1922.).
- 30. Kranj. * R 18. I. 1921. (26. IV. 1922. XI. 1922.).
- 31. Korotki Bela - Javornik. * R 14. XI. 1922.
- 32. Medvode. 18. I. 1921. (P).
- 33. Mojstrana. ** R 18. I. 1921. (3. IV. 1922., 29. V. 1923.).
- 34. Radovljica. ** U 18. I. 1921. (19. XI. 1921.).
- 35. Strazišče pri Kranju. + 22. VIII. 1923. (P).
- 36. Škofja Loka. ** U 18. I. 1921. (15. V. 1922.).
- 37. Trbiž. 18. I. 1921. (P).
- 38. Železniki. ** U 18. I. 1921. (30. VI. 1922.).
- 39. Ziri. * U 18. I. 1921. (19. V. 1922.).
- 40. Brezovica. 18. I. 1921. (P).
- 41. Borovnica. 18. I. 1921. (P).
- 42. Brdo pri Lukovici. + 22. VIII. 1923. (P).
- 43. Dob pri Domžalah. + 22. VIII. 1923. (P).
- 44. Domžale. ** R 18. I. 1921. (4. VII. 1922.).
- 45. Ig - Studenec. ** R 18. I. 1921. (10. VI. 1922.).
- 46. Kamnik - Preserje. * 18. I. 1921. (P).
- 47. Ljubljana. 18. I. 1921. (P).
- 48. Mengeš. 18. I. 1921. (P).
- 49. Moravče. + 22. VIII. 1923. (P).
- 50. Notranje Gorice. 18. I. 1921. (P).
- 51. Radomlje. ** R 18. I. 1921. (14. IV. 1922.).
- 52. Šiška. 18. I. 1921. (P).
- 53. Vič. ** U 7. X. 1920. (1. V. 1922.).
- 54. Vrhnika. 18. I. 1921. (P).
- 55. Bloke. ** 18. I. 1921. (P).
- 56. Bloke. * 18. I. 1921. (P).
- 57. Dobropolje. + 22. VIII. 1923. (P).
- 58. Dolenja vas pri Ribnici. + 22. VIII. 1923. (P).
- 59. Jezica. 18. I. 1921. (P).
- 60. Kamnik. 18. I. 1921. (P).
- 61. Kočevje. * 18. I. 1921. (P).
- 62. Komenda. + 22. VIII. 1923. (P).
- 63. Litija - Smartno. ** R 18. I. 1921. (13. V. 1922.).
- 64. Ljubljana I. 18. I. 1921. (P).
- 65. Ljubljana II. 18. I. 1921. (P).
- 66. Logatec. * 22. VII. 1923. (P).
- 67. Loška dolina. * 18. I. 1921. (P).
- 68. Loški potok. 18. I. 1921. (P).
- 69. Moste. * U 18. I. 1921. (2. VI. 1922.).
- 70. Planina. + 22. VIII. 1923. (P).
- 71. Polje. 18. I. 1921. (P).
- 72. Ribnica. 18. I. 1921. (P).
- 73. Skarjuša. ** R 18. I. 1921. (16. I. 1923.).
- 74. Sodražica. ** R 18. I. 1921. (18. VII. 1922., 29. I. 1923.).
- 75. Štepanja vas. * U 18. I. 1921. (2. IX. 1922.).
- 76. St. Vid nad Ljubljano. 18. I. 1921. (P).
- 77. Vače pri Litiji. 18. I. 1921. (P).
- 78. Velike Lašče. * 18. I. 1921. (P).
- 79. Višnja gora. ** R 18. I. 1921. (28. XI. 1922.).
- 80. Črna. * R 1. XII. 1922. (1. XII. 1922.).
- 81. Dol. Lendava. + 22. VIII. 1923. (P).
- 82. Dravograd. + 22. VIII. 1923. (P).
- 83. Guštanj. 18. I. 1921. (P).
- 84. Hoče. 18. I. 1921. (P).
- 85. Jarenina. + 22. VIII. 1923. (P).
- 86. Križevci p. Ljutomeru. 18. I. 1921. (P).
- 87. Ljutomer. ** R 18. I. 1921. (10. VI. 1922.).
- 88. Marenberg. 18. I. 1921. (P).
- 89. Maribor. 18. I. 1921. (P).
- 90. Mežica. + 22. VIII. 1923. (P).
- 91. Murska Sobotna. 18. I. 1921. (P).
- 92. Muta. 18. I. 1921. (P).
- 93. Ormož. * U 18. I. 1921. (2. VI. 1922.).
- 94. Pragersko. + 22. VIII. 1923. (P).
- 95. Prevalje. + 22. VIII. 1923. (P).
- 96. Ptuj. * 18. I. 1921. (P).
- 97. Gornja Radgona. 18. I. 1921. (P).
- 98. Ruše. 18. I. 1921. (P).
- 99. Slovenska Bistrica. 18. I. 1921. (P).
- 100. Središče. * U 18. I. 1921. (8. XI. 1922.).
- 101. Studenci. 18. I. 1921. (P).
- 102. Sv. Jakob v Slov. gorici. 18. I. 1921. (P).
- 103. Sv. Lenart v Slov. gorici. 18. I. 1921. (P).
- 104. Sv. Marjeta na Dravskem polju. + 22. VIII. 1923. (P).
- 105. Sv. Lovrenc na Pohorju. + 22. VIII. 1923. (P).
- 106. Smarjeta nižje Ptuj. + 22. VIII. 1923. (P).
- 107. Tenz. + 22. VIII. 1923. (P).
- 108. Adlešiči. + 22. VIII. 1923. (P).
- 109. Bojanci. + 22. VIII. 1923. (P).
- 110. Črnomelj. * 18. I. 1921. (P).
- 111. Gorenja Straza. 18. I. 1921. (P).
- 112. Gradac. 18. I. 1921. (P).
- 113. Kostanjevica. * R 18. I. 1921. (3. VI. 1922.).
- 114. Metlika. 18. I. 1921. (P).
- 115. Mirna. * R 18. I. 1921. (7. V. 1923.).
- 116. Mirna peč. + 22. VIII. 1923. (P).
- 117. Mokronog. 18. I. 1921. (P).
- 118. Novo mesto. * U 18. I. 1921. (3. V. 1922.).
- 119. Ruperč vrh. 18. I. 1921. (P).
- 120. Semič. 18. I. 1921. (P).
- 121. Sv. Križ pri Kostanjevici. 18. I. 1921. (P).
- 122. St. Janž. * R 18. I. 1921. (10. VIII. 1923.).
- 123. St. Jernej. * 22. VIII. 1923. (P).
- 124. St. Rupert. 18. I. 1921. (P).
- 125. St. Vid - Stična. 18. I. 1921. (P).
- 126. Toplice. * 18. I. 1921. (P).
- 127. Trebnje. * U 18. I. 1921. (17. VII. 1923.).
- 128. Vinica. 18. I. 1921. (P).
- 129. Žužemberk. ** R 18. I. 1921. (4. VI. 1922., 20. II. 1923.).
- 130. Bizeljsko. 18. I. 1921. (P).
- 131. Boštanj ob Savi. ** R 18. I. 1921. (21. IX. 1922., 15. VI. 1923.).
- 132. Brežice. 18. I. 1921. (P).
- 133. Buča pri Mokronogu. + 22. VIII. 1923. (P).
- 134. Cerklje na Dolenjskem. + 22. VIII. 1923. (P).
- 135. Krška vas. + 22. VIII. 1923. (P).
- 136. Krško. * R 18. I. 1921. (13. II. 1923.).
- 137. Rajhenburg. 18. I. 1921. (P).
- 138. Raka. * 22. VIII. 1923. (P).
- 139. Sevnica. * R 18. I. 1921. (30. I. 1923.).

B. UČITELJSKA DRUŠTVA ZA SOLSKE OKRAJE:

- 140. Brežice. 17. II. 1921. (P).
- 141. Celje. 17. II. 1921. (P).
- 142. Cerknica-Loč. 17. II. 1921. (P).
- 143. Črnomelj. 17. II. 1921. (P).
- 144. Gornji grad. ** R 17. II. 1921. (3. VI. 1922.).
- 145. Kamnik. 17. II. 1921. (P).
- 146. Kočevje. 17. II. 1921. (P).
- 147. Konjice. 17. II. 1921. (P).
- 148. Kranj. 17. II. 1921. (P).
- 149. Kozje. * U 17. II. 1921. (16. V. 1922.).
- 150. Krško. 17. II. 1921. (P).
- 151. Laško. 17. II. 1921. (P).
- 152. Sv. Lenart. 17. II. 1921. (P).
- 153. Litija. 17. II. 1921. (P).
- 154. Ljubljana. 17. II. 1921. (P).
- 155. Ljubljanska okolica. 17. II. 1923. (P).
- 156. Ljutomer. 17. II. 1921. (P).
- 157. Marenberg. 17. II. 1921. (P).
- 158. Maribor in okolica. ** R 17. II. 1921. (11. IV. 1922.).
- 159. Maribor, šolski okraj. * U 17. II. 1921. (26. IV. 1922.).
- 160. Mežiška dolina. 17. II. 1921. (P).
- 161. Novo mesto. * 17. II. 1921. (P).
- 162. Ormož. * U 17. II. 1921. (26. IV. 1922.).
- 163. Prekmurje. * 17. II. 1921. (P).
- 164. Ptuj. * U 17. II. 1921. (20. VI. 1922.).
- 165. Radovljica. 17. II. 1921. (P).
- 166. Savinjska dolina. 17. II. 1921. (P).
- 167. Slovenska Bistrica. 17. II. 1921. (P).
- 168. Slovenjgradec. * 17. II. 1921. (P).
- 169. Šmarje-Rogatec. 17. II. 1921. (P).
- 170. Šoštanj. ** R 17. II. 1921. (28. VI. 1922.).
- 171. Društvo slovenskih učiteljev. * 5. IV. 1921. (P).

Pismo iz Skoplja.

(Vsed preobilice gradiva v zadnjih dneh se nam je dopis zakasnil. Zaradi zanimive vsebine ga objavljamo sedaj vseeno, čeprav je malo post festum.)

Koncem avgusta 1923.

Gospod urednik!

Ena najlepših novel srbskega pisatelja Lazarja K. Lazarevića se končuje s sledečimi vrstami:

„Janko je takrat preklel vse ljubavne in zaljubljene avanture. Vsakogar, klor mu je le omenil kaj podobnega, je odpravil z besedami: „Svabske neumnosti!“ Ali vendar ne mine leto, pa da Janko ne zareže kake poštene. Lepega dne se je na primer slikal v živopisni črnogorski narodni nošnji. Sedaj čujem, da je postal prostozidar. Pred kratkim sem potoval čez Mišar. Kočički mi je pripovedoval, kako je laži vozil tod po tej isti cesti popotnika, ki mu je na mestu, kjer stoji kriz, postavil v spomin podlim srbski postav, ukani, naj postoji. Stopil je do znamenja, smel klubuk, pokleknil in poljubil najprej razpelo in potem svetlo pred njim. Nato se je zopet popel na kola in nadaljevala sva pot. Vrag vedi, kaj mu je bilo...“

„Kakšen je bil ta tvoj popotnik, brate? Kako je izgledal, za božjo voljo?“ Na las natančno mi je opisal mojega Janka.

Nocoj sedi z menoj za mizo najin Janko, gospod urednik! Pobit in ves zamišljen. Glavo je stisnil v skrbne pesti in od časa do časa obupno zakloče.

Kaj mu je?

Poslušajte, gospod urednik!

Okrog osmih zvečer sva dobila poročila - volišča. Kako se je končalo? Uganili ste. Še preden sem vam povedal. V prilogi pošiljam kandidatsko listo „Zmagonosne“ združene džemijstko-radikalne stranke Propadel je Panta Jovanović, radikalni disident, propadel Tihomir Mirković, demokrat. Zmagali so v drugič v toku petih mesecev — Turci. Že zainjič sem vam rekel, da srbske volilne kampanje Džemijet stož ob strani, gleda, čaka, računa in — vidi, vidi...“

Nisem se vara! Džemijet so se eni in drugi, demokrati in radikalci, klali in mrovarili med seboj, so se oni smejali, pripravljali bojo in čakali. Čakali in dočakali. Radikali, vlasti in gospodstva za vsako ceno željni, so na koncu koncev prišli in jih na kolena zaprosili za pomoč proti „razornim elementom“ svoje lastne krvi. Sporazumeli so se in še kako! In so „zmagali“ in „zagospodarili“ Tako-le! Predsednik občinski — Kucovlah (Cincarin). Prvi svetovalec — Turčin! Drugi — Cincarin! Tretji — Turčin! Četrty — Bugarski! Ali veste, gospod urednik, kaj so to, Bugarski? Ne veste? Pridite k nam na jug in hitro boste izvedeli! Peti svetovalec — Turčin! Šesti, šele šest je — Srbini! Odborniki? Pozrite listol izmed 42

svoji desni strani ob čaši vina in porcijonu svinjske pečenke... Samo hrbet vpogni, pes džauraki, pa roko na čelo in grudi: „Mašallah — Mašallah — — jasn gospodine! Mnogo ti godina, aga! Mašallah...“

Iz Kosovske Mitrovice sem ravno prejel sledeče vesti:

„Volilni listi dve, krščanska in turška. Izid še neznani. Ali Turki v zvezi z bolgarskimi komitami pred očmi vojske in žandarmerije napadli kristjane. Trije Srbi mrtvi, štirje težko ranjeni!“

Za tem:

„V četrtek na 44 km med Kosovsko Mitrovico in Peško pri selu Svinjare kačaki napadli poštni avtomobil. Oropli vse potnike do gole kože in odnesli dva in pol milijona državnega novca. Potere oročiške in vojaške so se z zasledovanjem razbojnikov vrnile brez uspeha.“

Jankov komentar:

„Ej zemljica moja sladka! Tako-le ga mi peglamo...“

Kakšne bodo prijateljeve opombe, kadar izveva za rezultate volitev iz drugih krajev? ... si mislim in lahko se jih veselim! Že v naprej, gospod urednik!

Rabljenović, bogat kumadijski seljak (Muzafer B. Abazaga), Vida, njegova žena (Zecir I. Afuzbeg), Marko, njihov sin, rezervni kapetan (Hajri Ibrahimbeg), Radisao, njihov drugi sin, podporučnik (Remzi A. Vrzino), Miroslava, njihova hči (Irfan H. Majune), Petar, učitelj, četniški vojvoda (Irfan P. Pustinja) itd.

Ko sem jih gledal, te male Turčine, sem se čudil, čudil, čudil. In sem se nenehoma izpraševal: Ali je mogoče? Ali je mogoče?

Mali Irfan Pustinja, sin večkratnega milijonarja iz Debra, ki pred 2 letoma ni umel besedice srbski, je zaresni oči in z zvenečim glasom v ulogi srbskega komitskega vojvode tolažil in bodril

C. AKADEMICA IN DIJASKA DRUŠTVA:

172. Jugoslov. napredno akademsko društvo «Jadrani» v Ljubljani. ** R 10. I. 1921. (15. II. 1922.)
173. Klub naprednih slovenskih akademikov v Celju. 29. VII. 1922. (?)
174. Klub trgovskih akademikov v Ljubljani. ** U 20. IX. 1922. (12. I. 1923.)
175. Jugoslovanska akademsko društvo «Triglavi», podružnica Ljubljana. ** R 10. XI. 1922. (10. II. 1923.)
176. Mestna dijaška organizacija «Preporod». * 29. I. 1921. (?)

D. BRALNO DRUŠTVA:

177. Bralno in pevsko društvo «Ratitovec» v Seletih nad Škofjo Loko. * 8. XI. 1920. (?)
178. Bralno društvo v Trebnjem. ** R 12. II. 1921. (7. VI. 1922.)
179. Bralno društvo v Mokronogu. ** R 19. II. 1921. (7. VI. 1922.)
180. Slovensko bralno društvo v Železnikih. 20. II. 1921. (?)
181. Bralno in izobraževalno društvo Sretnice, p. Ivanjke. ** U 29. III. 1921. (1. II. 1923.)
182. Bralno društvo Bled. * R 19. XI. 1921. (10. V. 1922.)
183. Kmetijsko bralno društvo v Poljanah. * U 30. XII. 1921. (15. V. 1922.)
184. Bralno društvo Gorenji Logatec. * R 11. IV. 1922. (18. IV. 1922., 11. I. 1923.)
185. Kmečko bralno društvo Ruše. ** U 19. IV. 1922. (4. VII. 1922.)

E. NARODNE ČITALNICE:

186. Narodna čitalnica v Ormožju. * 10. II. 1921. (?)
187. Narodna čitalnica v Škofji Loki. * R 15. II. 1921. (22. VII. 1922.)
188. Narodna čitalnica v Ribnici. * U 19. II. 1921. (27. VI. 1922.)
189. Narodna čitalnica v Novem mestu. * R 22. II. 1921. (8. V. 1923.)
190. Narodna čitalnica v Gorenji vasi nad Škofjo Loko. * 22. II. 1921. (?)
191. Dramatični odtok narodne čitalnice v Kranju. ** U 20. 12. 1921. (19. V. 1922.)
192. Dramatični odtok narodne čitalnice v Brežicah. * R 30. III. 1922. (12. IV. 1922.)
193. Dramatični odtok narodne čitalnice v Dolnji Lendavi. ** R 13. V. 1922. (10. V. 1922.)
194. Narodna čitalnica v Slovenjgradcu. * 18. X. 1922. (?)
195. Narodna čitalnica v Slovenski Bistrici. * 20. X. 1922. (?)
196. Narodna čitalnica v Hodečih. * U 25. II. 1923. (25. II. 1923.)
197. Narodna čitalnica v Metliki. ** U 11. IV. 1923. (14. V. 1923.)
198. Narodna čitalnica v Zalogu. * R 11. IV. 1923. (11. IV. 1923.)
199. Narodna čitalnica pri Sv. Trojici. * R 16. IV. 1923. (10. VIII. 1923.)

F. LJUDSKE KNJIŽNICE:

200. Bezenškova ljudska knjižnica v Frankolovu. ** U 14. VII. 1922. (14. VII. 1922.)
201. Kocenova knjižnica na Ponikvi. ** U 16. I. 1922. (16. I. 1922.)
202. Knjižnica krajevne organizacije JDS v Spodnji Šiški. * U 22. I. 1921. (24. X. 1922.)
203. Knjižnica političnega in gospodarskega društva za kolodvorski okraj. ** U 22. I. 1921. (9. V. 1922.)
204. Šentjakobska knjižnica v Ljubljani. * U 17. VI. 1922. (17. VI. 1922.)
205. Knjižnica državne narodne šole Melinci. * R 20. XI. 1922. (?)
206. Knjižnica političnega in gospodarskega društva za dvorski okraj. * R 27. I. 1921. (7. II. 1921.)

bovnikl ne vzgajajo krščansko deo tako kot vzgaja tebe tvoj preprosti seljaški učitelj-mučnik, ki ni niti «pameten» niti «učen», ki pa dobro in predbro ve, kje in kaj mu je domovina!

Gospod urednik!

Zakaj Vaši pastirji ne pripeljejo svoje ovčice in junčke k nam v te naše kraje? Zakaj ne obiščejo Vaši malčki naših malčkov? Kako bi jih vsprejeli? Povedo Vam to, ako jih pobarate, gg. flešič in Pavel Kozina s svojim pevskim kvartetom, ki so bili pred letom in pol naši gosti. Da je daleč od Vas do nas, se izgovarjate in se izgovarjajo? Pa pota težka? Naučili jih bomo, da so pota lahka in nekamenita, kadar duša dušo išče, kakor arce išče srce!

Med predstavo samo se je dogodil neljub slučaj.

Gostilničarjevi svirači — Dunajčani — so med tretjo in četrto sliko — ali z namenom, da izzivajo ali morda po naročilu kakega dobrega «Jugoslavana», se ni moglo ugotoviti, ker «ni bilo časa» — vsekali tisto nemško: «Wien... du wirst die Stadt meiner Träume sein...» Ohladili smo jim njihove «sanje» kar na hitro! Kako? To naj ostane skrivnost! Samo mala skrivnost! Ako se incident pri kakih prilikih ponovi še vdrugič, gospod urednik, Vam go razodenem prihodnji! Ali prepričan sem, da se jim pregrešna želja za provociranjem ne porodi v Skoplju nikoli več!

Mnogo bi Vam imel še povedati, gospod urednik! Zelo mnogo! Naj ostane za prihodnji!

Srčno, srčno pozdravljeni!

Joža.

207. Knjižnica ljudske šole v Ljpi pri Belineth. * R 10. XI. 1922. (10. XI. 1922.)
208. Knjižnica političnega in gospodarskega društva za Krakovo in Trnovo. 27. I. 1921. (?)
209. Knjižnica političnega in gospodarskega društva za vodnataki okraj. 21. I. 1921. (?)
210. Knjižnica ZKD v Dolnji Bistrici. * 13. I. 1921. (?)
211. Knjižnica ZKD v Senovem pri Rajhenburgu. * 29. X. 1921. (?)
212. Knjižnica ZKD v Hotli. * 15. IV. 1921. (?)
213. Dramatični odtok in ljudska knjižnica v Kranjski gorli. * 29. XI. 1921. (?)
214. Javna ljudska knjižnica za Sv. Stefan in okolice. * 11. IX. 1922. (?)

G. PODRUŽNICE JUGOSLOVANSKE MATICE:

215. Dramatični odtok Jugoslovanske Matice v Podnartu. * R 12. VIII. 1923. (12. VIII. 1923.)
216. Podružnica Jugoslovanske Matice v Mariboru. * R 21. VII. 1923. (21. VII. 1923.)
217. Podružnica Jugoslovanske Matice v Trebnjem. * R 24. X. 1922. (30. X. 1922.)
218. Jugoslovanska Matice v Ljubljani. * 23. XII. 1922. (?)

H. PEVSKA DRUŠTVA:

219. Pevsko društvo Globoko. * R 2. I. 1923. (2. I. 1923.)
220. Pevsko društvo Moravče. * R 20. XII. 1922. (20. XII. 1922.)
221. «Sava», pevsko in delavsko društvo na Jesenicah. ** U 8. IV. 1922. (8. IV. 1922.)
222. Pevsko društvo «Zarja» v Tacnu pod Šmarno goro. ** U 4. IV. 1923. (4. IV. 1923.)

I. DRUGA DRUŠTVA:

223. Ljudsko izobraževalno društvo «Akademija». 11. I. 1921. (?)
224. Izobraževalno društvo v Lajteršpergu. * R 27. I. 1923. (27. I. 1923.)
225. Narodno kulturno društvo Mala Nedelja. * R 23. IV. 1923. (23. IV. 1923.)
226. Dramatično društvo Griže. * R 8. III. 1922. (18. III. 1922.)
227. Dramatično društvo Ptuj. * U 19. I. 1923. (19. I. 1923.)
228. Dramatični odtok gospodarskega in naprednega društva za šentjakobski okraj. * 4. II. 1921. (?)
229. Gledališče v Celju. * R 8. III. 1923. (8. III. 1923.)
230. Splošno žensko društvo v Celju. * R 30. IX. 1921. (?)
231. Kolo jugoslovanskih sester Prevalje. * R 18. XII. 1922. (18. XII. 1922.)
232. Vzgojevalno in izobraževalno društvo «Domovina». * U 19. III. 1921. (23. X. 1922.)
233. Ciril-Metodova podružnica Grobelno. * U 14. XII. 1922. (14. XII. 1922.)
234. Društvo rudniških nameščencev v Trbovljah. ** R 4. XI. 1922. (13. I. 1923.)
235. Društvo za zgradbo sokolskega doma v Smartnem pri Litiji. ** U 1. III. 1923. (1. III. 1923.)
236. Gasilno društvo Bled. * R 28. XII. 1922. (28. XII. 1922.)
237. Gasilno društvo Bevk. * 7. IV. 1923. (?)
238. Slovensko društvo «Svitanje» v Celju. * R 25. V. 1923. (?)
239. «Unija», delavska strokovna organizacija. * U 14. XII. 1922. (14. XII. 1922.)
240. Dramatični odtok krajeve organizacije JDS na Rakeku. * 9. VIII. 1923. (?)

Igre za podeželske odre

(Z * zaznamovane igre je kupila ZKD od J. Spicarja s vsem avtorskimi pravicami.)

Ker v Zvezi včlanjena društva večkrat povprašujejo, katere igre ima ZKD, za svoja društva na razpolago, in da bodo dramatični odtoki laže sestavili repertoar za bodočo zimsko sezono, javljamo, da imamo za sedaj sledeče igre, s katerimi včlanjenim društvom lahko postrežemo:

1. Pogumni Tonček. * Pravičica v 5 dejanjih, Jakob Spicar. (Mladinska igra, 12 oseb, večinoma otroci, vile, vilinska bitja, beli kralji, zeleni mož, povodni mož.)
2. Patrioti. * Komedija v 3 dejanjih, Jakob Spicar. (17 oseb, igra je pisana za dialekt; satira na ljudi, ki hočejo veljati kot patrioti.)

3. K Luch. * Simbolična igra v 4 slikah, Jakob Spicar. (13 oseb, narod, deca, primerna za sokolske odre, simbolična slika poslanstva sokolske misli.)
4. Težke ribe. Veseloliga v 3 dejanjih, Mihael Balutski-Josip Debevc. (9 oseb, lahka scenerija.)
5. Hlapci. Drama v 5 dejanjih, Ivan Cankar. (19 oseb, kmetje, kmetice, delavci, težja igra.)
6. Na poljan. * Romantični igrokaz v 3 dejanjih, Jakob Spicar. (10 oseb, gostje.)
7. Pri belem konjčku. Šaloliga v 3 dejanjih, Blumenthal in Kadelburg-Josip Mazl. (15 oseb.)
8. Čez leto dni. Burka v 3 dejanjih, Blumenthal in Kadelburg. (16 oseb, nadaljevanje prejšnje igre.)
9. Španska muha. Burka v 3 dejanjih. (12 oseb.)
10. Simona. Igrokaz v 5 dejanjih, Catul de Neon-S.S. (9 oseb, 3 služabniki.)
11. Nebesa na zemlji. Veseloliga v 3 dejanjih, Julij Horst-Hinko Nučič. (11 oseb.)
12. Sladkosti rodbinskega življenja. Veseloliga v 3 dejanjih, Maurice Hememyn-A.E. (8 oseb, godi se v Parizu.)
13. Miklova Zala. * Narodna igra v 4 dejanjih, Jakob Spicar. (21 oseb, lepa igra, lahka scenerija; dramatizacija dr. Sketove povesti.)
14. Nepošteni. Drama v 3 dejanjih, Gerolamo Rovatta-Ped. Gradišnik. (10 oseb.)
15. Protekcijska. Veseloliga v 5 dejanjih, Branišlav Nučič. (14 oseb.)
16. Pri Hrastovih. Drama v 3 dejanjih, Fr. Ka. Meško. (8 oseb.)
17. Ulica št. 15. Burka v 4 oddelkih, češki spisal Šamberg-Doksov. (15 oseb.)
18. Snegulčica in škratje. Pravljica v 9 slikah. (7 oseb, 7 škratov, dvorjani, dvorjanke, angeli.)
19. Pot v pekel. Šaloliga v 3 dejanjih, nemško N. N.-J. Potočnik. (14 oseb; igra je bolj mestna, težja, scenerija precej komplicirana.)
20. Velika repatica. Burka v treh dejanjih, Fran in M. Govekar. (12 oseb, dejanje se vrši v Zapotoku v začetku 20. stoletja.)
21. Dolški župnik. Ljudska igra s petjem v 4 dejanjih, Anzengruber-dr. Albin Češarek. (14 oseb, družice, godec.)
22. Ptičji kralj. Otroška igra s petjem v 2 slikah. (6 oseb, otroci, vojaki, služabniki, solarij, 3 ptice, dečki in dekle.)
23. Miklavžev večer. Otroška igra, dr. Ivan Lah. (3 osebe, 2 angela, Miklavžev spremljeval.)
24. Mladost. Ljubezenska drama v 3 dejanjih, Maks Halbe-A. Gradar. (6 oseb, v poljskem okraju zapadne Pruske.)
25. Vražja ženska. Drama v 5 dejanjih, Schönherr. (3 osebe, preprosta scenerija, 1 soba.)
26. Valenska svatba. Igrokaz v 4 dejanjih, L. Ganghofer-M. Broclner-dr. Albin Češarek. (17 oseb, kmetje, kmetice, cigani, gostje, vrši se v sedanjem času v Rumuniji, daljša igra, primerna za večje odre, težja scenerija.)
27. Don Pietro Caruso. Drama v 1 dejanju, Robert Bracco-Emil Kralj. (3 osebe, vrši se v Neapolju, čas: sedanost, igra kratka in lahka, ena navadna sobica.)
28. V dolini. Drama v 3 dejanjih, Don Angelo Gvina-R. Perušek. (12 oseb, preprosta scenerija, lahka igra.)
29. Deseti brat. Ljudska igra v 5 dejanjih, po Jos. Jurčiču Fran Govekar. (22 oseb, kmetje, lovci, gonjači.)
30. Golgota. Drama v 3 dejanjih, Sergjan Tucic. (15 oseb, samo ena ženska, lepa igra.)
31. Tat. Drama v 3 dejanjih. (7 oseb, 2 ženski, scenerija težja.)
32. Sokolci gredo. Šala s petjem v 1 dejanju, dr. Ivan Lah. (6 oseb, dve ženski, primerna za Silvestrovo.)
33. Knez Semberjski. Igra v 10 prizorih, Branišlav Nučič. (8 oseb, 2 mladi dečki, 2 dečka, 1 mladenič, kmetje, panduri, Turki.)
34. Legijonarji. Narodna igra v 4 dejanjih s petjem, Fran Govekar. (18 oseb, meščani, meščanke, otroci, akademiki, legijonarji, vojaki iz Napoleonovih časov.)
35. Dana Petrovičeva. Igrokaz v 3 dejanjih, Roda-Roda-Anton Danilo. (8 oseb, leto 1903. v Grabit v Slavoniji.)

36. Spaval, moja dextera! Drama v 3 dejanjih, P. Sjevny-Jakob Orčar. (7 oseb, po ruski romanci, godi se na posestvu Andreja Kostrinskega ob Volgi.)
37. Rokovnjači. Narodna igra s petjem v 5 dejanjih, Fran Govekar. (31 oseb, kmetje, rokovnjači, po Jurčič-Kersnikovem romanu, overto in glasbene točke Vik. Parma.)
38. Bucek v strahu. Burka v 1 dejanju, Rado Murnik. (5 oseb, kralj: Ljubljana, čas: sedanost.)
39. Mrak. Drama v 4 dejanjih, Petar Petrovič-M.S. (6 oseb.)
40. Zakonske zmešnjave. Burka v 4 dejanjih, V.V.-Ivan Cesar. (16 oseb, sedanost, v večjem mestu.)
41. Na razpotju. * Silvestrska fantazija v 1 dejanju, Jakob Spicar. (10 oseb, godi se na Silvestrov večer, satira na duševno delo.)
42. Ujedinjenje. * Mladinska igra v 4 slikah, Jakob Spicar. (12 oseb, ljudstvo, sužnji, vojaki, rabelj.)
43. Knjižničar. Veseloliga v 4 dejanjih, G. Pl. Moser-M. Malovrh. (17 oseb, prvo dejanje v Londonu, drugo, tretje in četrto v Marslandovem.)
44. Gospod senator. Veseloliga v 3 dejanjih, G. Kadelburg-Jesenko. (11 oseb, godi se v Hamburgu.)
45. Avtomobilist. Burka v 3 dejanjih, Kurt Kralitz-S. Fr. L.-L. (12 oseb, v Ljubljani, v sedanjem času.)
46. Ugrabljeni Sabince. Burka v 4 dejanjih, Fr. in P. Schönthan-E. Gangl. (11 oseb, majhno mesto, sedanost.)
47. Ubijač. Pariška narodna igra v 5 dejanjih, 9 slikah, U. Busnach-O. Gastineau. (34 oseb, delavci, perice, ljudstvo.)
48. Osveta. Zaloiga v 1 dejanju, Theodor Körner-Vek. Smolej. (3 osebe, scenerija preprosta.)
49. Charliejeva teta. Veseloliga v 3 dejanjih. (11 oseb, zelo lepa, ne pretežka, scenerija lahka.)
50. Osvobodenci. * Simbolična pripovedka v 4 delih, Jakob Spicar. (10 oseb, narod, v vezani besedi, slika osvobodjenega naroda.)
51. Maškarada. Igra v 3 dejanjih, francosko spisala Al. Bisson in Alb. Carre. (Daljša lepa igra, 9 oseb, sedanj čas, v mestecu Grasse v neki lekarni.)
52. Jesensko solnce. Veseloliga v 1 dej., H. Meilhack in L. Halevy-M. N. (4 osebe, sedanost, villa v Turški okolici.)
53. Dolorosa. * Jugoslovanske pripovedbe, II. del, v 4 dejanjih, 5 slikah, Jakob Spicar. (Nadaljevanje Damjanke, prvo leto Jugoslavije, velja pa tudi še sedaj; 12 oseb, sodniki, škratje, Pravica, Čas, Ojka itd.)
54. Izdajalec. * Igrokaz v 5 dejanjih, 7 slikah, Jakob Spicar po F.V. Steimenikov povesti. (Iz turških časov v 16. stoletju, 25 oseb, kmetje, vitezi, spremljeval.)
55. Električna ljubezen. Veseloliga v 1 dejanju, prevedel Vek. Smolej. (2 osebi, 1 soba, scenerija preprosta.)
56. Miklavžev dar. * Igrokaz v 2 dejanjih, Jakob Spicar. (6 oseb, Miklavž s spremljevalcem, prikazen, godi se med vojsko, revnim otrokom Miklavž nič ne prinese, zato pa se jim vrne oče iz vojske.)
57. Kapetanova ljubezen. Veseloliga v 1 dejanju, prevedel Vek. Smolej. (4 osebe, 1 soba, preprosta scenerija, sedanost.)
58. Valerija. Komedija v 2 dejanjih, A. Scribe in Meville-Vek. Smolej. (5 oseb, preprosta scenerija, zelo lepa igra.)
59. Razdor. * Tragedija slovenskega naroda na Koroškem v 4 dejanjih, Jakob Spicar. (18 oseb, kmetje, fante, pogrebci, tendenca: propadanje narodove sile zaradi importiranja klerikalizma na območje kraje.)
60. Ljubo doma. * Slika iz življenja v 5 dejanjih, Jakob Spicar. (22 oseb, orožniki, ljudstvo, študent, ki ga silijo v semenišče, gre v Ameriko sreče iskati, spozna tužno in se vrne.)
61. Damjanika. * Jugoslovanske pripovedbe, I. del, v 5 dejanjih, Jakob Spicar. (simbolična zgodovina našega naroda od davnih časov do preobrata, 16 oseb, družina, godci, oboroženci, glej št. 53.: Dolorosa.)

Igre, ki jih je ZKD. kupila od g. Jakoba Spicarja, senejo brezplačno igrati samo v Zvezi včlanjena društva, med tem ko nam morajo ostala društva plačati določene tatlje.

Iger za podeželske odre je om do sedaj od ZKD. izposojnih in od včlanjenih društev deloma prepisanih 271.

a) Določeno pristojbino so plačala, iger pa še niso vrnila sledeča društva: Sokol Rogaska Slatina (Sladkosti rodbinskega življenja XII/2, Pri belem konjčku VII/1, Čez leto dni VIII/1, že od 19. apr. 1922.); Čitalnica Gorenja vas (Pri belem konjčku VII/4, od 24. apr. 1922.); Čitalnica Slov. Bistrice (Protekcijska XV/4 od 2. nov. 1922. in Španska muha IX/3 od 21. nov. 1922.); Društvo rudniških nameščencev v Trbovljah (Pri belem konjčku VII/2, Čez leto dni VIII/2, Sladkosti rodbinskega življenja XII/3 od 3. nov. 1922.); Sokol Kočevje (Patrioti II/2, Miklavžev večer XXIII/2 od 18. nov. 1922.); Državna narodna šola v Melincih, Leo Cepuder (Miklavžev večer XXIII/6 od 20. nov. 1922.); Sokol Viš (Miklavžev večer XXIII/5 od 29. novemb. 1922.); Sokol Radovljica (Valenska svatba XXIV/3 od 4. dec. 1922. in Miklova Zala XXIII/2 od 22. dec. 1922.); Čitalnica Kranj (Snegulčica XVIII/1 od 9. dec. 1922., Sokolci gredo XXXII/1, Ptičji kralj XXII/1, Don Pietro Caruso XXVII/2, Vražja ženska XXV/2, Tat XXXI/1 od 27. jan. 1923., Sladkosti rodbinskega življenja XXII/2 in Spaval, moja deklca od 24. marca 1923.); Sokol Hrastnik (Sokolci gredo XXXII/2 od 22. dec. 1922.); Sokol Moistrana (Na Poljani VI/3 od 20. febr. 1923.); Sokol Višnja gora (Bucek v strahu XXXVIII/3 od 9. junija 1923.); mestno gledališče Celje (Dolski župnik XXI/4 od 8. marca 1923.); Sokol Trbovlje (Protekcijska XV/1 od 9. apr. 1923.).

b) Igre so vrnili, določeni pristojbini pa še niso plačala: Kmetijsko bralno društvo Ruše (mora še plačati dnarjev 1250); Mariborsko narodno gledališče (Din 1250 za igro Pogumni Tonček); Knjižnica JDS. v Sp. Šiški (Din 1250 za Veliko repatico); Sokol Jesenice (Din 1250 za Špansko muho); Sokol Središče (dnarjev 1250 za Miklavžev večer); Pevsko društvo Globoko (Din 25 za Don Pietro Caruso in Ulica št. 15); Sokol Bloke (Din 1250 za igro Dolški župnik); Izobraževalno društvo v Lajteršpergu (Tat XXXI/2 in Mladost XXI/2 od 7. februarja 1923.); Sokol Višnja gora (Din 3750 za igre Protekcijska, Vražja ženska in V dolini); Sokol Trebnje (Din 1250 za Sokolci gredo); Sokol Konjice (Din 1250 za Valensko svatbo); Sokol Šoštanj (Din 1250 za Vražjo žensko); Sokol Škofja Loka (Din 25 za Don Pietro Caruso in Knez Semberjski).

c) Iger niso vrnili, pa tudi določeni pristojbini niso plačala: Sokol Radomlje (Velika repatica XX/1 o 11. avg. 1922.); Sokol Črnome (Protekcijska XV/2, Sladkosti rodbinskega življenja XII/4, Simona X/4 od 9. sep. 1922.); Sokol Železniki (Pot v pekel XIX/3 in Ulica št. 15 XVIII/3 o 9. sept. 1922.); Sokol Trbovlje (Protekcijska od 10. okt. 1922.); Sokol Trebnje (Ptičji kralj XXII/1, Protekcijska XV/2 od 24. okt. 1922.); Sokol Ziri (Snegulčica XVIII/4, Ptičji kralj XXII/2 od 16. nov. 1922. in Tat XXXI/4, Snegulčica XVIII/2, Velika repatica XX/4, Čez leto dni VIII/3, Pot v pekel XIX/1, Golgot XXX/2 od 1. febr. 1923.); Sokol Ptu (Miklavžev večer XXIII/5 od 18. novembra 1922.); Sokol Gornji grad (Miklavžev večer XXIII/7 od 23. nov. 1922. Dramatični krožek dijašt Trbovlje (Preporod) (Mladost XXIV od 25. nov. 1922.); Sokol Jesenice (Miklavžev večer XXIII/4 od 4. decem. 1922.); Sokol Semič (Španska muha IX/1 od 9. dec. 1922.); Sokol Lo (Ptičji kralj XX/4 od 14. oktobra 1922.); Sokol Šiška (Velika repatica XX/3 Sokol Višnja gora (Golgota XXX od 1. marca 1923.); Sokol Veliki Lašče (Nebesa na zemlji XI/3, Velika repatica XX/2, Tat XXXI/3, Nepošteni XIV/4 od 5. marca 1923.); Sokol Dolendava (Golgota XXX/3 od 3. apr. 1923.); Pevsko društvo «Zarja» v Tacnu (Španska muha IX/4 od 4. aprila 1923.); Čitalnica v Zalogi (Nebesa na zemlji XI/4 od 11. apr. 1923. Sokol Logatec (Pri Hrastovih XVI v dolini XVIII/1. Na poljani VI/5, v posteni XIV/3 od 8. maja 1923.); Sokol Cerknica (Avtomobilist XIV/4, Mr XXXIX/4 in Bucek v strahu XXXVII od 14. maja 1923.).

Vsa prizadeta društva nujno prosimo, da nam nemudoma vrnejo in in da pošljejo denar po položnici, jih bomo v kratkem razposlali na svoja društva.

Vodstvo Zveze kulturnih društev leto 1923.: Predsednik ravn. Anton J. tajnik prof. Rado Pavlič, odborn. prof. Josip Breznik, gđ. Marija Grošva, davč. viš. upravitelj Rudolf Bir (st. Jakob), blagajnik pri čekornem i du Pavel Borštnik (Viš), visokoh Viado Premrov (Jadrani) in ravn. Fe Juvanc. Pregledniki: profesorji dr. P. Pestotnik, dr. Ivan Lah in Fran Jeraj.

Članske izkaznice. Opozarjamo štva, da so članske izkaznice dotlak in da jih v prihodnjih dneh razposlj na društva, ki so plačala članarino.

Najboljši premog, drva in or kupite najceneje pri Družbi ILIRIJA, Ljublja Kralja Petra trg 8. — Tel. 22

NAJNOVEJŠE KNJIGE

TISKOVNE ZADRUGE v Ljubljani, Prešernova ul. 54.

- Coster-Debeljak: Tli Ulenspiegel. Roman. Str. 551. — Vez. 70 Din, bro. 80 Din, po pošti 3 Din več.
- Ivan Lah: Angelin Hidar. Starokorotanska povest. Ilustriral Šubic. Vez. 32 Din, po pošti 1-50 Din več.
- Anton Melik: Jugoslavija. II. del. Opis pokraja. Str. 327. Z zemljevidom Jugoslavije. Vezana na finem papirju 65 Din, bro. na slehem papirju 50 Din, po pošti 2 Din več.
- Petrovič-Pugelj: Ploha. Veseloliga. Broš. 11 Din, po pošti 75 p več.

- Milčinski: Zgodbe kraljev. Marka. Ilustr. V. 15 Din, po pošti 1-50 Din več.
- Andrejev-Vidmar: Povest o sedmih obešenih. Vez. 32 Din, bro. 16 Din, po pošti 1-50 Din več.
- Shakespeare-Zupančič: Othello. Vez. 28, br. 33 Din, po pošti 1-25 Din več.
- Ivan Pregel: Azazel. Zaloiga. Vez. 28 Din, bro. 32 Din, po pošti 1-30 Din več.
- Jurčič, III. zv. Uredil dr. Prijatelj. Broš. 30 Din, po pošti 150 Din več.

- Hobhouse-Ogris: Liberalizem. Broš. 30 Din, po pošti 1-50 Din več.
- Ibsen-Mole: Gospa z morja. Vezana 24 Din, bro. 18 Din, po pošti 1-75 Din več.
- Stenkiewicz-Mole: Z ognjem in mečem. V snopčih do sedaj 8. Snopč s poštno vred 9 Din.

- Pokojninsko zavarovanje nameščencev. Broš. 16 Din, po pošti 1 Din več.

Klasična žena

Ničemur na svetu ni bil gospod Tratar, bolj nenaklonjen kakor neprestanim opominom svojih oženjenih prijateljev, ki so ga ob vsaki priliki nagovarjali, naj se vendar enkrat oženi tudi on.

«Tak dečko, kakor si ti, Peter! V najboljših letih, vesel, zdrav! Samo s prstom bi mignil, in tvoja bi bila, kakršno bi si ti zaželelo srce... Ali misliš ostati samec vse žive dni?»

Takih opominov se je otepal gospod Tratar tako:

«V stajo ne skočim prej, dokler si ne najdem klasične žene!»

Kako sitno je za človeka, ako je samec, je okušal Tratar še posebno, ko se je poslužil nekoč modernega načina ženitve in poslal v neki dnevnik sledečo kurozitetno: «Mlad uradnik se želi seznaniti v svrhu ženitve s klasično ženo v starosti od 18 do 30 let. Premožnje postranska stvar. Samo resne ponudbe s sliko naj se pošljejo na upravništvo tega lista pod »Večna pomlad«.

Naval je bil strašen. Ko se je vrnil koncem tedna v upravništvo odposlani sinček Tratarjeve gospodinje s celo vrečo »Večne pomladi«, je imel Tratar dela do polnoči, preden je pregledal vsa pisma in vse slike. In kakor se nikoli se je gospod Tratar takrat smejal, klet, robanil in jezil, ko je iz poslanih slik spoznal, kaj vse si nekatere Evine hčerke predstavljajo pod imenom »klasična žena«.

In zgodilo se je, da se je gospod Tratar čez noč odločil:

«V deželo klasične se odpeljem, v domovino Sokrata in Demostena! Če ne dobim klasične žene tam, je ne dobim nikjer na svetu.»

V uradu je škrtil poslej iznad svojih računov z enim očesom vedno tudi na novogrško slovnico, ki si jo je kupil samo zato, da bo nekoč lažje brskal po vonjivem polju klasičnega ženstva.

Še tisti mesec je stopil pred ravnatelja in ga poprosil za daljši dopust.

«Kaj pa vam je, gospod Tratar?» ga je smehljaje vprašal dobrodušni vladika urada.

«I, srčna napaka mi dela preglavico!» si je izmislil gospod Tratar in bridko zavzdihnil.

«Če ni mogoče vzrok tej Vaši srčni napaki zapeljivi rod Evinh hčerk, gospod Tratar?» mu je pomenljivo požugal s prstom zviti vladika. «No, pa naj bo. Vrnite se zopet zdravi in veseli!»

In gospod Tratar je šel.

Kakor tat, ki se boji, da bi ga kdo videl in povpraševal, kam, je smuknil s svojim rumenim kovčgom v vlak in se odpeljal proti Trstu, tam pa zlezal z vozniškim listkom Atene v eleganten Lloydov parnik »Linea celere« in se ni oddahnil prej, dokler ni pokazal parnik tržaškemu pristanišču hrbta in odšumel po svetli Adriji deželi solnca naproti — proti deželi klasike.

Tratar ni bil pesnik, zato se je v Atenah toliko kot nič zanimal za Akropolis in druge take ostanke iz slavne grške davnine. Tratarjeva prva skrb je bila, da si je v boljšem hotelu polskal sobo, se najedel in napil, potem pa odšel za nekaj ur počivati.

Ko se je zdrnil, je skočil z divana in zaklical:

«Jernejček!»

Pa si je hitro domislil, da ni več v Ljubljani in da iz Aten ne prikljiče gospodinje sinčka Jernejčka, in zasmejal se je na ves glas.

Vrata pa so se odprla in v sobo je stopila visoka ženska v lahni obleki, v obraz opaljena od solnca. Z živahnimi črnimi očmi je strmela v gospoda Tratarja kakor na lepo nebeško prikazen, in čimbolj je strmela vanj, tem bolj je bil gospod Tratar v zadregi.

Zajecjal je:

«Ojnos!»

To besedo si je iz slovnice še najbolj zapomnil, zato jo je bleknil kar tjavendan čeprav ni bil ježen — samo da je nekaj izpregovoril.

Obrnila se je, visoka, kipeča. Skozi skoraj prosojno obleko gibajoče se linije njenega razkošnega telesa so spominjale na prelest tiste Helene, katero tako zapeljivo opeva stari grešnik Homer...

«Klasična žena!» je spretelo gospoda Tratarja in nemirno je stopil k oknu.

Lepa sobarica se je vrnila s stoletnico črnega vina, gostega kakor olje, in jo postavila na mizo. To vse pa tako tiho, da je Tratar, zamaknjen v bleščobo atenskega mesta, niti čul ni.

«Ojnos!...»

Zdrnil se je in se naglo ozrl — na vratu pa ga je nekaj zapeclo in v istem hipu so se mu izza hrbta sladko nasmejljale živahne črne oči.

«Vi ste tuje v tem mestu, gospod?»

«Odisej!...» je vnovič bleknil tjavendan gospod Tratar, samo da je nekaj odgovoril.

Hotel je iztegniti roko proti steklenici na mizi, ko se je zgodilo nekaj čudovitega: Dvoje belih ženskih rok je zdrknilo na njegove prsi in tik ob njem je zavonjala prelest tako dolgo iskanih klasičnih lili... Omahnil je, sam ni vedel, kam, ž njim, živahne črne oči, bele roke — skozi odprto okno pa je vztrepetal tisti htp blek atenskega mesta kakor pisana fata morgana.

Takoj popoldne se je napotil gospod Tratar k morju, spotoma pa je nekaj brundal sam zase, da so ga zagoreli Atenčani začudeno pogledovali.

«Kdaj se je vršila bitka pri Salaminu? Ali danes ali pred tisoč leti?... Salamska bitka leta 1922... in jaz sem bil premagan!...»

Vest mu je očitala, da se ni dovolj branil, da ni dovolj pogumno odbijal navala belih rok, zato je neutegoma skočil v morje, da se opere spomina na svoj poraz in stopi iz vode zopet čist in nepremagljiv.

Vsa obal je bila polna kopalcev in kopalk. V žaru lužnega solnca vrteči se kalejdoskop plavalnih kostimov, živopisnih, rdečih, zelenih, rumenih, vijoličastih, žoltih je pljuskal v morje, se potapljal, dvigal, igral z blestečimi valovi, se odmikal, pa se zopet približeval obali. Od solnca ožgana, kakor bronasta telesa, rjave prsi, rjavi obrazi. Zvrgolenje, vpitje, smeh, vriskanje. Otroci morja, otroci solnca...

Gospod Tratar je ležal zleknen na beli skali in gledal v ta živi kalejdoskop. Bil je kakor omamljen od solnca in od vsega tega vrvečega življenja okrog sebe. Pa

kakor je gledal in iskal, da bi njegovo večje oko izluščilo iz gomazeče gneče kolikor mogoče popolno klasično žensko telo, toliko bolj se je čutil in postal nezadovoljen.

Dežela klasicizma — ali te ni sram? Ali iz vse te pisane gručice res ne moreš pokazati gospodu Tratarju, lovcu na klasične žene, ene same klasične žene?

O, dežela klasicizma, kar sram naj te bo!

Gospod Tratar se je dvignil s skale, pokazal s svetlim ogorčenjem hrbet brbljavemu kalejdoskopu in odhitel v mesto.

In ni miroval prej, dokler ni, počivajoč na divanu v svojih hotelski sobi, sestavil na podlagi novogrške gramatike interesantno spomenico, katere vsebino je pet minut pozneje z veličastno gjenostjo izgrgal pred lepo sobarico:

«Samo ti si klasična žena, samo ti boš moja žena!»

«Samo ti si klasičen mož, samo ti boš moj mož!»

Tako mu je smehljaje odgovorila ona in z vročima rokama obvisela na njegovem vratu, drhteča in sladka.

Ko mu je še povedala, da ji je ime Helena, je bil gospod Tratar na vrhuncu in ničesar si ni bolj želel, kakor da bi bil s klasično vročerkvno Orkinjo že enkrat v Ljubljani. Pri tem je bil originalni lovec na klasične žene tako prebrisan, da je prekanil celo svojo vest: iz »salamske bitke leta 1922.« je zabrisal svoj poraz z izdatnim tušem smeja in si dokazoval, da je bil zmagalet on, ne ona... da je bil njen nenadni poljub le nekaka zvezdovodnica v pravilno smer njegove končne zmage...

Navihan ptiček, ta gospod Tratar!

A še bolj navihana ptičica ona, njegova klasična žena Helena!

Med vožnjo iz Aten proti Trstu, kamor se je odpeljal gospod Tratar s svojo čarobno izvoljenko še tisti teden, je vzbujal na krovu parnika občo pozornost žensk mlad, črnolas Italijan, lep kakor sam Jupiter. In med tem, ko si je belil gospod Tratar v kabini glavo z novogrško slovnico in sestavljal za svojo izvoljenko novo spomenico, potem katere bi ji obrazil, kdaj jo namerava popeljati pred oltar, kdaj naj jima zazvončija poskoč-

na zarja svatbe v beli Ljubljani, se je sprehajala klasična Helena, vsa v svilu in žamet, da bi ne bil spoznal človek v njej nekdanje sobarice, zamišljena po krovu in izpuščala iz svojih živahnih črnih oči strelce samo na črnolasega Jupitra. Znano pa je, da so celo bogovi sami v rokah žensk navadne igrarke... In tako je podlegel tudi črnolasi Jupiter...

Katastrofa je nastopila v Trstu. Nekje na Corsu se je gospod Tratar nenadoma presenečen ozrl: Ne njegove klasične žene Helene, ne njegovega rumenega kovčga ni bilo nikjer več...

Kakor blisk je posvetil tedaj v močgane gospoda Tratarja drobci prizora s parnika: Ko je on, gospod Tratar, stopil nekoč nepričakovano na krov, mu je prihitela Helena vsa zasopla nasproti, v nasprotno smer pa je bežal, kakor da kuri vrag za njim, črnolasi Italijan. Drobci, takrat kakor iskrica brez pomena, je osvetlil zdaj kakor žareč požar vso situacijo.

Nov dokument ženske zvestobe...

Gospod Tratar se je vrnil v pristanišče, treščil novogrško slovnico v morje, potem pa sedel v prvi brzovlak proti Ljubljani in med vso vožnjo sopihajoč zlagaj ženskemu spolu na čast novo vrsto sonetov s približno sledečim refrenom:

«Proklote babe, naj vas vrag pobere vse skupaj!»

Pravijo, da se je gospod Tratar po tem svojem romanu — ki ga je odkril samo svojim najintimnejšim prijateljem — temeljito poboljšal, da o klasičnih ženah sploh ne mara ničesar več slišati, da je žensk in klasicizma sit do grla...

Ali naj verjamemo?

Omahljiv je človek... in Evine hčerke predejo svoje mreže noč in dan...

**Papirne role
in
adicijske stroje**
THE REX Co., Ljubljana

158

ARKO COGNAC MEDICINAL

Učne knjige za srednje šole:

I. drž. gimnazija	Drž. realna gimnazija na Poljanah	Drž. realna gimn. v Beethovnovi ulici	Državna realka	Ženska realna gimnazija
I. razred: Katoliški katekizem (I.—II. r.) Breznik, Slov. slovnica (I.—VIII. r.) Wester, Slov. čitanka I. Maretič, Gramatika hrv. III. srb. jezika (I.—VIII.) Divkovič, Čitanka I. Tumirz, Deutsches Sprachbuch für nicht-deutsche Volksschulen I. Pipenbacher, Latinska slovnica (I.—VIII.) Pipenbacher, Latinska vadnica I. Pajk-Kržišnik, Zemljepis za srednje šole Kocen-Hranilović-Modestin, Kocenov atlas (I.—VIII.) Matek-Peterlin, Aritmetika za nižje r. (I.—III.) Mazi, Geometrija za nižje r. (I.—III.) Macher, Prirodopis živalstva (I.—II.) Macher, Prirodopis rastlinstva (I.—II.)	Za verouk in slovenščino kot na I. državni gimnaziji. Bačič, Vježbenica. za nemščino, latinščino, zemljepis, matematiko in prirodopis kot na I. državni gimnaziji.	Za verouk in slovenščino kot na I. državni gimnaziji. Bačič, Vježbenica Lesica-Lokovšek-Melo, Prva srbsko-hrvat. čitanka. za nemščino, latinščino, zemljepis, matematiko in prirodopis kot na I. državni gimnaziji.	Za verouk in slovenščino kot na I. državni gimnaziji. Lesica-Lokovšek-Melo, Prva srbsko-hrvat. čitanka. Sturm, Francoska vadnica I. Pajk-Kržišnik, Zemljepis. Koren-Hranilović, Kocenov atlas. Bučar, Zgodovina starega veka. Putzger-Srkulj, Historični šolski atlas. za matematiko in prirodopis kot na I. državni gimnaziji.	Za verouk, slovenščino, srbohrvaščino, francosčino, zemljepis, matematiko in prirodopis kot na I. državni gimnaziji.
II. razred: Stroj, Liturgika. Wester, Slov. čitanka II. Tumirz, Deutsches Sprachbuch II. Pipenbacher, Latinska vadnica II. Bučar, Zgodovina starega veka. Putzger, Zgodovinski atlas. Ostale kot v I. razredu.	Vse kot na I. državni gimnaziji. Za srbohrvaščino kot v I. razredu.	Vse kot na I. državni gimnaziji. Za srbohrvaščino kot v I. razredu.	Wester, Slovenska čitanka II. Sturm, Francoska vadnica II. Melik, Zgodovina srednjega veka. Ostale kot v I. razredu.	Za verouk, slovenščino, nemščino, zgodovino kot na I. državni gimnaziji. Za srbohrvaščino: Divkovič, Hrvatska čitanka I. Ilesič, Vježbenica srbohrvatskega jezika. Za latinščino kot na I. državni v I. razredu. V francoščini kot na realki v II. razredu. Ostale kot v I. razredu.
III. razred: Karlin, Zgodbe razodelja božjega v stari zavezi. Wester, Slovenska čitanka III. Tumirz, Deutsches Sprachbuch III. Pipenbacher, Latinska vadnica III. Košan, Latinska čitanka za 3. razred. Bradač-Osana, Grška slovnica (III.—VII.) Bradač, Grška vadnica (III.—VI.) Melik, Zgodovina srednjega veka. Seneković, Fizika in kemija (III.—IV.) Ostale kot v I., oziroma II. razredu.	Za verouk in slovenščino kot na I. gim. Končnik-Fon, Deutsches Lesebuch II. Za latinščino kot na I. državni gimnaziji. Za zgodovino in fiziko kot na I. državni gimnaziji. Ostale kot v I., oziroma II. razredu.	Vse kot na realni gimnaziji le še: Stroj, Liturgika.	Karlin, Zgodbe. Stroj, Liturgika. Wester, Slovenska čitanka III. Tumirz, Deutsche Sprachlehre für Mittelschulen. Jellinek, Pollak, Streinz, Deutsches Lesebuch für Realschulen I. Sturm Franc, Vadnica III. Bučar, Zgodovina novega veka. Seneković, Fizika. Ostale kot v I., oziroma II. razredu.	Za verouk, slovenščino, nemščino, zgodovino, fiziko kot na I. državni gim. Za srbohrvaščino: Florschütz, Gramatika, srbohrv. jezika. Jovanović-Ivković, Srpska čitanka za 3. razred. Za latinščino: Kot na I. državni v II. razredu. Za francoščino: Juvantič, Učna knjiga francoskega jezika II. Ostale kot v I., oziroma II. razredu.
IV. razred: Karlin, Zgodbe (nova zaveza). Wester, Slov. čitanka IV. Kosovske narodne pesmi. Končnik-Fon, Deutsches Lesebuch II. Pipenbacher, Latinska vadnica IV. Košan, Latinska čitanka za IV. razred. Melik, Zemljepis kraljevine SHS. Bučar, Zgodovina novega veka. Matek, Aritmetika in algebra za IV. in V. razred. Matek-Mazi-Jeran, Geometrija za IV. in V. razred. Herle, Kemija in mineralogija za IV. r. Ostale kot v I. in naslednjih razredih.	Za verouk, slovenščino, latinščino, nemščino, zgodovino, zemljepis, matematiko, mineralogijo kot na I. državni gimnaziji. Sturm, Francoska vadnica II. Ostale kot v I. in naslednjih razredih.	Deimel, Neues Testament. Wester, Slovenska čitanka IV. Willomitzer-Tschinkel, Deutsche Sprachlehre. Bauer-Jellinek-Pollak, Deutsches Lesebuch IV. Hammer, Praktischer Lehrgang der französischen Sprache I./II. Scheindler, Lateinische Schulgrammatik. Prinz, Lateinisches Lehrbuch. Caesar de bello Gallico, Prammer I. Mayer, Lehrbuch der Geschichte III. Putzgerjev atlant. Kocenov atlant. Močnik-Zahradniček, Arithmetik für die III. und IV. Klasse. Močnik-Spillmann, Geometrie. (Seneković — Fizika). Rosenberg, Lehrbuch der Physik.	Karlin, Zgodbe (nova zaveza). Wester, Slovenska čitanka IV. Jellinek-Pollak-Streinz, Deutsches Lesebuch I. Juvantič, Učna knjiga francoskega jezika. Srednja stopnja. Melik, Zemljepis kraljevine SHS. Pirc, Zgodovina starega veka za višje razrede. Matek-Zupančič, Aritmetika in algebra za višje razrede. Matek, Geometrija za IV. in V. razred. Babler, Kemija in mineralogija. Ostale kot v I. in naslednjih razredih.	Za verouk, slovenščino, zemljepis, zgodovino, matematiko, kemijo kot na I. državni gimnaziji. Za srbohrvaščino kot v III. razredu. Za latinščino kot na I. državni gimnaziji v III. razredu. Za nemščino Tumirz, Deutsches Sprachbuch III. Za francoščino kot na realki v IV. razredu. Ostale kot v I. in naslednjih razredih.

Vse te knjige, kakor tudi knjige za vse višje razrede srednjih šol, se dobe v knjigarni

Tiskovne zadruge v Ljubljani
Prešernova ulica 54, nasproti glavne pošte.